

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VERGİ MATRAHININ BELİRLENMESİNDE
TAKDİR KOMİSYONLARI VE ESKİŞEHİR UYGULAMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Recep TEKEŞ /

ESKİŞEHİR, 1989

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
<u>GİRİŞ</u>	1
<u>BİRİNCİ BÖLÜM</u>	
VERGİ MATRAHININ BELİRLENMESİ	
I- <u>VERGİ MATRAHI TANIMI</u>	3
II- <u>MATRAH TÜRLERİ</u>	4
III- <u>MATRAHIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN USULLER</u>	5
1. Beyan Usulü.....	5
2. İdarece Takdir Usulü.....	7
A- İkmalen Vergi Tarhı.....	8
B- Re'sen Vergi Tarhı.....	10
C- Verginin İdarece Tarhı.....	11
3. Götürü Usul.....	12
4. Karine Veya Dış Belirtiler Usulü.....	14
IV- <u>MATRAHIN BELİRLENMESİNDE TARİHİ USULLER</u>	15
1. İltizam Usulü.....	16
2. İhale Usulü.....	17
3. Halk Temsilcileri Elî ile Tahsil Usulü....	18
V- <u>MATRAHIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN KOMİSYONLAR</u> ..	19

1. Takdir ve Tahrir Komisyonları.....	19
A- Takdir Komisyonu.....	20
B- Tahrir Komisyonu.....	20
C- Tadilat Komisyonları.....	21
2. Ortalama Kar Hadleri İl ve Merkez Komisyonu.	22
3. Zirai Kazançlar İl ve Merkez Komisyonları...	23

İKİNCİ BÖLÜM

MATRAHIN BELİRLENMESİNDE TAKDİR KOMİSYONLARININ TEŞEKKÜLÜ GÖREV VE YETKİLERİ

I- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN TANIMI</u>	25
III- <u>TAKDİR KOMİSYONLARININ KURULUŞU</u>	26
1. Takdir Komisyonu Kuruluşu.....	26
2. Emlak Vergisi Uygulanmasında Araziye Ait Asgari Ölçüde Birim Değer Tesbitinde Takdir Komisyonunun Kuruluşu.....	28
3- Emlak Vergisi Uygulamasında Araziye Ait Asgari Ölçüde Birim Değer Tesbitinde Takdir Komisyonunun Kuruluşu.....	28
IV- <u>TAKDİR KOMİSYONU ÜYELERİNİN SEÇİLMESİ</u>	28
1- Takdir Komisyonu Başkanı.....	29
2- Vergi Dairesinden Katılacak Üyeler.....	29
3- Komisyonun Seçilmiş Üyeleri.....	30
V- <u>TAKDİR KOMİSYONU ÜYELERİ İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR</u>	31
1- Takdir Komisyonu Üyelerinde Aranacak Vasıflar.	31
A- Ödevleri.....	32

a) Mükelle ilgili Öğrendiklerini Gizli Tutmak....	32
b) Görev Süresince Bir Defa Yemin Etmek	33
c) Toplantılara Devam Etmek.....	34
B- Hakları.....	35
a) Öy hakkı	35
b) Ücret Hakkı.....	36
c) Görev Süresince Üyelığın devam etmesi hakkı.	37
VI- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN TOPLANMASI?</u>	38
VII- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA ŞEKLİ</u>	39
VIII- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN GÖREVLERİ</u>	41
1- Yetkili Makamların İstemelerine Üzerine Yapılan görevler.....	41
2- Belli Dönemlerde Yapılan Görevler.....	45
IX- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN YETKİLERİ</u>	49
1- İnceleme Yetkisi	49
2- Bilirkişiye Başvurma Yetkisi	50
3- Arsalara Ve Arazilere Ait Komisyonun Yetkileri.	51
4- Yetki Sınırı.....	52
5- Matrahın Re'sen Takdirinde ; İnceleme Elemanları ile Takdir Komisyonları Arasında Yetki Bölüşümü.	52
X- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN BAĞIMSIZLIKLARI</u>	55
XI- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN KARARSIZLIKLARI</u>	57
XII- <u>TAKDİR KOMİSYONUNUN KARARLARININ NİTELİĞİ</u>	58
1- Takdir Komisyonunun Hukuki Nitelikleri.....	58
2- Takdir Komisyonu Kararlarının Hukuki Niteliği..	59
A- Kararları İç İşlem Değildir.....	59
B- Kararları Yargı Kararı Değildir.....	59
C- Kararları İdari Bir İşlem Değildir.....	60
D- Kararları Hukuki Bir Düşünce de Değildir....	62
E- Kararları Teknik Düşünce Ve Tesbittir.....	62

XII- TAKDİR KOMİSYONLARI KARARLARINA KARŞI YARGI YOLU- NA BAŞ VURULMASI.....	64
1- Takdir Komisyonunun Götürü Matrah Takdirine Karşı itiraz.....	64
A- İtiraza Yetkili Olanlar.....	64
B-İtiraz Süresi.....	65
C- Danıştay'a Başvurma	
2- Takdir Komisyonunun Yetkili Makamlar Tarafından İstenilen Matrah Ve Servet Takdärlerine İlişkin Kararlarına Karşı İtiraz	66
A- İtiraz Yetkili Olanlar	66
B- Davanın Şekli.....	67
C- İtiraz Süresi.....	67

Üçüncü Bölüm

TAKDİR KOMİSYONU ÇALIŞMALARINA BİR ÖRNEK OLAY OLARAK ESKİŞEHİR TAKDİR KOMİSYONU UYGULAMASININ ARAŞTIRILMASI:

I-1985-1989 Yılları Eskişehir Muvazzaf Takdir Komisyonunun Re'sen Tarhiyatla ilgili Kararlarının İncelenmesi.....	69
1- Eskişehir Takdir Komisyonunun Re'sen Tarhiyatla İlgili Kararlarına İlişkin Uygulaması.....	73
2- Eskişehir Takdir Komisyonu Kararı İle Yargı Kararlarının Karşılaştırılarak İncelenmesi.....	84
II-Eskişehir Takdir Komisyonunun Götürü Matrah Takdirlerinin İncelenmesi.....	88
1- Genel Olarak Götürü Matrahların Tesbitine İlişkin Eski- şehir Takdir Komisyonu Uygulaması.....	88

2- Götürü Usulde Vergiye Tabi Ticaret , Sanat, Ve Serbest Meslek Erbabına Ait Matrahların Tesbitinde Eskişehir Takdir Komisyonu Uygulaması.....	89
3-Götürü Usülde Vergiye Tabi Hizmet Erbabına Ait Matrahların Tesbitinde Eskişehir Takdir Komisyonu Uygulaması	91
4- Götürü Usulde Vergiye Tabi Ticaret, Sanat, Ve Serbest Meslek Erbabınının Matrahlarının Tesbiti İle Hizmet Erbabınının Matrahlarının Tesbitinin Karşılaştırılarak İncelenmesi.....	93
SONUÇ.....	97
<u>EKLER</u>	100-145
EK I- Bakanlar Kurulunun Tacir Esnaf Ayırımına İlişkin Kararı.....	100
EK-II-Takdir Komisyonu İş Akım Şekli İş Akım Şeması..	102,108
EKIII-EskişehirTakdir Komisyonunun Götürü Matrahlara İlişkin Takdir Cetvelleri.....	109,140
EKIV-Derneklerin Takdir Komisyonuna Üye Seçip Bildir- mesi Cetvellerin düzenlenip Gönderilmesi Hakkın- da Eskişehir takdir Komisyonu Yazısı.....	141-143
EK V-Götürü Usülde Vergiye Tabi Hizmet Erbabınının Ver- gi Matrahlarının Tesbitinde Derneklere Gönderilen Eskişehir Takdâr Komisyonu Yazısı	144
<u>KAYNAKLAR</u>	145

GİRİŞ

Vergiye esas alınacak değerlerin tesbit ve tayininde geliştirilmiş çeşitli yöntemler vardır. Genel olarak, gelir üzerinden alınan şahsi karakterli vergilerde mükelleflerin (defter ve belgelerine dayalı olarak yapacakları) beyanları esas alınır. Bazı hallerde ise verginin tarhi; Vergiye konu olan şeyin fiziki ve iktisadi değer veya mahiyeti veya hukukten arzettiği durum veya ölçülebilir ve muayyen, kayıtlı veya itibari değerleri nazara alınarak yapılır. Bazı mükellefler ise bir takım harici karinelere göre sınıflandırılıp götürü usulde vergilendirilir.

Gerek mükellef beyanlarının her zaman gerçeği yansıtmaması , gerekse , vergi matrahının açık ve kesin olarak belirlenmesinde ortaya çıkan sorunlar ve anlaşmazlıklar vergilendirmede en çok başvurulan yöntemin "takdir esası" olması olayını gündeme getirir. Bu durumda takdir komisyonlarının işleyişleri hem mükellef hem de idare için önemli bir sorun oluşturur.

Takdir Komisyonları, komisyonların teşekkül amacına göre, defterdar, vali, malmüdürü , vergi dairesi müdürü ve yetkili memurları, belediye başkanı, belediye memuru, tapu sicil müdürü, gibi kamu üyeleri ile mesleki kuruluşlar tarafından seçilen üyelerle kurulmakta ve matrahın belirlenmesinde önemli görevler üstlenmektedir.

Takdir Komisyonları bu kuruluş biçimleri itibariyle idare edilenlerin kamu hizmetine katılmalarına örnek kuruluşlardır.

Kanun Koyucu, komisyonlara mükellefleri temsilen seçilen görevlilerin katılmalarını sağlamakla, güçlü idare karşısında, zayıf olan idare edilenleri koruma amacını gütmüştür. Devletin idari işlerine bu biçimde katılmaları, batı ülkelerinde çoktanberi uygulanan demokratik bir yöntemdir.

Ülkemizde de 1950 yılına kadar değişik adlarla kurulan komisyonlar; 1950 yılında Vergi Usul Kanununun düzenlenmesi sırasında birleştirilerek belirli esaslara bağlanmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde vergi matrahı ile ilgili açıklamaları yapılarak, matrahın tanımı, türleri ve matrahın tesbiti ile ilgili hususlar açıklanmış, matrahın belirlenmesine ilişkin komisyonlar hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir.

İkinci bölümde takdir komisyonu ile ilgili geniş açıklamalara yer verilmiş; takdir komisyonunun tanımı, kuruluşu, üyenin seçilmesi, toplanması ile ilgili kanun hükümleri çerçevesinde açıklanmıştır.

Ayrıca Takdir Komisyonunun görevleri ve yetkileri belirlenmiş, komisyonla ilgili diğer hususlara açıklık getirilerek komisyon kararlarının hukuki nitelikleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde son olarak komisyon kararlarına karşı yargı yoluna başvurulması ile ilgili hususlara değinilmiştir.

Üçüncü bölüm uygulamaya ayrılmıştır. Diğer bölümlerdeki teorik bilgilerden yararlanılarak Eskişehir İli Muvazaf Takdir Komisyonunun, 1984-1989 yıllarını kapsayan dönemlerdeki çalışmaları ve sonuçları incelenmiştir. Götürü matrahların belirlenmesine ilişkin uygulama sonuçları ve komisyonun, yetkili makamlar tarafından istenilen matrah takdirlerine ilişkin çalışma örnekleri vergi türleri itibarıyla açıklanmış ve örnekleri sonuçları hakkında bilgiler verilerek uygulamanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ MATRAHININ BELİRLENMESİ

I- VERGİ MATRAHI TANIMI

Vergi mükellefi ile vergi konusunun varlığı ve vergiyi doğuran olayın ortaya çıkmasıyla birlikte vergi borcu doğmuştur. Verginin alınabilmesi için bu yeterli değildir. Kişinin ödeyeceği verginin miktarının somut olarak ortaya çıkması gereklidir. Bunu için de vergi kanunlarında belirtilen oranların uygulanabileceği bir miktar ya da değer bilmesi zorunlu olmaktadır. İşte vergi konusunun verginin hesaplanmasında esas alınan değer ya da miktarına matrah denilmektedir(1).

Matrah kelimesi dilimize Arapça'dan girmiş ve yerleşmiştir. Bunun yerine Türkçe bir kelime bulunamadığı ve bulunan karşılıklar yeterli olmadığı için vergi terminolojisinde aynen bırakılmış ve vergi kanunlarında da yer almıştır. Aynı kavram İngilizce'de "Tax base", Fransızca'da "Base de l'assiette" ve Almanca'da "Bemessungsgrundlage" şeklinde ifade olunmaktadır. Türkçe'ye yerleşmiş bulunan matrah deyiminin diğer dillerdeki sözcüklere göre daha kısa ve anlamlı olduğuna kuşku yoktur(2).

Matrah dar anlamda verginin konusudur. Bununla birlikte bu ifade matrahi tem olarak açıklamaz. Verginin hesaplan-

(1) Sadık KIRBAŞ, Vergi Hukuku, Ankara 1984, S. 81

(2) Selahaddin TUNCER, Vergi Uygulamaları, Dördüncü Baskı,

ması için dayandığı temel, verginin matrahi olarak tanımlanır. Bu durumda matrah, vergi konusunun, vergi borcunu hesaplamak maksadıyla indirildiği, teknik, fiziki veya ekonomik bir miktardır(3).

II- MATRAH TÜRLERİ

Vergi matrahi vergi konusunun sayılabilir yada ölçülebilir nitelikte fiziksel miktarları olabileceği gibi fiyat yada bedel gibi ekonomik miktarları da olabilir.

Verginin matrahi teknik bir miktar, fiziki bir ölçü olduğu takdirde spesifik vergiler söz konusudur. Günümüzde sayısı giderek azalan spesifik vergilerde ağırlık, yüz ölçümü, hacim, uzunluk, adet, alkol derecesi v.b. gibi ölçüler matrah olmaktadır. Mesela, Motorlu Kara Taşıtları Vergisinde verginin matrahi, motorun yası ve ağırlığına göre hesaplanmaktadır.

Vergi matrahi ekonomik-parasal bir değer olarak ifade edildiği zaman ad varolem vergiler söz konusudur. Bu durumda vergi, o mal veya hizmetin değeri üzerinden alınır. Gelir ve Kurumlar vergilerinde matrah, safi gelir ve safi kurum kazancıdır. Emlâk vergisinde bina, arazi ve arsanın vergi değeridir. Veraset ve intikal vergisinde matrah, intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunan değerleridir.

Günümüz vergi sistemlerinde spesifik matrahlar az yer verilmektedir. Çünkü bunlar donmuş matrahlar olup mal veya esyanın değer artışlarını izleyememektedir. Oysa advarolem matrahlar değer ve fiyat artışlarına göre vergi veriminin kendiliğinden artmasını sağlamaktadır(4).

(3) Kamu Maliyesi 2, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 13
Ankara 1986, s. 108

(4) KIRBAŞ, a.g.e., s. 82

III- MATRAHIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN USULLER

Vergi mükellefi ve vergi konusu vergi kanunlarında açık bir biçimde belirtilmektedir. Vergi matrahına uygulanacak oranlar da böyledir. Ancak vergi matrahı çoğu zaman miktar olarak belirtilmemektedir.

Özellikle advarolem vergilerde matrahı belirleyebilmek kolay olmamaktadır. Matrahın tayin ve tesbiti için bir takım usullere başvurmak zorunluluğu vardır.

İşte çeşitli matrahların tayin ve tesbiti için bas vurulan usullere "Matrahın tesbiti usulleri" denir(5). İncelememizde matrahın belirlenmesinde yararlanılan usulleri dört grupta ele alacağız. Burada şunu belirtelim ki, bu usullerin bir kısmı günümüzde giderek terkolunmuş ve tarihi diyebileceğimiz bir nitelik kazanmışlardır. Günümüzün bu konudaki geçerli usulü "beyan" usulüdür. Diğer usullerden gerektiğinde, tamamlayıcı ve yardımcı mahiyette yararlanılmaktadır. Aşağıda bu usullerden herbirinin özellikleri ayrı ayrı belirtilmiştir.

1. Beyan Usulü

Modern vergiciliğin temel ilkelerinden biri, vergilemenin, yükümlünün vereceği bilgilere göre yapılmasıdır. Buna beyan veya beyanname usulü denilmektedir. Bu usulde, vergi tarhına esas teşkil edecek bütün bilgiler yükümlü tarafından yazılı olarak idareye verilmekte İdare de bu bilgilere dayanarak vergi borcunu hesaplamaktadır. Bu usulün daha da geliştirilmiş şeklinde, vergi borcunu da bizzat yükümlü hesaplamaktadır. Örneğin Türkiye'deki Gelir Vergisi ile Emlâk Vergisinde durum böyledir. Gelir Vergisinde tarh ve tahakkuka esastekil eden gelirin gerçekleştirilip gerçek-

(5) Akif ERGİNAY, Vergi Hukuku, Ankara 1982. s. 75.

leştirilmediğini ve şayet gerçekleştirilmiş ise vergisini de hesap etmek suretiyle tutarını İdareye beyan eden yükümlünün bizzat kendisidir. Kurumlar Vergisi, Emlâk Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisinde esas itibarıyla bu yöntemden yararlanılmaktadır.

Matrahın mükellef tarafından hesaplanarak vergi dairesine bildirilmesinde bu bildirim dayanan vergi tarihinin başırlı olabilmesi için yükümlünün vergilendirme ile ilgili bilgi ve belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak idareye tevdi etmesi gereklidir. Uygulamada böyle bir sonucun tam olarak kendiliğinden sağlanması olanağı yoktur. Çünkü, yükümlülerin vergi ahlakı konusundaki anlayışları birbirinden çok farklıdır. "Bu konuda hatta, ırki hasletlerin dahi etkisi vardır" (6).

Matrahın mükellefler tarafından hesaplanıp bildirilmesinde mükelleflerin hüsnüniyetine güvenmek imkanı yoktur. G. Jeze'nin dediği gibi, bütün memleketlerde, hatta medeni ve ahlaki seviyesi en yüksek olanlarda bile, mükelleflerin ellerindeki hazineden saklamağa çalışacakları muhakkaktır(7).

Durum böyle olunca, beyanname usulünün idari tahkik ve kontrol sistemleri ile tamamlanması zarureti kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu kontrol mekanizması her ülkenin kendi koşulları gereğince değişik şekillerde gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Türkiye'de Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelir Kontrolörleri, Vergi Kontrol Memurları gibi elemanların incelemelerinin yanı sıra ortalama kâr hadleri, hayat standardı esaslı, gider esaslı, gibi yöntemlerden de yararlanılmaktadır. Ayrıca, Beyan usulünde beyanname verilmesi belirli sürelerle bağlıdır; bu sürelerde beyanname verilmemesi veya eksik beyanda bulunulması halinde re'sen

(6) M. Orhan DİKMEN, Maliye Dersleri, İstanbul 1958, s. 135.

(7) Halil NADAROĞLU, Kamu Maliyesi Teorisi, Sermet Matbası, İstanbul 1976, s. 269.

veya ikmalen tarhiyat yapılır ve gerektiğinde vergi cezası kesilerek mükelleflerin vergi matrahlarını azaltmaları önlenmeye çalışılır.

Beyan usulünün en büyük özelliği, idarenin subjektif yargılara dayanan haksız matrahlar saptamasına imkan bırakmayışıdır. Çünkü, matraha bizzat yükümlünün kendisi beyan etmektedir. Beyan usulünün diğer bir özelliği de beyanların dürüst olarak yapıldığı varsayımı altında verginin verimli olmasına imkan vermesidir. Çünkü advalorem vergilerde matrahların konjonktüre paralel bir seyir takip etmesi ve bu suretle verimi arttırması beyan usulünde kendiliğinden mümkün olabilmektedir(8).

2. İdarece Takdir Usulü

Doğrudan doğruya takdir adıda verilen bu usulün özü idarenin her bir yükümlünün vergi borcunun hesaplanmasına ilişkin matraha ayrı ayrı belirlemesidir. Bu usulde, dış alametlere bağlanmak yerine, matraha belirlenmesinde idarenin takdir hakkı vardır. Bu usul vergicilikte giderek terkolunmakta, istisnai nitelikteki bazı olayların çözümlenmesinde yararlanılan yardımcı bir yöntem haline dönüşmektedir(9).

Türkiye'de 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun kabul edilmesine kadar yürürlükte kalmış bulunan Bina ve arazi vergilerinde, verginin konusunu teşkil eden bina ve arazinin matrahları, herbiri için ayrı ayrı olmak kaydıyla idare tarafından takdir olunmuştur. Vergi borcunun hesaplanmasına ilişkin tarh işlemi de tabiatıyla bu matrahlara göre yürütülmüştür.

Matrahların idare tarafından her bir yükümlü için ayrı ayrı tesbit olunmasının en büyük özelliği, matrahlarla ilişkin takdirlerin sonuç itibariyle subjektif değer yar-

(8) NADAROĞLU, a.g.e., s. 270.

(9) NADAROĞLU- a.g.e., s. 263.

gısına dayanmasıdır. Gerçi, vergi kanunlarına, bu tür takdirleri yapacak idari elemanların uymaları zorunlu olan bazı objektif kıstaslar koymak mümkündür. Ancak, tecrübeler göstermiştir ki, bu tür takdirlerde idarenin elemanları hazineci(10) zihniyetten kurtulamadıkları için kanunlarda öngörülen objektif bazı ölçüler de takdirleri keyfiliğe varan subjektiviteden kurtaramamaktadır(11).

İdari takdir usulünün kabil olduğu kadar objektif ve gerçekçi olabilmesi için bazan, yükümlünün özelliklerinin araştırılması hatta, kendince gizli tutulması gereken vesikaların incelenmesi gerekebilir. Bu hal, vergi psikolojisine aykırıdır. Bu usulün bazan uygulamada politik baskıların bir aracı haline getirilmesi de mümkündür. Kolaylığına ve idareye istikrarlı bir gelir sağlamasına rağmen, yukarıda açıkladığımız sebepler dolayısıyla idari takdir usulü yavaş yavaş terkolunmuştur. Bu halin son bir örneğini, Türkiye'de Bina ve Arazi Vergilerinin yerini alan Emlak Vergisinde görmek mümkündür. Gerçekten Emlak Vergisinin getirdiği en önemli yenilik beyan esasıdır. Oysa ki, yürürlükten kaldırılan Bina ve Arazi Vergilerine ait matrahların belirlenmesinde kullanılmış olan genel tahrir usulü "değerleme ve vergilemede kesinlik, veşitlik ve adaleti tam olarak sağlayamamıştır" (12)

Türk Vergi Hukukunda İdarece tesbit veya takdir yönteminden halen yükümlünün beyanına dayanan tarh esasını tamamlayan fer'i usuller olarak, "ikmalen", "re'sen" ve "idarece" tarh adı altında yararlanılmaktadır.

A- İkmalen Vergi Tarhı

Ek ya da tamamlayıcı vergi tarhı olarak da adlandırılan bu işlem, beyan usulünde belki bir vergi tarhiyatından sonra ortaya çıkan ve idarece belirlenen matrah farkı için

(10) "Hazineci", her ne pahasına olursa olsun hazine yararına ön planda tutan eğilimi ifade etmek için kullanılan bir deyimdir.

(11) NADAROĞLU, a.g.e., s.266.

(12) Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği, SeriNo:6,1.bölüm 6

yapılan bir vergilendirmedir. "İkmalen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tesbit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir" (13). İkmalen Vergi tarhı için gerekli iki şart madde metninden çıkartılabilir. Buna göre ikmalen vergi tarhına gidilebilmesi için;

- a) Daha önceden bir vergi tarh edilmiş olması,
- b) Ek tarhiyatta matrah yada matrah farkının defter kayıt ve belgeler gibi maddi delillere yada kanuni ölçülere göre belirlenmesi,

gerekir.

İkmalen Vergi tarhında matrah ya da matrah farkını defter kayıt ve belgeler maddi delillere veya kanuni ölçülere göre belirlemek yetkisi vergi dairesine aittir. Örneğin yükümlü beyan dönemi içinde beyannamesini vermiş ancak defter, kayıt ve belgelerinde yapılan inceleme sonucunda gelirini eksik gösterdiği anlaşılmassa bu maddi delillerden ortaya çıkan matrah farkı üzerinden ek vergi tarh edilecektir. Yukarıdaki açıklamalarda görüldüğü gibi, vergi dairesinin ikmalen tarhiyatı yapabilmesi için elindeki kıstas defter ve belgeler maddi deliller ve kanuni ölçüler olmaktadır. Vergi dairesi bu deliller haricinde ayrıca bir inceleme yapmaksızın vergi matrahını yada matrah farkını hesaplamakta ve hesapladığı matrah üzerinden tarh işlemi yapmaktadır.

İkmal tarhiyatı ihbarname ile yükümlüye bildirilir.
(14) Yükümlünün dava hakkını kullanıp kullanmamasına yada

(12) Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği, Seri No: 6,

Birinci Bölüm 6

(13) V.U.K. md. 29.

(14) V.U.K. md. 34.

açılan davanın sonucuna göre tarh işlemi tahakkuk eder, kesinleşir ya da iptal edilir (terkin edilir). Görüldüğü gibi yükümlünün beyanına dayalı tarhiyattan farklı olarak ikmalen vergi tarhında verginin tahakkuku, tarh işleminden ayrı bir aşama biçiminde karşımıza çıkıyor. Bunun sebebi ikmal tarhiyatında matrahın belirlenmesi konusunda insiyatifin vergi idaresinde bulunmasıdır(15).

B - Re'sen Vergi Tarhı

Matrahın maddi delillere, kanuni ölçülere dayanılarak kısmen yada tamamen belirlenmesine imkan bulunmayan durumlarda ve zamanında beyanname verilmemesi gibi bir kısım yasal şartlar gerçekleştiğinde matrah idarece belirlenip Re'sen vergi tarh edilir. Vergi Usul Kanunu bu tarh işlemi ni şöyle tanımlıyor: " Re'sen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tesbitine imkan bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı re'sen takdir olunmuş sayılır" (16).

(15) Mualla ÖNCEL, Nami ÇAGAN, Ahmet KUMRULU, Vergi Hukuku, Cilt: 1, ikinci baskı A.Ü.SBF Yayınları : 548, Ankara 1985, s. 112.

(16) V.U.K. md. 30. (Re'sen takdir sebepleri)

1. Vergi beyannamesi kanuni sürenin sonundan başlayarak (15) gün geçtiği halde verilmemiş olursa,
2. Vergi beyannamesi kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgiler gösterilmemiş bulunursa,
3. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettiril-

Kanun metninden anlaşılacağı gibi Re'sen tarhiyatı getirecek, hallerin bulunması halinde matrah ya Takdir Komisyonları tarafından takdir edilecek hesaplanacak veya inceleme elemanları tarafından vergi inceleme raporlarında belirtilen miktarlar matrah olarak kabul edilecektir.

Matrahı belirlenmesi bakımından re'sen tarhiyatla ikmalen tarhiyat arasındaki en önemli fark ikmalen tarhiyatla matrahı bizzat vergi idaresi tesbit ediyor. Re'sen tarh'da ise matrah tesbiti Takdir komisyonları tarafından yapılıyor veya vergi inceleme elemanları tarafından belirlenen tutarlar matrah olarak kabul ediliyor. Görüldüğü gibi Re'sen tarhiyatla vergi dairesi matrah tesbit etmiyor tesbit edilmiş veya takdir olunmuş matrahları tarh ediyor.

C- Verginin İdarece Tarhı

Yükümlünün vergi borcuna ilişkin ödevlerini yerine getirmediği ve Vergi Usul Kanununa göre re'sen ve ikmalen tarhiyatın geçerli olmadığı bir kısım durumlarda matrah yine idare tarafından belirlenir. Bu tarh işlemi türünü idarece yapılan diğer matrah belirleme yöntemlerinden ayıran nokta, idarece tarh usulünün beyan esasının uygulanmadığı durumlarda söz konusu olmasıdır.

-
- memiş olursa veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir sebeple ibraz edilmezse,
4. Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tespitine imkan vermeyecek derecede noksan, usulsüzlük ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih bulunmazsa,
5. (205 sayılı Kanununun 1'inci maddesiyle eklenen bent) Vergi matrahları 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 54'üncü maddesinin 2 numaralı bendi uyarınca tespit edilen mükellefler tarafından, vergi incelemeleri sırasında, giderleri tevsik edilemezse,

"Verginin idarece tarhı; 29'uncu ve 30'uncu maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarh için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmeleri, veya aynı kanunlarla kendilerine yüklenilen görev-leri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir."

Bu takdirde vergi 131'inci madde mucibince tanzım edilen yoklama fişine müsteniden tarh olunur(17).

Kanun metninden de anlaşılacağı üzere verginin idarece tarhında matrah idare tarafından yoklama fişi dikkate alınarak belirlenmektedir.

Verginin idarece tarh edildiği işlem türlerinde(re'sen, ikmalen, verginin idarece tarhı gibi) beyana dayalı tarhiyatın aksine, matrah vergi dairesince belirlenir. Matrahın idare tarafından belirlenmesi, asli işlem olan vergi tarhına hazırlayıcı işlem niteliği taşır. Vergi alınmasında asli idari işlem yani kesin ve yürütülmesi zorunlu işlem tarh işlemidir(18).

3- Götürü Usul

Matrahın, idarenin mükellefle anlaşarak veya belirli bir mükellef gurubu hakkında genel olarak tesbit edilmesi şekline götürü usul denir. Bu usulde, matrahın gerçek miktarının bulunamaması dolayısıyla, karinelere dayanılarak, ve bir nevi pazarlıkla, idare ve mükelleflerin, tahmini bir miktar üzerinde anlaşmaları yoluyla matrah tesbit edilir(19).

6. 2365 sayılı Kanununun 4'üncü maddesiyle eklenen bent) Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunursa.

(17) V. U.K. mükerrer md. 30

(18) ÖNCEL, ÇAGAN, KUNLU, a.g.e., s. 114.

(19) Akif BERGİNAY, Vergi Hukuku, Ankara 1982, s. 81

Bu usulün esası, matrahların idare tarafından belirlenmesidir. Ancak, götürü usulün, yukarıda incelediğimiz "idarece takdir usulü"nden önemli bir farkı vardır. "Şöyleki : Matrahların idare tarafından takdiri yönteminde ferdi matrahların herbiri ayrı ayrı takdir olunmaktadır. Bu sebeple, sözü geçen yöntem o esas karakteri, itibariyle bireyseldir ve subjektiftir. Oysa ki, götürü vergilemenin amacı, bütün bir yükümlü grubun veya meslek erbabının ödeyeceği yeknesak vergiyi belirlemektir. Bu itibarla götürü usul geneldir ve objektiftir(20).

Götürü usule çeşitli nedenlerle başvurulmaktadır, öncelikle gelirlerin ya da kazançların belirlenmesinde güçlük bulunan hallerde bu yola gidilmektedir. Gerçek olarak belirlenemeyen gelir yada kazançlar bazı belirti ya da karinelere dayanarak tahminen belirlenmektedir. Diğer bir neden de mükelleflerin kültür seviyelerinin yetersizliği nedeniyle gerçek usulün gerektirdiği defter tutma, beyanname verme ve diğer görevleri yeterince yerine getirememeleridir. Götürü usul bu yönden büyük kolaylık sağlamaktadır. Bir diğer nedende vergi idaresinin bazı matrahların belirlenmesinde sağladığı kolaylık nedeniyle bu usulü seçmesidir(21).

Götürü Usule Türk Vergi Sisteminde geniş ölçüde başvurulmaktadır. Özellikle Gelir Vergisinde bunun örneklerine sıkça rastlanmaktadır. Gelir Vergisi Kanununun 47. ve 48'inci maddelerindeki genel ve özel şartları topluca taşıyan mükelleflerin ticari ve sınai işlerden sağladıkları safi kazançları götürü olarak belirlenmektedir. Aynı şekilde GVK 64'üncü maddesinde sayılan hizmet erbabının ücretleri de götürü olarak belirlenir.

(20) Halil NADAROĞLU, Kamu Maliyesi Teorisi, İstanbul 1976, s.267.

(21) Sadık KIRBAŞ, Vergi Hukuku, Ankara 1984.s. 84.

Vergi Usul Kanunumuza göre götürü usulde matrahlar; her il merkezinin takdir komisyonu tarafından, mahalli belediye, iş ve işçi bulma kurumu gibi ilgili resmi dairelerden ve mesleki teşekküllerden mütalaa alındıktan sonra tesbit edilecektir. Buna göre götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nev'i ve grupları itibariyle ve her iş ve nev'i için beş derece üzerinden takdir edilir(22).

Bu usulde son olarak, çağdaş vergicilik anlayışının, götürü usulün uygulanış alanını kabil olduğu kadar daraltmak hatta, mümkünse tamamen kaldırmak eğiliminde olduğunu belirtmek isteriz ancak, içinde bulunulan şartlar simdilik hiçbir ülkede buna imkan bırakmamaktadır. Çünkü, götürü vergilemenin idare yönünden kolaylık ve güvenlik gibi bazı özellikleri vardır. Ayrıca, bazı yükümlü katagorilerininin durumu da bunu bazen zorunlu kılmaktadır(23).

4- Karine Veya Dış Belirtiler Usulü

Genel bir terim olarak karine, "Bilinmeyen bir olaydan bilinmeyen diğer bir olayın varlığını kabul etmektir. Kanuni karine ise, Kanunen bir olayı, diğer bir olayın olduğuna veya olmadığına delil saymasıdır. Bu anlamda vergi hukukunda karineler usulü yukarıda değinildiği gibi vergilendirilecek gelir veya serveti (vergilendirilecek unsur) belirttiği varsayımına göre bazı dış olayların matrah olarak alınması veya bazı esaslara göre her matrahın değerlendirilmesidir.

Karine veya dış belirtiler usulü eski bir usuldür. Ve istisnalar hariç vergilemede artık kullanılmaktadır.

(22) V.U.K. md. 40.

(23) NADAROĞLU, a.g.e., s. 268.

Bu tür vergi matrahının belirlenmesi ve tarh edilmesinin en tipik örneği eskiden Fransa'da uygulanan "Kapı ve Pencere Vergisi"dir. Bu vergide vergi borcu yükümlünün oturduğu evin kapı ve pencere sayısına göre belirleniyordu. Çünkü bu sayının, mükellefin vergi ödeme gücünü temsil ettiği varsayılıyordu.

Karine usulünün, hazine bakımından tatbiki kolay olmak, mükellefler bakımından da rahat bir usul teşkil etmek, mükellefi az tazyik etmek, dolayısıyla mükellef psikolojisine uygun bulunmak gibi bazı faydaları karşısında mahzurları daha ağır basmaktadır. Bilhassa, verimsiz ve elâstikiyetten mahrum oluşu ve vergi iktidarını aksettirmek bakımından arzettiği zaaf, zamanımızda bu sistemin terkedilmesine yol açmıştır(24).

IV - MATRAHIN BELİRLENMESİNDE TARİHİ USULLER

Günümüzde vergiler, esas itibariyle, doğrudan doğruya devlet ya da vergilendirme yetkisine sahip amme hükmi şahısları tarafından tarh ve tahsil olunmaktadır. Halbuki eskiden durum böyle değildi. Bazı memleketlerde 18'inci asıra, bazılarında 19'uncu ve hatta 20'nci asıra kadar, birçok vergiler hususi şahıslar tarafından tahsil ve hatta tarh edilmiştir. Hususi şahıslar eliyle tarh ve tahsil usulü, mesela Fransa'da ihtilale, Japonya'da 1870 yılına, Türkiye'de ise 1925 yılına kadar devam etmiştir(25).

Hususi şahıslar tarafından tarh ve tahsil, iltizam, ihale ve halk mümessilleri eliyle tahsilat usulü olmak üzere, başlıca üç grupta toplanmaktadır. Amme hükmi şahıslarının maaşlı memurları vasıtası ile vergi tarh

(24) M. Orhan DİKMEN, Maliye Dersleri, İstanbul 1958, s.131.

(25) DİKMEN, a.g.e., s. 118.

ve tahsiline ise, emanet usulü denilmektedir. Vergi matrahının tesbitinde vergi idarelerinin rolünü yukarıdaki bölümde inceledik. Bu bölümde ise artık yürürlükte olmayan tarihe mal olmuş usullere kısaca değineceğiz.

Burada şunu hemen belirtelimki iltizam usulü olsun gerek ihale usulü ve gerekse halk mümessilleri eliyle yapılan tahsilat usulleri tahsil edilen verginin matrahının belirlenmesi, tarh ve tahakkuk etmesi ve ödemesi tahsil edilmesi süreçleri birbiri içerisine girmiştir. Bunları birbirinden ayırarak incelemek mümkün olmamaktadır. Bu sebeple birçok maliye kitaplarında tahsil usulleri olarak sınıflandırmaya tabi tutulmuş bu usulleri biz "Matrahın Belirlenmesinde Tarihi Usuller" başlığı altında incelemeyi uygun bulduk. Şimdi bu usulleri kısaca açıklayalım.

1. İltizam Usulü: Verginin daha ziyade aynen yani bilhassa mal şeklinde alındığı zamanlardaki şartlara uygun bir usuldür. Maliye idaresinin tam teşkilatlı olmadığı bu zamanlarda, aynı verginin doğrudan doğruya tarh ve tahsili, bu idarenin altından kalkamayacağı kadar büyük zorluklar arz ediyordu. Bu itibarla, iltizam usulüne müracaat ediliyordu.

İltizam usulünde vergi tarh ve tahsili "mültezim" denilen hususi bir şahsa verilmektedir. Mültezim, muayyen ve maktu bir bedel karşılığında, vergiyi tarh ve tahsil etmektedir. Ödediği bedel ile tahsil ettiği meblağ arasındaki farktan, tarh ve tahsil masrafları çıktıktan sonra kalan miktar, mültezimin kazancını teşkil etmektedir.

Vergiler, ekseriya açık arttırma suretiyle iltizama veriliyordu. Taliplilerden, devlete en fazla para vermeyi kabul eden, o bölgenin mültezimi olurdu. Mültezimin halktan topladığı paralar devlete ödediğinde az

ise zarar ediyor fazla ise kar ediyordu.

Görülüyorki, mültezimin bütün menfaati, vergi tahsilatını, devlete taahhüt ettiği miktarın kabil olduğu kadar üstüne çıkarmaktadır. İşte bu husus, iltizam usulünün uygulamadaki en zayıf noktasını teşkil etmiştir. Çünkü, kârını arttırmak isteyen mültezim.-Özellikle Osmanlı İmparatorluğundaki uygulamada- giderek bir zulüm aracı haline gelmiş ve hem halkı, hem de devleti soyunmaktadır. Bu gerçeğin Gülhane Hattında da dile getirilmiş olmasına rağmen tanzimat iltizam usulünü kaldırmaya muvafak olamamıştır(26). İltizam usulü çağımızda uygulama imkanı kalmamış ve hiçbir tarafta uygulanmayan tarihsel bir sistemdir.

2. İhale Usulü: Biçimsel yönden iltizama çok benzemekle birlikte, esasta iltizamdan farklıdır. İhale usulünde de verginin tahsili yine bir üçüncü şahsa verilmektedir. Ancak burada mültezimin yerini tutan üçüncü şahıs vergiyi devlet nam ve hesabına toplamakta, kendisi de topladığı tutar üzerinden belirli bir yüzde almaktadır. İltizam usulünde, ihaleyi devlete en çok ödemede bulunmayı teklif eden kazandığı halde, ihale usulünde vergi toplama işi en az yüzde almayı teklif edene verilmektedir. Bu usulde ayrıca, vergi toplama işini üzerine alan kimsenin zarar etmesi ihtimali ancak yapacağı masrafların alacağı yüzdeyi aşması halinde mümkün olabilir. Bu da oldukça zayıf bir ihtimaldir.

İhale usulünde vergi toplayan kimsenin zulüm eğilimi, mülteziime nazaran çok daha azdır. Ancak, bu usulde devletin zarar ihtimali, iltizama nazaran daha fazladır. Çünkü, vergi tahsilatının düşük olması halinde zarara asıl katlanacak olan devlettir. Bu usul de artık tarihe karışmıştır.

(26) NADAROĞLU, a.g.e., s.272.

3. Halk temsilcileri eli ile tahsil usulü:

Bazen iltizamla yanyana tatbik edilmiş, bazen onun yerine kaim olmuş eski bir usuldür. İltizamın yerine maaşlı maliye memurları vasıtası ile tahsil usulü konulmak icap ederken mali teşkilatın kifayetsizliği dolayısı ile tahsil işi kasaba ve köy mümessillerine bırakılmıştır. Halk temsilcileri vasıtası ile tarh ve tahsil bir bakıma kolaydır. Tatbiki için memleketi kaplayan bir maliye teşkilatı kurmaya lüzum yoktur. Bu itibarla da çok az masraflıdır.

Ancak tecrübeler, bu usulün hiçde tatmin edici sonuçlar vermediğini açıkca göstermiştir. Halk temsilcileri akraba ve dostlarına karşı iltimasta bulunurları, nüfuslu şahıslardan vergi almaktan korktukları ve çekindikleri halde, diğer kimselere karşı çok gaddar davranmışlardır.

Tecrübelerin olumsuz sonuç vermesinin bir sebebi de, vergi tarh ve tahsili gibi çok güç ve nazik bir vazifeyi kabule, itibarlı kimselerin yanaşmamasıdır. Öyle ki bu iş çok defa ehliyetleri şüpheli hatta cahil ve haris kimselerin elinde kalmıştır. Bunlar, bir taraftan keselerini doldurmak, diğer taraftan da muayyen miktar varidat temin edebilmek için, mükelleflerin çoğunluğu üzerinde her türlü tazyik ve zulüm icra etmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğunda vergiler, uzun müddet heyetler, imam ve muhtarlar tarafından tarh ve tahsil olunmuştur. Bu kimselerin, vergileri dağıtma ve tahsil etme vazifesi, Abdülaziz devrinin sonuna kadar devam etmiştir. Abdülhamit devrinde tarh muameleleri muhtarlardan alınmakla beraber, tahsil işi yine bunların elinde kalmıştı. Tahsil işleri ancak 1903'de muhtarlardan alınmış ve ilk muntazam tahsil teşkilatının kurulmasına

1908'den sonra başlanmıştır(27).

V - MATRAHIN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN KOMİSYONLAR

Vergi matrahlarının belirlenmesi yukarıda açıkladığımız gibi çeşitli usullere göre olmaktadır. Bu usullerin uygulanmasında bazı hallerde mükellef ile vergi dairesi komisyonlar halinde ortaklaşa çalışmaktadır. Vergi matrahının belirlenmesine da matrahın belirlenmesini etkileyecek ölçülerin tesbit edilmesi işlemi için komisyonlarda çeşitli meslek gruplarından temsilciler yer almaktadır.

Vergi mevzuatımızla ilgili olarak göre kurulan çeşitli komisyonlar bulunmaktadır. Bu komisyonları üç grupta ele alarak inceleyelim.

1. Takdir ve Tahrir Komisyonları

Vergi Usul Kanunu Gelir, Kurumlar ve Esnaf vergileri kanunlarıyla birlikte 1 Ocak 1950 tarihinde yürürlüğe girmiştir(28). Vergi Usul Kanununun yürürlüğe konulduğu tarihte yürürlükte olan vergi kanunlarındaki hükümlere göre şu komisyonlar kurulmuştur(29) :

- a) Kazanç Vergisi Re'sen Takdir Komisyonu,
- b) Muamele Vergisi Re'sen Takdir Komisyonu,
- c) Veraset Vergisi Takdiri Kıymet Komisyonu,
- d) Bina Vergisi Takdir Komisyonu,
- e) Arazi Vergisi Takdir Komisyonu,
- f) Bina Vergisi Tadilat Komisyonu,
- g) Arazi Vergisi Tadilat Komisyonu,

(27) DİKMEN, a.g.e., s. 121.

(28) V.U.K. Kanun No: 5432, Kabul tarihi, 7.6.1949-15

Haziran 1949 gün ve 7233 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır

(29) V.U.K. Gerekçeleri , T.C.M.B., G.G.Md. Yayınları, Ankara 1988, s.6.

VUK Tasarısına alınan hükümlerle, kuruluş ve vazife itibariyle birbirine benzeyen ve hatta birbirinin aynı olan komisyonlar birleştirilmiş, bütün komisyonlara müşterek hükümler de bir araya toplanmıştır. İllerde vergi tatbikatında çalışacak komisyonların sayısı bu suretle yediden üçe indirilmiştir.

A- Takdir Komisyonu: VUK hükümlerine göre kurulan bu komisyonun görevleri; yetkili makamlardan istenilen matrah ve servet takdirlerini yapmak, Vergi Kanunlarında yazılı fiyat ücret veya sair matrah ve kıymetleri takdir etmektir. Kısaca görevlerini belirttiğimiz takdir komisyonunun kuruluş şekli görevleri, kararları ve uygulamasına ilişkin ikinci bölümde geniş açıklamalar yapacağımız için burada fazla bir açıklama yapmadan diğer komisyonlara geçeceğiz. Şunu da belirtelim ki, Takdir komisyonunun kuruluşu, üyeleri ve görevleri ile ilgili olarak 1950 yılından günümüze kadar bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu konuda da ileriki bölümde açıklamalar yapacağız.

B- Tahrir Komisyonu: VUK bölümlerine göre kurulan bu komisyonun amacı Bina ve Arazi Vergilerinde vergi matrahının belirlenmesidir. VUK'nu Tahrir Usulünü: "Tahrir usulü gayrimenkullerden alınan vergilere ait matrahların bu kanuna göre kurulan komisyonlarca tahmin ve tesbit edilmesidir. Tahrir usulü, birlik itibariyle yapılan "Genel tahrir" ile "Tadilatı" ihtiva eder."(30)

Genel tahrir, bir ilçe dahilindeki bütün binaların veya bütün arazinin yazılarak, binalarda gayrisafi iratların arazide kıymetlerin yeniden tahmin edilmesidir(31).

(30) 5432 sayılı V.U.K. Md. 45.

(31) 5432 sayılı V.U.K.Md.46

Binaların ve arazilerin tahriri üçer kişilik "Tahrir Komisyonları" tarafından yapılır. Bu komisyonlar valilerce tayin olunan bir kişinin başkanlığı altında seçilmiş iki üyeden kurulurlar. Genel tahrirler her 10 yılda bir tekrar edilebilir.

Yukarıda kısaca belirttiğimiz hükümler çerçevesinde tahrir komisyonları çalışmalarını sürdürmüşlerdir. 1971 yılına kadar olan süre içinde kuruluş ve görevleri ile ilgili bazı değişikliğe uğrayan tahrir komisyonları 1970 yılında kabul edilen 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu ile kaldırılmıştır. Emlak Vergisi kanunu bina ve arazi vergilerinin matrah tesbit usulünü değiştirerek tahrir usulü yerine beyan usulünü getirmiştir(32).

C- Tadilat Komisyonları: Bina ve arazi vergilerinde iki umumi tahrir arasında vukua gelen tadilat dolayısıyla vergi matrahlarını yeniden tahmin edilmesi işini tadilat komisyonları yapmaktadır. Hangi hallerde binaların gayrisafi iratları ve arazinin kıymetlerinin takdir edileceği 5432 s. VUK 53. maddesinde ve yürürlükteki VUK'nun 63. maddesinde belirtilmiştir.

Tadilat mevzii ve ferdi tadilat olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Mevzi tadilat kararı için ilgili bir veya birkaç mükellefin veya vergi dairesinin mevzii tadilat isteğinde bulunması, ferdi tadilat için ise, ilgili mükellefin bina ve arazisi için tadilat isteğinde bulunması gerekir.

(32) 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu md. 41/3

Gerek binalarda, gerek arazide tadilat üçer kişilik "Tadilat komisyonları" tarafından yapılır.

Bu komisyonlar, mahallin en büyük mülkiye memurunun vergi dairesi müdürü olmayan gelir memurları arasından seçeceği bir başkan ile iki üyeden kurulur(33).

1319 s. Emlak Vergisi Kanunu ile Tahrir komisyonlarının kaldırılması ve beyan usulünün kabul edilmesiyle Tadilat komisyonları da büyük ölçüde işlevini yitirmiş durumdadır(34).

2. Ortalama Kar Hadleri İl ve Merkez Komisyonu:

Ortalama kar hadleri yöntemi vergi güvenlik önlemlerinden biridir. Bir tür götürü matrah belirleme yöntemidir. İşletmelerin giderlerini gizleme ve gelirlerini düşük gösterme eğilimine set çekmeyi amaçlar(35).

Ortalama kâr hadleri usulü 1950 yılında yürürlüğe giren 5432 sayılı VUK ile ihdas edilmiş bir usuldür. Bu usüle göre, bazı hallerde vergi matrahının ortalama kâr hadlerine dayanılarak tesbit edilmesi usuldür. Bu usul gelir vergisinde beyannameye dayanan tarh usulünü tamamlayıcı olarak kullanılır(36).

Ortalama kâr hadlerinin belirlenmesi konusunda ortalama kâr hadleri il ve merkez komisyonları görevlendirilmiştir.

Ortalama kâr hadlerinin tesbiti, -bu usulün ilk defa düzenlendiği sırada- mesleki tesekküllerce yapılmaktaydı(37).

(33) V.U.K. md. 80

(34) KIRBAS, a.g.e., s.86

(35) Kenan PULUTOĞLU, Türk Vergi Sistemi Cilt: 1, İstanbul 1971, s. 248.

(36) Vergi Usul Kanunu ve izahları, T.C.M.B. Gelirler

Maliye Bakanlığınca emtia ve iş nevelerine göre hazırlanan cetveller üzerine her il merkezindeki ticaret odaları, ticaret odası bulunmayan yerlerde belediyelerce kurulacak özel bir komisyon tarafından ilçe itibariyle ve mahalli defterdarın yazılı talebinden başlayarak üç ay içinde tesbit olunmaktaydı.(37).

213 sayılı Vergi Usul Kanunu değişikliği ile Defterdar veya teşkil edeceği bir maliye memuru başkanlığında meslek kuruluşlarından seçilecek dört üye ile özel komisyon kurulması kararlaştırılmış daha sonra yapılan değişikliklerle; özel kesim temsilcilerinin, bilhassa toplantıya katılmadıklarından, kararların alınması işleminin askıda kaldığı gerekçesiyle(38) üyelere üç tanesi idareden iki tanesi özel kesimden oluşması sağlanmıştır.

İllerde oluşturulan Ortalama Kâr Hadleri Komisyonunun tesbit ettiği cetveller düzenlenmelerini takiben ay içinde Maliye Bakanlığınca gönderilerek Merkezde kurulan Ortalama Kâr Hadleri Merkez Komisyonunun incelemesine tabi tutulmuştur. Bu komisyon gelen cetvelleri inceleyerek kesin kararı vermekte, bu karar Maliye Bakanlığınca mahallerine tebliğ olunmaktadır(39).

Ortalama Kâr Hadleri Komisyonu, Maliye Bakanlığınca Müsteğarının başkanlığında, Gelirler Genel Müdürü, ilgili Genel Müdür Başyardımcısı veya bunların teşkil edeceği kişilerle Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin iki temsilcisinden kurulur.

3. Zirai Kazançlar İl ve Merkez Komisyonları :

Zirai Kazançlar İl Komisyonları zirai kazançların

(37) 5432 sayılı V.U.K. md. 42

(38) 2363 V.U.K. Gerekçesi, a.g.e., s. 586.

vergilendirilmesinde kullanılan zirai kazanç ölçülerini belirlemekle görevlendirilmiştir. İl komisyonlara Vergi Usul Kanununun 46'ncı maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda, zirai kazanç ölçülerinin uygulanmaya başlanılacağı ilk takvim yılı içinde bu ölçüleri belirleyerek o yılın Nisan ayı sonuna kadar Merkez Komisyonuna gönderilirler.

Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu zirai kazançların belirlenmesine ilişkin yönetmeliği hazırlar. Zirai kazançlar il komisyonlarının gönderdikleri zirai kazanç ölçülerinden hatalı ve noksan bulduklarını ilgili komisyonlara geri gönderir. İl komisyonlara ısrar kararı verilmişse bunları inceler, uygun görmediği takdirde re'sen ve kesin olarak yeni ölçüleri belirler.

Zirai kazançlar il komisyonu Valinin başkanlığında defterdar, gelir müdürü, ziraat müdürü, veteriner müdürü, il merkezindeki Ziraat Bankası şube müdürü ve seçilmiş üç üyeden kurulur(40).

Zirai kazançlar Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında; Gelirler Genel Müdürü ile Gelirler Genel Müdürlüğü'nün iki Tarım ve Orman Bakanlığının üç, Ziraat Odaları Birliğinin üç ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü'nün bir temsilcisinden kurulur(41).

(39) V.U.K. md. 43.

(40) V.U.K. md. 83

(41) V.U.K. md. 85

İKİNCİ BÖLÜM

MATRAHIN BELİRLENMESİNDE TAKDİR KOMİSYONLARININ TEŞEKKÜLÜ, GÖREV VE YETKİLERİ

I- TAKDİR KOMİSYONUNUN TANIMI

Takdir komisyonunun tanıma hukuk ve malîye kitaplarında yapılmamıştır. Burada takdir ve komisyon kelimelerinden yola çıkarak bir tanım yapmaya çalışacağız.

Takdir: Ölçümü, değerlendirmek, değer biçmek, kıymetlendirmek ve kestirme(42) gibi anlamlara gelmektedir.

Komisyon: Encümen, kurul anlamına esdeğerdır.

Takdir komisyonu ise, değer biçmek, kıymet tesbit etmek amacıyla oluşturulan kuruldur. Gerçekten de takdir komisyonları bu tanıma uygun olarak matrah takdiri ve değer tesbiti için kurulan idare ve mesleki teşekküllerden oluşan bir kuruldur.

(42) Hukuk Terimleri Sözlüğü, s. 608

III- TAKDİR KOMİSYONLARININ KURULUŞU

Yürürlükte bulunan VUK'numuz Takdir Komisyonlarının kuruluşunu 72.madde de düzenlemiştir. Bu maddede üç çeşit takdir komisyonunun kuruluşunu belirtmiştir. Bunlar: Takdir komisyonu, Arsalara ait Takdir Komisyonu ve Arazilere ait Takdir komisyonudur. Şimdi bunları sırasıyla açıklayalım.

1- Takdir Komisyonu Kuruluşu

Takdir Komisyonu; illerde defterdarın, ilçelerde mal müdürünün (müstakil vergi dairesi olan ilçelerde ilgili vergi dairesi müdürünün) veya bunların temsil edecekleri memurların başkanlığı altında ilgili vergi dairesinin yetkili iki memuru ile seçilmiş iki üyeden kurulur(43).

Vergi Usul Kanunumuzda belirtildiği gibi komisyon iki özel kesimden ve üç idari kesimden olmak üzere beş kişiden oluşmaktadır. Komisyonda çoğunluk idari temsilcilerinin elinde bulunmaktadır.

Takdir komisyonunu oluşturan üyelerde çoğunluğu mesleki teşekküllerden seçilmiş üyeler oluşturmuyordu. Üç üye mesleki teşekküllerce seçiliyor; bir başkan ve bir üyede idareden komisyona katılıyordu(44). Vergi matrahını takdir yoluyla tayin edecek bu komisyonda çoğunluğun mükellef temsilcilerine verilmesinde amaç; mükellef haklarının korunması şeklindeydi(45).

(43) V.U.K. mad. 72

(44) 5432 Sayılı V.U.K. md. 66

(45) 5432 Sayılı V.U.K. Geçici Komisyon Raporu md. 66

Türk Vergi Kanunları Gerekçeleri T.C. M.B. Gel.Gen.Müd.
Ankara 1988, s. 126.

Ayrıca komisyonların tam mürettebleri ile toplanıp mutlak ekseriyetle karar verecekleri hükme bağlanmıştı(46)

Uygulamada bu üyelerin toplantılara muntazaman iştirak etmeleri sonucunda komisyonun toplanması ve karar alması güçleşmekte ve nüfusu az olan ilçelerde aranan vasıfta üyenin bulunmasında güçlük çekilmekteydi. Komisyonun kuruluşunun ve toplanmasının aksamaması için yukarıda belirttiğim gerekçelerle mesleki teşekküllerce seçilecek üye adedi ikiye düşürülmüş, bu suretle komisyonun dört kişiden oluşacağı hükme bağlanmıştır(47).

Daha sonra 205 sayılı kanunla komisyon bünyesi yeniden üçü mükellef diğer ikisi idare temsilcilerinden olmak üzere düzenlenmiştir. Bu değişikliğe ait gerekçede; "..... komisyonların takdirlerine karşı, mükelleflerin güvenini arttırmak, takdirlerin daha isabetle yapılmalarına imkan vermek düşüncesiyle üye adedi dörtten beşe çıkarılmış ve üç üyenin mükellef temsilcisi olması kabul" edildiği ifade olunmuştur(48).

Daha sonra yapılan değişikliklerle Takdir Komisyonu'nun kuruluşunun, bir başkan iki vergi dairesi üyesi ve iki mesleki teşekkül üyesi olmak üzere beş kişiden oluşacağı hükme bağlanmıştır.

Takdir komisyonunun üye tam sayısı ile toplanıp mutlak ekseriyetle karar verecekleri hükmünün değiştirilmeden önce yürürlükte olduğu dönemde Danıştay'da aynı doğrultuda kararlar vermiş ve eksik üye ile toplanan komisyonun kararının geçerli olmadığını belirtmiştir(49). Ancak Yasa hükmünün değiştirilerek takdir komisyonunun çoğunlukla toplanıp çoğunlukla karar alabileceği hükmünün getirilmesiyle Danıştay icthatlarında bu yönde gelişmiştir(50).

(46) 5432 Sayılı V.U.K. md. 79

(47) V.U.K. Tadil Tasarısı ve Gerekçesi md. 17 a.g.e. s.310

(48) 205 Sayılı V.U.K. Gerekçesi md. 6, a.g.e., s. 462

(49) Dn. 7.D. 9.5.1973 Gün ve E: 1971/4814, K: 1973/1379

(Dört kişi ile verilen takdir komisyonunu kararları yerinde değildir)

Burada şunu belirtmek isteriz, mükelleflerin korunması amacıyla, takdir komisyonu üyelerinin mükellef temsilcilerinin çoğunluğuyla oluşturulması hükmünün değiştirilmesi; çoğunluğun idareye geçmesi ile mükellef hakları ne derece korunacaktır. Ayrıca komisyonun çoğunlukla toplanıp çoğunlukla karar vermesinde mükellef temsilcilerinden birinin toplantıya gelmemesi halinde komisyon; toplantıya gelen üyenin olumsuz oy vermesi halinde bile karar alabilecektir.

2-Emlak Vergisi Uygulanmasında Arsalara Ait Asgari Ölçüde Birim Değer Tesbitinde Takdir Komisyonunun Kuruluşu

Komisyon, belediye başkanı veya teşkil edeceği memurun başkanlığı altında belediyenin yetkili bir memuru ile tapu sicil müdürü veya teşkil edeceği bir memur ve ticaret odasınca seçilmiş bir üye ilâ ilgili mahalle ve köyün muhtarından kurulur(51).

3- Emlak Vergisi Uygulamasında Araziye Ait Asgari Ölçüde Birim Değer Tesbitinde Takdir Komisyonunun Kuruluşu

Komisyon, Valinin başkanlığı altında defterdar, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı il müdürü, il merkezindeki ticaret ve ziraat odalarından seçilmiş birer üyeden kurulur (52).

IV- TAKDİR KOMİSYONU ÜYELERİNİN SEÇİLMESİ

Takdir Komisyonlarını oluşturan üyeler şunlardır:

- 1- Takdir komisyonu başkanı
- 2- İlgili vergi dairesinin yetkili iki memuru
- 3- Seçilmiş iki üye

(50) Dn. 4.D. 12.4.1985 gün ve E: 1984/4435, K: 1985/1162

(Takdir Komisyonlarının üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanıp, çoğunlukla karar verebilecekleri hk.)

(51) ve (52) V.U.K. md. 72

1- Takdir Komisyonu Başkanı

Takdir komisyonuna başkanlığı kim yapacaktır. Bu sorumuzun cevabını VUK md. 72 de bulabiliriz. Buna göre; takdir komisyonu başkanı, illerde defterdar veya defterdarın teşkil edeceği memurdur. İlçelerde ise durum müstakil vergi dairesi olup olmadığına göre değişmektedir. Eğer müstakil vergi dairesi varsa ilgili vergi dairesi müdürü veya teşkil edeceği memur takdir komisyonu başkanıdır(53). Müstakil vergi dairesi yoksa malmüdürü veya teşkil edeceği memur takdir komisyonu başkanıdır.

Burada şunu da belirtelim ki; takdir komisyonları daimi veya geçici olurlar. Daimi komisyonların nerelerde kurulacağını Maliye ve Gümrük Bakanlığı belli eder(54). Muvazzaf Takdir Komisyonu başkanları ilgili daire amirinin inhası üzerine Maliye Bakanlığınca atanırlar(55).

Uygulamada muvazzaf takdir komisyonu başkanları daire amirlerinin inhası üzerine değil, imtihan yoluyla seçilmektedir. İmtihan yoluyla takdir komisyonu başkanının seçilmesi Maliye Bakanlığı iç genelgesi ile yapılmaktadır(56).

2- Vergi Dairesinden Katılacak Üyeler

VUK md. 72 takdir komisyonluğuna ilgili vergi dairesinden yetkili iki memurun katılacağı hükmünü getirmiştir. Bu hükme göre ilgili vergi dairesinden yetkili memurlar kimlerdir ve ilgili vergi dairesinden ne anlaşılacaktır.

İlgili vergi dairesi, hakkında takdir yapılacak olan mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesidir. Yetkili memur ise mükellefin bağlı olduğu vergi dairesinin amiri, amir muavini veya gelir memuru gibi vergi işlerinde karar verebilecek yetkide olan bir memurdur(57).

(53) V.U.K. md. 72

(54) 30.01.1964 gün ve 395 sayılı kanun, Mali Kanunları Cilt: 18, T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Müd., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1986 s. 424

3-Takdir Komisyonunun Seçilmiş Üyeleri

Takdir komisyonunu oluşturan üyelere iki tane mesleki teşekküllerden seçilir. Bu üyeler tüccarlar için ticaret odasınınca, diğer meslek erbabı için bunların mensup oldukları mesleki teşekküllerce kendi üyeleri arasından veya hariçten seçilir.

Üyelerin seçilmesi ticaret odaları veya mesleki teşekküllerce yapılacaktır. Fakat bu seçimin muhakkak surette ticaret odası veya mesleki teşekküle dahil bulunan kimseler arasından yapılması şart değildir. Oda veya mesleki teşekkül dışında da üye seçilmesi mümkündür. Bilindiği üzere mesleki teşekküller kavramı, san'at vemeslek erbabının kurdukları meslek birliklerini ifade eder.

Belediyeler, Ticaret Odaları ve Mesleki teşekküller, takdir komisyonu başkanının yazılı talebi üzerine en geç bir ay içinde iki asil ve iki yedek üye seçmeye mecburdurlar. Bu mecburiyet zamanında yerine getirilmezse üyeler mahallin en büyük mahalli amiri tarafından seçilir(58).

Burada VUK üye seçme mecburiyetine bir müeyyide (ceza) getirmemiş ve teşekküller tayin edilen müddet zarfında komisyon üyelerini seçmezlerse, seçme hakkını mahallin en büyük mülkiye amirine (vali ve kaymakamlara) havale etmiştir. Gerek ticari, gerekse mesleki bir ihtilafın hallinde, (birnevi hakem vazifesi olan) takdir komisyonu üyesi şüphesizki en ziyade o meslekten ve o meslekteki meslekdaşlarının durumunu o meslekten olan kişi hakkıyla bilebilir. Bu i-

(59) Remzi KOŞAR Eskişehir Takdir Komisyonu Başkanı

(56) V.U.K. ve İzahları T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Yayınları No: 4, Ankara 1949, s. 232.

(57) V.U.K. md. 73

(58) V.U.K. md. 73

tibarla mesleki teşekküller üyelerini kendileri belirlemezlerse meslekdaşlarına büyük bir ihtimalle zararları olur⁽⁵⁹⁾).

V- TAKDİR KOMİSYONU ÜYELERİ İLE İLGİLİ
DIĞER HUSUSLAR

1- Takdir Komisyonları Üyelerinde Aranacak Vasıflar

Takdir komisyonları mükelleflerin vergi matrahlarını belirlemekte ve buna göre vergi tahriyatı yapılmaktadır. Matrahın belirlenmesi gibi mükellefler tarafından önem arzeden bir hususda karar verecek olan takdir komisyonunun üyelerinin güvenilir kişilerden seçilmesi gerekir. VUK'un bu hususu dikkate alarak VUK md. 87 de komisyonlara seçilecek üyelerin hangi vasıflara sahip olacakları belirlenmiştir. Bu maddeye göre memurlar dışında seçilecek üyelere şu vasıflar aranır.

- 1- İyi ahlak sahibi olmak ve ikamet ettiği veya iş gördüğü muhitin emniyet ve itimadını kazanmış bulunmak.
- 2- Kamu hizmetlerinden memnu olmamak ve medeni haklardan iskat edilmiş bulunmamak.
- 3- Ağır hapis veya şeref ve haysiyete muhıl bir suçtan dolayı hapis cezası ile hükümlü olmamak.
- 4- Vergi kaçakçılığından dolayı cezalandırılmış olmamak.
- 5- 30 yaşını bitirmiş olmak.

2- Takdir Komisyonu Üyelerinin Görevlerinden Doğan Hak ve Ödevleri

Takdir komisyonu üyeleri takdir komisyonlarının oluş-

(59) Selahattin DUMLU , V.U.K. Şerh ve İzahları, Cilt: 1, İstanbul 1957 , s. 24.

turulmasında ve yapılan çalışmalarda üstlendikleri görevler sebebiyle bir takım ödevleri yapmak zorundadırlar. Ayrıca bu görevleri dolayısıyla bazı haklara sahip olmaktadırlar. Üyelerin yapmak zorunda oldukları ödevleri ve haklarını şöyle sıralayabiliriz.

A-Ödevleri:

- a) Mükelleflerle ilgili öğrendikleri sırları gizli tutmak,
- b) Komisyonda çalışacağı süre için bir defa yemin etmek,
- c) Toplantılara devam etmek.

B- Hakları:

- a) Oy hakkı,
- b) Ücret hakkı,
- c) Görev süresince üyeliğin devam etmesi hakkı.

A- Ödevleri

- a) Mükellefle ilgili Öğrendikleri Sırları Gizli Tutmak

VUK'un vergi mahremiyetini düzenleyen 5. maddesinde " Aşağıda yazılı kimseler görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef'ine kullanamazlar.

- 1- Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;
- 2- Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar;
- 3- Vergi kanunlarına göre kurulan komisyona iştirak edenler;

4- Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler;

Açıklanan bu bilgiler ele alınarak mükelleflerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüz edilemez. Aksine hareket edenler hakkında T.Ceza Kanununun 480, 481 ve 482'ci maddelerindeki cezalar üç misli olarak hükmolunur.

Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılırsalar dahi devam eder." hükmü getirilmiştir. Bu hükme göre takdir komisyonu üyeleri gerek görev sürelerinde gerekse görevden ayrıldıklarında vergi mahremiyetini ihlal etmemek zorundadırlar. Vergi mahremiyetini ihlal edecek olurlarsa VUK'un 5. maddede belirtilen yukarıda yazılı cezalara çarptırılacaklardır.

b) Komisyonda Çalışacağı Süre İçin Bir Defa Yemin Etmek

Takdir Komisyonu Üyeleri teşekküllerince üye olarak seçildikten sonra takdir komisyonunda göreve başlamadan evvel (takdir komisyonu başkanı ve ilgili vergi dairesi memurları huzurunda) yemin etmeleri gerekir. Bu yemin mecburiyetine VUK. md. 88 de değinilerek nasıl yemin edileceği şöyle belirtilmiştir:

" Komisyonda çalışacağım süre zarfında tam manasıyla vicdan ve kanaatim icaplarına tabi kalacağıma; hiçbir sebep ve tesir altında adalatten ve doğruluktan ayrılmayacağıma, gerek devlet gerek mükellef haklarını bir tutacağıma, takdir ve tahminlerde herhangi bir tarafa temayül suretiyle görevimi kötüye kullanmayacağıma namusum üzerine yemin ederim."

Yemin; metinden de anlaşılacağı üzere yalnız vazife görecekları süreye inhisar edecek şekilde hazırlanmıştır. Bu sebeple süresini doldurduktan sonra yeniden seçilen üyeler tekrar yemin ederler(60). Yemin, bilhassa taraf tutmayacaklarını, dostluk, yakınlık, veya rekabet, kin, garez gibi sebeplerle; hak ve adaletten ayrılmamayı, vicdan ve kanaat dışında harekete ve hüküm vermeye mani olmaya hedef

tutmuştur(61).

Takdir Komisyonu üyeleri yukarıda belirttiğimiz madde hükmüne göre yemin etmek zorundadırlar. " Bu madde gereğinin yerine getirilmemesi halinde komisyonların vermiş buldukları kararlar hukuken sakat olup hükümsüzdürler(62).

c) Toplantılara Devam Etmek

Takdir Komisyonlarının zamanında toplanıp, kendilerine verilmiş bulunan görevleri yerine getirmeleri ve hizmeti aksatmamaları için; üyelerinin toplantılara katılması, devam etmesi gerekir. Bu sebeple takdir komisyonu üyelerinin ödevlerinden bir tanesi de toplantılara devam etmektir.

VUK üyelere toplantılara katılmaları hususunda bir zorunluluk getirmemiştir. Üyeler herhangi bir sebeple toplantıya gelmeyebilirler. Bu durumda yedek üye toplantıya davet olunacaktır. Ancak seçilmişlerden, mecbur bir sebebe dayanmaksızın, üç müteakip toplantıya gelmeyenler istifa etmiş sayılırlar ve bu üyelerin yerine yedek üye asil üye olarak getirilir(63).

Kanun koyucu üyelere toplantılara katılmaları için kesin bir zorunluluk getirmemekle beraber; mücbir bir sebebe dayanmaksızın üç müteakip toplantıya gelmeyen üyeyi müstafi kabul edeceğini belirterek üyelerin devamını sağlamaya çalışır.

(60) Recep TURGAY , V.U.K. ve Tatbikatı, Sermet Matbaası , İstanbul 1958, s. 163.

(61) Selahattin DUMLU , V.U.K. Şerh ve İzahları, Cilt: 1 İsmail Akgün Matbaası , İstanbul 1957 , s. 257

(62) H.Fevzi KARAGÖZOĞLU , Vergi Hukuku Yayınları : 2-3 Ankara 1977 , s. 211

(63) Mücbir Sebeb : V.U.K. md. 13-15

miştir(64). B- Hakları

a) Oy Hakkı

V U K'nu takdir komisyonunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanabileceğini ve çoğunlukla karar vereceğini belirtmiş, ayrıca oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın çoğunlukta sayılacağı hükmünü getirmiştir. Takdir komisyonu iki vergi dairesinden, iki seçilmiş üyeden ve bir başkandan olmak üzere beş kişiden oluştuğuna göre, komisyon kaç kişiyle oluşabilecektir, çoğunluk sayısı kaçtır. Bu sorunun cevabını yukarıda belirttiğimiz hükme göre şu şekilde cevaplayabiliriz:

Takdir komisyonu üye tam sayısı 5 olduğuna göre bu sayının 1/2 nin fazlası çoğunluğu oluşturacaktır. 5 sayısının 1/2 sinin fazlası 3'tür. O halde, üye tam sayısının çoğunluğu üç kişiden oluşmaktadır. Takdir komisyonunun üç kişiyle toplanarak matrah takdir etmesi kanun hükmüne göre mümkündür. Ancak uygulamada iki vergi dairesi üyesi ve bir başkandan teşekkül eden takdir komisyonu kararlarının zayıf bir karar olduğu bu sebeble komisyona üyelerin iştirakinin sağlanmasına çalışılmaktadır(65).

Komisyon 4 üye ile toplandığında oyların eşit olması (2-2) komisyon başkanı hangi tarafı tutarsa çoğunluk o tarafta olacaktır(66).

Komisyon beş kişi ile toplanması halinde ise çoğunluk zaten idare tarafına aittir. Çünkü bir başkan ve iki üye üç kişilik çoğunluğu sağlamış olurlar.

Görüldüğü gibi komisyon 3 , 4 , 5 kişi ile toplanmasında çoğunluk hep idare tarafındadır. Bu ise kararların alınmasında seçilmiş üyelerin fazlaca bir faksiyonu olmadığını gösterir.

(64) V.U.K. Md. 90

(65) Remzi Koşar , Eskişehir Takdir Komisyonu Başkanı

(66) V.U.K. Md. 89

Yukarıda yaptığımız izahlardan da anlaşılacağı üzere Takdir Komisyonunun seçilmiş üyelerinin oy hakları vardır. Bu oy haklarını komisyon karar alırken kullanırlar. Bu oy haklarıyla komisyon kararlarını etkilemeleri ise pek mümkün olmamaktadır. Ancak takdir komisyonu başkanının seçilmiş üyelerden taraf olması halinde oylarının bir sonucu oluşmuş olacaktır. Takdir komisyonunun seçilmiş üyelerinin oy haklarını; kullanmaktan başka bir etkinliği olmayan fazlaca bir öneme sahip olmayan oy hakkı diye tarif etmek kanaatimizce yanlış olmayacaktır.

Burada şunuda belirtmekte yarar vardır. Takdir Komisyonlarının nisap hükmü 2365 sayılı V U K'na değişikliğinden önce; " Bu kısımda yazılı komisyonlar tam mürettepleri ile toplanır ve mutlak ekseriyetle karar verir(67)". şeklindeydi. Bu hüküm çerçevesinde seçilmiş üyelerin oy haklarının önemli olduğu ve alınan kararları rahatlıkla etkilediğini söyleyebiliriz. Çünkü üyelerden birinin katılmaması komisyonun oluşmasına önlediği gibi(68) üyelerin çoğunlukta olduğu komisyonlarda kararlar üyelerin isteği doğrultusunda çıkacaktır.

b) Ücret Hakkı

Takdir komisyonu seçilmiş üyelerine, komisyonda buldukları zamanda asıl işlerinde çalışmadıklarından doğan kayıplarını karşılamak üzere ödeme yapılır. Yapılan bu ödeme üyelerin ücret hakkını oluşturur. Üyelere ödenecek ücret mahalli defterdarlık tarafından, her ilçenin özelliklerine göre, tesbit edilir. Bu tesbit edilen tutar Maliye Bakanlığına teklif edilir. Maliye Bakanlığı ne kadar ücret

(67) Dm. 7.D. 9.5.1973. gün ve E: 1971/4814

K: 1973/1379

(Dört kişi ile verilen takdir komisyonları kararı yerinde değildir.)

(68) 5432 s. V.U.K. md. 79

ödeneceğini tayin eder(69). Uygulamada ödenecek ücret tutarları belirli bir standarda bağlanmıştır(70).

c) Görev Süresince Üyeliğin Devam Etmesi Hakkı

Takdir komisyonu seçilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Seçilen üyelere üç yıllık bir süre için görev verilmiştir. Bu görev süresinde üyeler toplantılara devam etmeleri halinde, bunları seçen daire, meclis ve mesleki teşekküllerin seçimlerinin yenilenmesi bu üyelerin görev sürelerini kısaltmayacaktır(71).

Yeni mesleki teşekküller daha önce seçtikleri üyelerden başka bir üye seçseler bunu takdir komisyonuna bildirse-ler dahi önce seçtikleri üye görev süresi olan üç yıl içinde üyeliğinin devam etmesi hakkıdır. Ayrıca süresi dolan bir üyenin yeniden üye seçilmesi mümkündür.

(69) V.U.K. md. 92

(70) Komisyonda toplantılara katılan üyelere; komisyon başkanı, vergi dairesi üyeleri ve seçilmiş üyelere her toplantı için 50 (elli) gösterge üzerinden 657 sayılı Devlet Memurları için uygulanan katsayı dikkate alınarak (50 X 128¹ 6400 TL) ücret ödenir. Ancak bir günde ne kadar toplantı yapılırsa yapılsın tek toplantı kabul edilir.

Memur üyeler ve başkan için alınacak ücret için sınırlama getirilmiştir. Haziran 1989'a kadar her ay için alınan ücretler 50000TL (ellibin)yi Haziran sonrası aylar ise (yetmişbeşbin) 75000 TL yi geçemez.

(71) V.U.K. md. 91

VI- TAKDİR KOMİSYONUNUN TOPLANMASI

Takdir komisyonun başkan ve üyelerinin nasıl ve kimler tarafından seçileceğini gördükten sonra komisyonun toplantısına kimlerin katılacağı toplantının nerede ve nasıl yapılacağı hususlarının da açıklığa kavuşturalım.

Komisyonun toplantılarına başkan veya vekil bırakacağı memur, ilgili vergi dairesinden yetkili memurlar ve mükellefin sanat veya meslek bakımından bağlı veya ilgili olduğu teşekkülden seçilen üyeler katılacaktır. Ticaret odasından seçilen üyeler ancak servet takdirinde ise katılacaktır. Ticaret odası ve mesleki teşekkül bulunmayan yerlerde belediyeler tarafından seçilecek üyeler katılır.

Konuyu bir örnekle açıklarsak: " Mükellefin birinci veya ikinci sınıf tacir sıfatıyla beyanname usulünde vergiye tabi bulunması halinde vergi matrahının takdir komisyonca tesbitinde ticaret odasınca, götürü serbest meslek kazançlarının tesbitinde götürü matrahın iş ve hizmet nevi itibariyle bağlı bulunduğu veya ilgili olduğu meslek ve sanat teşekküllerince ve götürü ücretlerin tesbitinde de varsa bu işçilerde alakalı mesleki teşekkülden, işçi sendikasından ve bu gibi teşekküllerin mevcut olmaması halinde belediyeden seçilmiş üyelerin komisyonda hazır bulunması lazım gelebilir(72).

Götürü usulde vergiye tabi mükellefiyetlerle gerçek usulde vergilendirilen mükellefleri temsilen seçilen komisyon üyelerinin, hangi teşekküllerce seçileceği farklılık göstermektedir. Şöyle ki; Bakanlar kurulu 25.01.1986 tarihinde aldığı kararla kimlerin tacir kimlerin ise esnaf ve sanatkar olduğunu tesbit etmiştir (73).

Kararnamede belirtilen hükümlere göre gerçek usulde vergiye tabi olan mükelleflerin büyük bir kısmı tacir sayılmaktadır.

(72) V.U.K. Genel Tebliği Sıra No:61, Tebliğler Dergisi , s.3.

(73) Geniş Bilgi İçin Araştırmamızın Sonunda Sunulan EK (1)

Gerçek usulde beyanname veren mükelleflerin V U K md. 30'a göre matrahlarının re'sen takdir edilmesi halinde tacir olarak kabul edildikleri için, takdir komisyonuna ticaret odasından üyeler katılabilecektir. Gerçek usulde vergiye tabi bir yorgancı ile otomobil satıcısının ticari işleri birbirinden çok farklıdır. Ticaret odasından komisyona katılan üyelerin farklı meslekleri olan mükellefler hakkında doğru bilgilere sahip olmaları pek mümkün olmayacaktır. Bu durumda üyelerin komisyonda fazlaca bir etkileri olmayacaktır.

Götürü mükelleflerde ise her teşekkülden üyelerin komisyona katılmasıyla mükelleflerin kazançları hakkında doğru bilgilere sahip olunması mümkün olmaktadır. Bu suretle gerçeğe daha yakın matrahlar takdir olunacaktır.

VII- TAKDİR KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA ŞEKLİ

Takdir Komisyonunun çalışma şekli aşağıda maddeler halinde sıralanılarak açıklanmıştır. (24)

1- Mükellefin vergilendirme ile ilgili ödevlerini yerine getirmediği hallerde (Beyanname vermemesi, Defter tutmaması, Kanuni veek süre geçtikten sonra beyanname vermesi Pişmanlık hükümlerine uymaması gibi hallerde) Vergi Dairesi matrah takdiri için sevk fişi ile Takdir Komisyonuna sevk eder.

2- Takdir Komisyonuna gelen sevk fişleri ilgili memur tarafından kontrol edilerek komisyon Başkanına bilgi verir. Hata veya eksiklik varsa, tamamlanmak ve hatalar düzeltilmek üzere sevk fişleri vergi dairesine geri gönderilir.

3- Sevk fişleri ve ekleri kontrolden sonra Başkan tarafından havalesi yapılır. İlgili memur tarafından komisyon evrakına kaydedilerek tarih ve numara verilir.

4- Matrah takdiri için, her meslek gurubundan ayrı, ayrı üye seçildiğinden, Komisyon Başkanı hangi meslek teşekkül ile oturum yapacaksa ilgili meslek guruplarının dosyalarının hazırlanması için servise talimat verir.

5- Servis memurları dosyaları çıkararak başkana verir.

6- Komisyon Başkanı dosyaya inceler, matrah için deneyi tesbit eder. Vergi Dairesi ve Mesleki Teşekkül üyeleri ile irtibat kurar. Teknik konularda bilirkişiye müracaat eder. Bilirkişinin düzenlediği raporu dosyaya bağlar. Gerekiyorsa matrah takdiri yapılacak mükellefin defterlerini inceler. Dosyaları karar verilecek aşamaya getirdikten sonra oturumun yapılacağı tarihi tesbit eder.

7- Toplantı tarihi Ticaret Odası, Mesleki Teşekkül ile Vergi Dairesi üyelerine bildirilir. Gerekiyorsa Komisyon başkanı üyelere toplantı hakkında bilgi verir.

8- Asil üyenin oturuma katılamayacağı anlaşılması üzerine, asil üye yerine, yedek üye davet edilir.

9- Oturuma, Bir Başkan, Vergi dairesinden iki üye, Ticaret Odasından veya Mesleki Teşekkülden iki üyeden oluşan komisyon, tam sayısının çoğunluğu ile toplanır. Çoğunlukla karar verilir. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

10-Takdir edilen matrah Başkan ve Üyelerin müşterek imzalı komisyon kararına bağlıdır.

11-Kararlar, Komisyon karar defterine kaydedilerek asıl karar dosyada saklanır.

12-Başkan kararın 2 suretini mühürlar ve imzalar kararların bu suretleri imza karşılığı vergi dairesine gönderilir.

13-Vergi Dairesi, Takdir Komisyonu kararlarının ken-

dilerine tevdi tarihini takip eden günden itibaren kalan tarh zamanasını süresi içinde gerekli tarhiyatı yapar(74).

VIII- TAKDİR KOMİSYONUNUN GÖREVLERİ

Vergi Usul Kanunu ile konulan esaslara göre takdir komisyonlarının görevlerini iki grupta toplamak mümkündür. Bunlar ilgili dairelerden istendikçe, iş çıktıkça arazi olarak yapılan görevlerle, vergi kanunlarıydâ belli zamanlarda ve belli dönemlerde yapılması takdir komisyonuna verilen görevlerdir.

1- Yetkili Makamların İstemeleri Üzerine Yapılan Görevler

Takdir Komisyonu yetkili makamlarınca istenilen matrah ve servet takdirlerini yapar. Takdir Komisyonunun asıl işi vergi matrahlarını tesbit etmektir. Gelir ve Kurumlar Vergisinde safi kazançlar ve iratlar, Katma Değer Vergisinde emsal bedeli ve emsal ücretlerin belirlenmesi, Veraset ve İntikal vergisinde vergiye matrah olan servete dahil bulunan ev eşyası ve tescile tabi olmayan hakların emsal bedelleri bu komisyonca takdir ve tesbit edilir.

Vergi Usul Kanunu Vergi matrahının belirlenmesinin mümkün olmadığı hallerde matrahın takdirini takdir komisyonlarının yapacağını belirtmiştir. Ve hangi hallerde matrahın tesbitinin mümkün olmadığını hükme bağlamıştır. Vergi Usul Kanunu diğer tüm vergi kanunlarını bağlayıcı bir usul kanunu olduğuna göre Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Veraset Vergisi gibi beyan esasına dayanan vergilerde re'sen tarhiyatı gerektirecek hallerin mevcutuyiti halinde, bu vergilerin matrahlarının belirlenmesi takdir komisyonunca yapılacaktır.

(74) Takdir Komisyonunun çalışma şekli ile ilgili tablolar Araştırmamızın sonunda EK (2)de tablolara halinde verilmiştir.

(75) Vergi Daireleri İşlemlerinin Uygulama Klavuzu, Ankara İli Defterdarlığı Yayın No:3, Ankara 1984, s. 33,

Vergi matrahının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdiri, emsal bedeli ve emsal ücretlerinin tayini, bazı hallerde, takdir komisyonlarına tevdi olunmuştur. Vergi Usul Kanununun 267. maddesinde emsal bedeli; gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tesbit edilemeyen bir malın değerleme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir. Bu maddede sözü edilen(76) emsal bedeli; emtianın satış bedeli yerine geçecek bir ölçü mahiyetinde bulunması nedeniyle, emtianın maliyet bedeli veya ibtidai maddelerin değerini doğrudan doğruya emsal bedeli olarak kabulüne imkan bulunmamaktadır. Bu sebeble takdir esasına göre emsal bedeli tayin olunurken, emsal bedelinin bir satış bedeli mahiyetinde olduğu nazara alınarak, takdirde kullanılacak bilgilerin satış fiyatına yaklaştırıcı vasıfta bulunmasına dikkat edilmesi gerekir. Aynı maddede yazılı ve 1. ve 2. sırada bulunan fiyat esas ve maliyet bedeli esaslarında, emsal bedeli mükellefler tarafından bizzat hesaplanır. Ve bu hesaplara ait kayıt ve cetveller isbat edici kağıtlar olarak mükelleflerce saklanır. Emsal bedeli tayininde 3. sıra takdir esasıdır. Ortalama fiyat ve maliyet bedeli esaslarına göre belli edilemeyen emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine takdir komisyonunca, takdir yoluyla belli edilir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin itiraz hakkı saklıdır. Ücretle yapılanimalatta, ücretin gerçek miktarının bilinmemesi veya doğru olarak tayin edilememesi hallerinde tesbit edilecek emsal ücreti de aynı esaslara göre tayin edilir.

Vergi Usul Kanununun 278. maddesi kıymeti düşen mallar; 292. maddesi vergilendirilecek bir servete dahil ti-

(76) V.U.K. 86 sayılı tebliği

cari sermayenin unsurlarından bulunan emtia, gemiler ve taşıtlar, tesisat ve makineler, demirbaş eşya ve diğer menkul mallar; 293. maddesi ticari sermayeye dahil olmayan ev eşyası, mücevherat, sanat eserleri gibi menkul mallar ve gemiler; 294. maddesi ticari sermayeye dahil olsun olmasın borsada kayıtlı olmayan esham ve tahviyat (borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılan esham ve tahvilat dahil); 296. maddesi tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklara 1. fıkra dışında kalan bilumum haklar (sınai ve edebi mülkiyet hakları ile imtiyazlar dahil); emsal bedelleri ile değerlendirilir. Emsal bedelleri Vergi Usul Kanununun 298. maddesi gereğince takdir komisyonu tarafından takdir edilir. Takdir komisyonları raiç bedel takdirleri de yaparlar.

Takdir komisyonu bu görevlerini yaparken takdir sebepleri bulunup bulunmadığını incelemeyi, yalnız hatalı görüldüğü muamelede, ilgili vergi dairesini yazı ile ikaz etmeye mecburdur(77). Bu hükme göre komisyonlar yetkili makamlarca istenilen ve vergi kanunlarında yazılı olan takdirleri yapmaya mecburdurlar. Kazai selahiyetleri bulunmadığından, takdir sebebi bulunup bulunmadığına bakmazlar. Ve bunun neticesi olarak (takdir sebebi yoktur) diye istenilen matrahı tayinden imtina edemezler. Bu itibarla bu komisyonların (matrah ve tayinine mahal olmadığına) şeklinde verecekleri kararlar kanuna uygun olamaz. Tayin edilecek bir matrah tesbit edemezlerse bunu, kararlarında (tayin edilecek bir matrah bulunmadığına) şeklinde ifade etmeleri gerekir. Tahut matrahı (sıfır) olarak gösterebilirler(78).

Vergi matrahının tamamen veya kısmen defter kayıt, ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tesbiti ve imkan bulunmayan hallerde vergi daireleri matrahın tesbitini takdir komisyonlarından ister. Vergi dairelerinden sevk fişiyle gelen bu istek üzerine Takdir Komisyonu vergi matra-

(77) V.U.K. md. 74

(78) Kemal BERKEM, Avni ERTAN, Vasfi İLTER, Ö.Fikri EKDAĞ, Nihat ERER, Selami DİNÇER, Vergi Usul Kanunu (izahlı ve ictihatlı), Ankara 1966, s. 132

hını takdir eder.

Takdir Komisyonunucu belli edilen matrah veya matrah kısmı takdir kararına bağlanır.

Takdir kararları komisyonunun başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Takdir kararlarında aşağıda yazılı mülumat bulunur.

- 1- Kararın sıra numarası
- 2- Kararın tarihi
- 3- Mükellefin soyadı ve adı (tüzelkişilerde ünvanı)
- 4- Mükellefin açık adresi
- 5- Takdirin ilgili bulunduğu vergi
- 6- Takdirin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi
- 7- Takdir edilen matrah
- 8- Takdirin müstenidatı ve takdir hakkında izahat(79).

Yukarıda saydığımız hususların takdire görevli komisyon tarafından yerine getirilmemiş bulunması, bu kararlara karşı yapılacak olan itirazlarda usule uyulmamış olması nedeniyle bozmayı gerektirir(80).

Bilhassa takdirin dayanağı ve takdir hakkında verilecek izahat Takdir Komisyonu kararının bir gerekçesi niteliğinde olup, uyuşmazlık yaratması halinde ileride Vergi Mahkemeleri ve Danıştay'da verilecek kararların esasını.

(79) V.U.K. md. 31

(80) Dn 4.D. , 25.06.1985 gün ve E: 1985/638, K: 1985/1872

Dn.4.D. , 20.02.1984 gün ve E: 1982/631, K: 1984/631

(Takdirin dayanağı ve takdir hakkında izahat bulunmayan, Takdir Komisyonu kararlarına dayanılarak salınan verginin terkin edileceği hk.)

oluşturacağı nedeniyle önemlidir.(81)

Takdir Komisyonu matrahı tesbit edip takdir kararına bağladıktan sonra bu kararı vergi dairesine imza mukabilinde tevdi eder. Artık kararın vergi dairesine bildirilmesiyle takdir komisyonu o konu ile ilgili görevini tamamlamış olmaktadır.

Ancak, matrah miktarını belirleyen Takdir Komisyon-yarı ile vergiyi salan Vergi Daireleriç idari yapı olarak farklılık göstermektedir. Belli başlı farklılık, Vergi Dairelerinin tamamen bir kamu taraflısı olmalarına karşılık, Takdir Komisyonlarının, üç kamu görevlisinin yanında iki yükümlü temsilcisinden teşkil edilmiş bir komisyon şeklinde faaliyet göstermektedir.

Şurası muhakkak ki; takdir komisyonlarının yukarıda belirtilen şekilde teşkilinden amaç; yükümlülerin takdir edilen matrahlara güvenlik duymalarını sağlamak, dolayısıyla idare ile yükümlüler arasında doğacak vergi uyuşmazlıklarını en az hadde indirmektir. Ancak, uygulamada, bu amacın ne ölçüde sağlanabildiğini tartışmak mümkündür. Nitekim vergi yargı mercilerinde yapılan istatistikler, bu yerlerdeki uyuşmazlıkların %70'e yakın kısmının re'sen tarhlı işlemler olduğunu göstermektedir. Amaca ulaşamamasının çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında; Takdir Komisyonu kararlarına güven duyulmaması gelmektedir(82).

2- Belli Dönemlerde Yapılan Görevler

Takdir Komisyonları belli zamanlarda ve dönemlerde vergi kanunlarında yazılı fiat, ücret ve sair matrah ve kıymetleri takdir ederler. Gerçekten bazı matrah ve kıy-

(81) H.Fevzi KARACAGÖZOĞLU , V.U.K. ve Uygulaması, Ankara

1977 s. 147,

(82) Rifkî ERGÜN, "Gelir Vergisi Açısından Re'sen Vergilendirme ve Sorunlar" Maliye Dergisi 1977, sayı 29, s.69

metlerin takdiri hususunda, vergi kanunlarında takdir komisyonuna görev verilmiştir. Bunlardan başlıcaları Gelir Vergisinde ticari kazancın götürü olarak belirlenmesi, götürü ücret ve götürü serbest meslek kazançlarının tesbitidir(83).

Gelir vergisi prensip itibarıyla safi gelire dayanır. Safi gelirin kavranmasına imkan olmayan hallerde matrahların götürü olarak takdir ve tahmini zaruri olur. Kimlerin götürü usulde vergiye tabi olacağı veya olmayacağı, Gelir Vergisi Kanununda gösterildiği gibi götürü kazançları üzerinden ticaret ve sanat veya serbest meslek erbabı olarak veya götürü ücret erbabı olarak vergiye tabi tutulacaklar Maliye Bakanlığınca usulü dairesince hazırlanmış bulunan iş ve hizmet nevi ve gruplarının gösteren takdir cetvellerinde ayrıntılarıyla gösterilmiş bulunmaktadır.

Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nevi grupları itibarıyla her iş ve hizmet nevi ve grubu için beş derece üzerinden tesbit olunur.

Takdir Komisyonu götürü matrahları tesbit ederken, ilçe hududu dahilindeki belediyeler ile ilçe merkezindeki ticaret ve sanayi odası, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekkülleri, varsa İş ve İşçi Bulma Kurumu subelerinden ayrıca lüzum halinde diğer daire ve kurumlardan bilgi alır. Aldığı bu mütalaalar sonucunda kanunda belirtilen usul çerçevesinde yıllık olarak matrahları tesbit eder.

Takdir komisyonu götürü matrahlara ilişkin takdirlerde her iş ve meslek grubu için ayrı ayrı tesbit yapar. Bu tesbitleri yaparken komisyona meslek teşekküllerinden seçilmiş üyeler katılırlar. Örneğin; Nakliyecilerin götürü kazançları tesbit edilirken Nakliyeciler Derneğinden seçi-

len iki üye komisyona katılır. Bakkalların kazançları tesbit edilirken Bakkallar Derneğinden seçilmiş iki üye katılır.

Götürü matrahların tesbitinde G.V.K. md. 46. da belirtildiği gibi bir sınıflandırmamevçuttur. Buna göre mükellefler beş dereceye ayrılmıştır ve her derece için taban ve tavan rakamları belirtilmiştir. Takdir komisyonları tesbit edebilirler. Belirtilen taban ve tavan rakamlarını aşamazlar. Örnek:

Tesbit olunacak safi kazançlar (1989 yılı için)
1.800.000 Tl'yi geçemez. Şu kadarki tesbit olunacak safi kazanç;

- Beşinci dereceye giren mükellefler için	400.000
- Dördüncü " " " "	600.000
- Üçüncü " " " "	800.000
- İkinci " " " "	1.200.000

liradan az olamaz.

Takdir komisyonunun götürü matrahlarla ilişkin kararları, uygulanacağı ilk mali yıldan en az iki ay önce takdirin ilgili bulunduğu il veya ilçe merkezindeki belediyelere, ticaret vesanayi odalarına ve varsa takdir olunan götürü matrahların iş ve hizmet nev'i itibarıyla ait olduğu meslek teşekküllerine ve ilin en büyük maliye memuruna imza karşılığında verilir(84).

Yukarıdaki açıklamamız gösteriyorki, matrahların götürü usule göre tesbitinde mümkün olduğu kadar âdil davranılması için, kanun bir takım garantiler koymuştur: Matrahlar ilçeler itibarıyla yapılmaktadır. İkincisi, takdir ayrıca meslek türleri itibarıyla yapılmaktadır. Üçüncüsü ise, her iş ve hizmet nev'ide kazançlar belli bir sıralamaya tabi tutulup mükellefler muhtemel kazanç durumlarına göre bu sınıfl-

(84) V.U.K. md. 40

lar içine dağıtılmaktadır. Nihayet, yapılan takdiirlere karşı ilgili memur ve teşekküller için itiraz yolu açık tutulmuştur(85).

Arsalara ait asgari ölçüde birim değer tesbitinde takdir komisyonun görevi ise; 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 20. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmiş arazide her köyün cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri (Turistik bölgelerce tesbit edilecek pafta, ada, parsel) itibariyle asgari ölçüde birim değer tesbit etmektedir

Arsalara ait komisyonun görevi ise; 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca her il veya ilçede arazinin cinsi (Kiraç, taban ve sulak) itibariyle asgari ölçüde birim değer tesbit etmekle görevlidir.

Burada şunuda belirtmekte fayada vardır; Vergi Usul Kanunu 40. maddesi ve Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğliri hükümleri uyarınca genel olarak sınıf ve dereceler mahallin özelliklerine göre tesbit edildikten sonra, mükelleflerin bu sınıf ve derecelerden birine ithal edilmeleri gerekmektedir. (86)

Mükelleflerin sınıf ve derecelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca tesbit olunarak esaslar dahilinde vergi dairesi tarafından tayin edilir(87). Burada Takdir Komisyonlarının mükelleflerinin hangi derecelere ithal edileceği hakkında hiçbir şekilde ilgisi ve görevi yoktur.

(85) Kenan BULUTOĞLU , Türk Vergi Sistemi, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1971 , s. 194

(86) V.U.K. 74/b-c

(87) Gelir Vergisi Genel Tebliği 55/57

IX TAKDİR KOMİSYONUNUN YETKİLERİ

Takdir komisyonları yukarıdaki kısımda açıkladığımız görevleri dolayısıyla bazı yetkiler verilmiştir.

Bu yetkiler şunlardır:

1. İnceleme Yetkisi

Takdir komisyonları VUK'nunda yazılı inceleme yetkisine haizdirler(88). İncelemeden(89) maksat; defter, hesap ve kayıtlara dayanılarak ödenmesi lazım gelen vergilerin doğruluğunu araştırmak, tesbit etmek ve sağlamaktır. Takdir komisyonları servet ve kıymet, emsal bedeli ve rayiç bedel takdiri ve vergi matrahlarını tahmin ve takdir ettiklerinden, bu komisyonların araştırma ve tesbitleri rayiç bedel, emsal bedeli ve emsal ücreti, kıymet ve matrahla ilgili olacaktır.

İnceleme yetkisini haiz olanların ne gibi yetkilerle donandıkları Vergi Usul Kanununun çeşitli maddelerinde yer almıştır.

Vergi incelemeleri sırasında mükellefler(90) incelemeye yetkili memura, müessesenin durumuna göre, çalışma yeri göstermeğe ve resmi çalışma saatlerinde memurun mües-

(88) V.U.K.md. 75

(89) V.U.K.md. 134

(90) V.U.K.md. 257

sesede çalışmasını ve lüzumunda işyerinin her tarafını gezip görmesini sağlamaya mecburdurlar.

İncelemeye yetkili olanlar kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişilerden(91) bilgi istemeğe; iş sahibi veya işletmeye çalışanlardan(92) inceleme ile ilgili her türlü izahatı istemeğe yetkilidirler.

İncelemeye yetkili olanlar(93) defter ve vesaik muhafazasına mecbur olanlardan, muhafaza süresi içinde bu belgelerin ibraz ve incelemeye arzedilmesini istemeye, incelemenin dairede yapılması halinde, lüzumlu defter ve vesikaların(94) daireye getirilmesini yazı ile istemeye ve mükelleflerin defter ve hesaplarını(95) incelemeye yetkilidir.

Lüzum görülen hallerde(96) işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin fiili envanterini yapmağa ve vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumlarını(97) ayrıca tutanakla tesbit ve teşvik edebilirler.

2. Bilirkişi Başvurma Yetkisi

Servet takdiri ile ilgili görevlerinde takdir komisyonu bilirkişiye başvurabilirler(98). Hususiyile veraset ve intikal vergisiz konusunda çeşitli ev eşyası, san'at eserleri ve mücevherlerin değerlemesi yapıldığı sırada özel bir ihtisas ve bilgi sahibi olan bilirkisilerden faydalanılabilir. Çeşitli iktisadi kıymetlerden sanai ve edebi mülkiyet haklarını, imtiyazları, madenleri, mücevher-

(91) V.U.K. md. 148

(92) V.U.K. md. 257

(93) V.U.K. md. 256

(94) V.U.K. md. 139

(95) V.U.K. md. 134

(96) V.U.K. md. 134

(97) V.U.K. md. 141

leri, eski eserleri ve sanat eserlerini deđerlenede takdir komisyonu bilirkişiye müracaat edebilir.

Takdir komisyonlarının bilirkişiye müracaat etmeleri yetkileri dahilindedir. İsterlerse müracaat ederler veyahut etmezler. Ayrıca bilirkişi raporlarında belirtilen tutarları aynen veya değiştirmek suretiyle kabul edip etmeme yetkileri de vardır. Kanun bu konuda bir yükümlölük getirmemistir(99).

Vergi Usul Kanununun 7. maddesinde; bilimum mülkiye amiri, emniyet amir ve memurları, belediye başkanları, muhtarları ve kamu müesseseleri, vergi kanunlarının uygulanmasında, uygulama ile ilgili memurlara ve komisyonlara ellerindeki bütün imkanlarla kolaylıkla göstermeye ve yardımda bulunmaya mecburdurlar, hükmü mevcuttur. Bu hükme göre sözü edilen yerlerde çalışanların Takdir Komisyonlarına yardımda bulunmaları gerekir.

3. Arsalara ve Arazilere ait Komisyonun Yetkileri(100)

1- İradı veya kıymeti tahmin edilecek binaları ve araziyi gezebilir.

2- Mükelleflerden ve kiracılardan gayrimenkulün genel durumu, kullanım tarzı, kira veya hasılat miktarı ve tahmine yarlıyacak sair lüzumlu malumatı isteyebilirler:

3- Lüzumlu gördükleri malumatı, muhtar ve ihtiyar meclisleri, ticaret ve tarım odaları, belediyeler ve noter gibi resmi veya yarı resmi teşekküllerle özel teşekküller ve şahıslardan isteyebilirler;

4- Fabrika, değirmen ve imalathanelerin iratlarının

(98) V.U.K.mđ. 75

(99) Remzi KOŞAR Eskişehir Takdir Komisyonu Başkanı

(100) V.U.K. md. 79

takdirinde içlerinde bulunan sabit istihsal tesislerinin kıymetlerini tespit için lüzum gördükleri takdirde bilir-kişiyeye müracaat edebilirler.

Çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde, bina ve arazi, bunları işgal edenlerin muvafakatı olmaksızın gezilemez. Bunaların gezilmesi sırasında, komisyon başkan ve üyeleri, ev halkının rahatsız edilmemesine dikkat etmeye mecburdurlar.

4. Yetki Sınırı:

Takdir komisyonları matrahları belirlerken; tesbit edecekleri miktarlar bakımından bir sınırlandırmaya tabi tutulmamışlardır. Ancak götürü matrahların tesbitinde GVK md 46'da belirtilen taban ve tavan sınırları aşan takdirlerde bulunamazlar. Ayrıca, mükellefin evvelce beyan ettiği bir matraha ait olan takdir işlerinde, takdir olunan matrah mükellefin beyanından düşük olamaz(102). Belirtilen halde mükellefin beyan tutarı altında takdir yapılamaz ya aynı tutar takdir edilir veya daha yüksek bir tutar takdir edilir.

5. Matrahın Re'sen Takdirinde; İnceleme Elemanları ile Takdir Komisyonları Arasında Yetki Bölüşümü:

1.1.1983 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş bulunan VUK'nun 2791 sayılı kanununun 1. maddesi ile VUK'nun 30. maddesinde yapılan değişiklikle "Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı" re'sen takdir edilmiş matrah veya matrah farkı hükmünde sayılmış, bunun üzerine re'sen vergi tarhedileceği hükmüne bağlanmıştır. Buna göre(103) vergi inceleme elemanlarınc

(102) V.U.K. md. 76

(103) Taner, GELEN, "V.U.K.'nda Yapılan Yasa Tekniğine Ters

düzenlenen raporlar üzerine, re'sen vergi tarhi için takdir komisyonlarından karar alma zorunluluğu kaldırılmaktadır.

Bu düzenleme, Vergi Usul Hukukunda yapılan çok önemli bir değişikliği ifade etmektedir. Getireceği sonuçların değerlendirilmesi için. Önce idari uygulama, sonra da kazai içtihatların oluşmasını beklemeye ihtiyaç vardır (104).

İnceleme elemanlarının takdiri daha ziyade kayıt ve belgeler üzerinden hareket ederek belli bir matrah farkı ortaya koymak şeklindedir(105). İnceleme elemanlarıncaya, vergi inceleme raporlarında belirtilen matrahların re'sen tarhiyata konu olması, randıman farkı, ve kardi envanter sonucu bulunan farklar, şahit ifadelerine göre tesbit edilen ve yan delillerle de takviye edilen matrah kısımları ve benzeri matrah farklarında söz konusu olabilecektir. Bunun yanı sıra, defter kayıtları ve belgelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delillerin bulunması halinde de matrahın inceleme elemanlarıncaya belli edilmesi yoluna gidilecektir(106).

İnceleme sırasında, bu elemanları inceleme sırasında, "ödenmesi" gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tesbit etmek ve sağlamak" işlevini sağlayacak belge ve doneler bulamazlarsa, inceleme elemanlarıncaya bir matrah belirlenmesi ve bunun tarhiyata esas alınması mümkün olmayacaktır.

İnceleme elemanları, takdir komisyonu yerine kaim

Düzen Yeni Düzenlemeler" İktisat ve Maliye Cilt 29, sayı 11, s. 458.

(104) Yılmaz ÖZALCI, V.U.K. Yorum ve Açıklamaları Ankara 1985, s. 92

(105) M. Çetin HACIOĞMANOĞLU, M.B. Hesap Uzmanı, Ankara

olmuş değildir. Takdir komisyonları VUK md. 30'da belirtilen hallerde ilgili vergi dairesinin isteği üzerine matrah takdir etmeye yetkilidir.

İnceleme elemanlarının takdir yetkilerini açıkladıktan sonra konumuzla ilgili olduğu için inceleme elemanlarına bu yetkinin verilmesi konusunda çeşitli yazarların görüşlerini burada aktarmayı uygun bulduk.

Bu konuda yazarların düşünceleri şöyledir: "... vergi denetçileri tüm yurt ölçeğinde örgüt ve birey olarak asgari müsterek bir farmasyon düzeyine getirilmedikleri ve ayrıca yardımcı personel, belgelik, bilgi işlem merkezi ve diğer araç ve gereçlerle donatılmadıkları takdirde, bu elemanlara re'sen takdir yetkisi verilmesi ile verilmemesi arasında devlet haklarının hazineye girmesi noktasında kayda değer bir fark hasil olacağına; özetle salt yasada acele bir değişiklik yapmanın, yönetimde amaçlanan noktaya varmaya tekbasına yeterli ve yararlı olacağına inanmak zordur.." (107)

"... inceleme elemanlarının takdire esas olacak nesnel verileri inceleme raporlarında belirtmesi ve bunun ışığında Takdir komisyonunun sonuca ulaşmasını öngören önceki sistemin daha isabetli olduğunu düşünmekteyiz....." (108)

"... Bu maddenin, uygulamada türlü sakıncalar doğuracağı doğal olmakla birlikte, sınırlık hazine yararına olduğu ve tahsilat açısından hasılatı artırabileceği söylenebilir." (109)

(107) V.U.K. md. 134.

(108) ÖZBALCI, a.g.e., s. 93.

(109) Selim KANETİ. "V.U.K.'da Yapılan Değişiklikler ve vergi idarelerine Tanınan Yetkilerin Değerlendirilmesi İktisat ve Maliye, Cilt: 23, Sayı:3, s.97

(107) Rüstü KALYONCU, "Vergi İnceleme Elemanlarına Takdir Yetkisinin Verilmiş Olmasının Düşündürdükleri" Vergi Dünyası, sayı 28 Aralık 1983 s. 49.

(109) Taner GELLEN, a.g.m.. s. 456

X- TAKDİR KOMİSYONUNUN BAĞIMSIZLIKLARI

Bağımsız kuruluşlar, kanunlar tarafından verilen görevlerin yapılmasında ve yetkilerin kullanılmasından başka bir merciden emir ve talimat almayan, onların müdahaleleri olmadan çalışan, hukuk kurallarının ve vicdanlarının emrine göre karar veren üyelerden terekküp eden kuruluşlardır. Bu merciler merkezi idare hiyerarşisine tabi olmadıkları gibi idarenin vesayet ve kontrolüne da bağlı değildirler. Kararları idari mercilerce değiştirilemez ve idari mercilerin onayı olmadan tekemmül eder, icrai kararlar alan idarenin dışında olan kuruluşlardır(110).

Vergi Usul Kanununun 377. maddesinde, takdir komisyonlarınca tahmin ve takdir olunan matrahlara vergi dairelerince itiraz edilebileceğinin açıklanması, takdir komisyonunun idare karşısında bağımsız bir varlığa sahip olduğunu gösterir.

Ayrıca VUK md. 88'de, takdir komisyonu üyelerinin, komisyonda çalışacakları süre zarfında tam manasıyla vicdan ve kanaatları icaplarına tabi olacaklarına ve hiçbir sebep ve teşir altında adaletten ve doğruluktan ayrılmayacaklarına dair yemin etmeleri de bu komisyonun bağımsızlığını gösterir.

Diğer taraftan 5432 sayılı VUK'na ait hükümet ve geçici komisyon tasarılarında;

29. maddesi; Re'sen vergi tarhi, vergi matrahının tamamen veya kısmen maddi delillere dayanılarak tasbitine imkan bulunmayan hallerde, idare namına "Takdir komisyonları" tarafından takdir edilecek matrah veya matrah kısmı

(110) Rüştü ARAL; "Vergi Takdir Komisyonları" Danıştay Dergisi sayı 4, 1972, s. 37.

üzerinden vergi tarh olmasıdır. Ve 30. maddesindeki; idare namına "Takdir komisyonunca" tayin olunan matrah veya matrah kısmı "Takdir kararına" bağlanır hükümlerindeki idare namına ibaresi maddenin TEMM'de görüşülmesi sırasında ilgili komisyon sözcüsü(111) tarafından; "Bu kanunun hususiyetlerinden birisi takdir ve tahrir komisyonlarına müstakil bir hüviyet vermek olmuştur. Bu müstakil hüviyet verilmezden evvel yani tasarının ilk şeklide maliye namına hareket eden takdir komisyonlarının yaptığı işlemler için -idare namına- kelimeleri vardır. Halbuki takdir komisyonu tasarının aldığı son şekilde, maliye namına hareket etmeyip müstakil hüviyeti olduğuna göre, 29. maddedeki ve 30. maddedeki -idare namına- ibaresi kalkacaktır. Komisyon adına maruzatın bundan ibarettir." şeklinde açıklamaları üzerine, tasarının 29. ve 30. maddelerindeki -idare namına- deyimleri çıkarılmak suretiyle kanunlaşması da takdir komisyonlarının bağımsız bir kuruluş olduğunu ortaya koymaktadır.

Takdir komisyonları bağımsızlıkları sebebiyle uygulamada istedikleri kararları alabilmektedirler. Komisyondan talep edilen matrah takdirleri sıraya konmamakta, bazı raporların takdirleri yapılmakta ve bazıları ise uzun süre bekletilmektedir(112).

Ayrıca Takdir komisyonuna matrah takdiri için gönderilen vergiler de tahakkuk zaman aşımının; takdir komisyonunun karar verip tebliğ edeceği tarihe kadar işlememesi sebebiyle, o komisyon; kararların alınmasını geciktirebilmektedir. Beş on yıl sonra yapılan bir takdirin ekonomik ve sosyal şartların değişeceği dikkate alınırsa ne derece sağlıklı olacağı tartışılacak bir konudur.

(111) Kamil ÇOŞKUNOĞLU, Manisa

(112) Osman BİYİKOĞLU, M.B. Hesap Uzmanları Kurulu Görüş ve Öneri Raporu, R. sayısı 305/23315 Ankara 1973 s. 2

Komisyonların yukarıda açıkladığımız şekilde bağımsız olmaları, istedikleri kararları alabilme yetkilerinin olması şu sorunun sorulmasına imkan vermektedir. Acaba komisyonların, delil, emare ve karineler karşısında tam bir bağımsızlığın sorumsuzlukları da arkasından getirmesi mümkün olacaktır.

XI- TAKDİR KOMİSYONUNUN TARAFSIZLIKLARI

Menfaatları birbirinden farklı olan taraflardan hiçbirini tutmadan, tercih etmeden, gerçek, doğruluk ve adaletten ayrılmadan görev yapan, yetkilerini kullanan kuruluşlar tarafsız kuruluşlardır.

Takidir komisyonlarında görev alacak üyelerin yeminlerini düzenleyen 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 88. maddesinde; "komisyonda çalışacağım süre zarfında tam manasıyla vicdan ve kanaatin icaplarına tabi kalacağıma, hiçbir sebep ve tesir altında adaletten ve doğruluktan ayrılmayacağıma, gerek devlet gerek mükellef menfaatlarını bir tutacağıma, takdir ve tahminlerimden herhangi bir tarafa temayüz suretiyle görevimi kötü kullanmayacağıma" dair bir yemin metni yer almaktadır.

Ayrıca kanunun 5. maddesinde vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara katılanların vergi mahremiyetine riayet edecekleri belirtilmiş, 6. maddesinde de 5. maddede yazılı olanların yani bu arada takdir komisyonu üyelerinin:

"1. Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine;

2. Kan veya sıhri usul ve fûruuna, evlatlığına veya kendisini evlat edinene yahut kan hısımlığında üçüncü (bu derece dahil), sıhri hisimlikta, bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile, üçüncü (bu derece dahil) dereceye kadar olan civar hısımlarına;

3. Kanuni temsilcisi veya vekili buldukları kimselere" ait vergi inceleme ve takdir işleriyle uğraşmaya-

çakları öngörülmüştür. Bu hükümlerle de takdir komisyonlarının tam bir tarafsızlıkla görevlerini yapmaları sağlanmaktadır.

XII- TAKDİR KOMİSYONU KARARLARININ NİTELİĞİ

1. Takdir Komisyonunun Hukukî Nitelikleri

VUK'nun 72. maddesinde takdir komisyonlarının kimlerden oluşacağı gösterilmiş bulunmaktadır. Bunlar, takdir komisyonlarının teşekkül amacına göre vali, defterdar-mal müdürü, vergi dairesi müdürü ve yetkili memurları, belediye başkanı, belediye memuru, tapu sicil müdürü v.s. gibi kamu ajanları ile mesleki kuruluşlar tarafından seçilen diğer üyelerdir.

Bu kuruluş biçimleri itibariyle takdir komisyonları, idare edilenlerin kamu hizmetine katılmalarına örnek kuruluşlardır. Kanunkoyucu, Devlet'in vergi toplama işlevinin bir parçası olan ve takdir komisyonlarının görevleri arasında sayılan işlevlere vergi mükelleflerini temsilen seçilmiş görevlilerin de katılmalarını sağlamakla, güçlü idare karşısında zayıf olan idare edilenleri koruma amacını gütmüştür. İdare edilenlerin, Devletin idare işlevine bu biçimde katılmaları, batı ülkelerinde çoktanberi uygulanan demokratik bir yöntemdir (Commissions paritaires örneği). Bu özellikleri nedeniyle takdir komisyonları, idare ajanları ile idare edilenlerin temsilcilerinden oluşan karma kuruluşlardır. Başkanı ile üyelerinden bir kısmının idarenin ajansı olmalarına karşın, Takdir komisyonları genel idarenin hiyerarşisine dahil olmadıkları

gibi, onun vesayet denetimine de tabi değildirler(113).

2. Takdir Komisyonu Kararlarının Hukuki Niteliği

A- Kararları iç işlem değildir.

Takdir komisyonu kararları, idarenin bir iç işlemi değildir. İç işlemi olmadığı içindir ki komisyonların kuruluşu tamamen idareye, vergilendirme yetkisini haiz mercilere bırakılmamıştır. Takdir komisyonlarının bazı üyelerinin VUK md. 73 gereğince mesleki teşekküller, odalar veya belediyelerce seçilmesi bu komisyon kararlarının bir iç işlem olmamasından ileri gelmektedir.

Takdir kararları idarenin bir iç işlemi olsaydı, bu komisyonların kuruluşuna sözü edilen oda, mesleki teşekül ve belediyelerin katılmaması gerekirdi. Takdir komisyonlarının idare namına değil, kendi adlarına karar verdikleri, kendilerine kanunla verilen görevleri ifa etmeleri ve idarenin hiyerarşisine ve vesayetine tabi olmayan bağımsız, tarafsız bir kuruluş olmaları; kararlarının bir idari işlem olmadığını göstermektedir.

B- Kararları Yargı Kararı değildir.

Takdir komisyonları bir yargı organı değil, bir idare organıdır(114). Takdir Komisyonları, kendiliklerinden, karar alamazlar. Karar alabilmeleri için, mutlaka bu konuda bir isteğin bulunması gerekir. Bu bakımdan, yargı organlarına benzerler. Ancak, mensupları yargıç olmadığı-

(113) Turgut CANDAN, "Takdir Komisyonlarının Kararlarına Karşı Açılacak İdari davalarda Hasım Sorunu" Danıştay Dergisi 1987, Sayı 64-65, s. 8.

(114) V.U.K. Tasarısı ve Genel Gerekçesi (Gizli Nüshası) Haziran 1972, (M.B. Hesap.Uzmanları Kütüphanesi s. 12-21

dan ve yargılama yöntemi kullanmadıklarından yargı organı değildirler(115). Takdir kararının sebep unsurunu oluşturan bu istek genellikle tarh işlemini yapmaya yetki vergi dairesinden, bazen de VUK'nun 267. maddesinin 2. bendinde 3. fıkrasında olduğu gibi vergi mükelleflerinden gelir.

Diğer taraftan takdir komisyonları görevlerini yaparken, matrah ve kıymet takdir ve tahmin ederlerken, olaya hukuk kurullarını uygulamazlar. Vergiye tabi gelir tutarını ve sermaye kıymetini takdir ve tahmin ederler. Bu takdir ve tahmin teknik bilgi ve kurallara, fire ve zayıat nisbetleri vesair teknolojik bilgilere maliyet ve piyasa kıymetleri araştırılması gibi, hukuk kuralları dışındaki, teknik bilgi ve kurallara ve ihtisasa dayanılarak yapılır (116).

C- Kararları idari işlem değildir.

Hukuki bir netice elde etmek, bir hak ve menfaat sağlamak için açıklanan iradelere hukuki işlem denildiği bilinmektedir. Matrah takdir ve tahmin edilmesini istemekle bir hak ve menfaat doğmaz. Vergi hakkı, vergi alacağı vergiyi doğuran olayın vukuu ile meydana çıkar. Gelir ve Kurumlar Vergilerinde elde etme ile vergi alacağı doğar. Matrah tesbiti vergi alacağı doğduktan sonra onun miktarının tespiti ile ilgili olarak yapılan bir işlemdir.

Diğer taraftan idare ve vergi daireleri, yaptıkları idari eylem ve işlemlerle vergi kanunlarının icrasını sağlarlar. İdare görevlerini, düzenlevici, subjektif ve şart tasarruflarla ve idari eylemlerle yerine getirir. İdari işlemler kapsamı objektif veya subjektif hukuki sonuçlar meydana getirmek için yapılan işlemler dahil olduğu

(115) Rüştü ARAL, "Vergi Takdir Komisyonları", Danıştay Kararları Dergisi 1972, sayı 4, s. 48

(116) Turgut CANDAN, a.g.m., s. 9.

gibi bir kişiyi objektif bir hukuki duruma ithal eden veya ona yetkiler veren işlemler de dahildir. Takdir komisyonlarınca verilen takdir kararıyla, kişilerin hukuki durumunda bir değişiklik olmadığı gibi hukuk dünyasında da yeni bir hukuki durum meydana gelmez veya mevcut bir hukuki durumda bir değişiklik hasıl olmaz. Vergi Usul Kanununun 74. maddesi gereğince takdir komisyonları, takdir sebepleri bulunup bulunmadığını inceleyemezler. Yalnız hatalı gördükleri işlemleri ilgili vergi dairesine yazı ile izaha mecburdurlar. Kesin tasarruf vergi dairesine aittir. Mükelleflerin hukuki durumunda değişiklik ancak, takdir komisyonunca tesbit edilen matrah üzerinden vergi dairesince bir vergi tarh ve tebliğ işleminin yapılması ile hasıl olur. Bir vergi tarh ve tebliğ edilmedikçe mükelleflerin hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik olmaz(116).

Öte yandan takdir komisyonları kararları bir yargı kararı veya idari bir işlem olsaydı, yargı mercilerinden bu kararın bozulmasını veya iptalinin istenilmesi ve bu kararlara karşı vergi dairesi ve mükelleflere itiraz ve dava hakları tanınması gerekirdi. Vergi Usul Kanununun 267. ve 377. maddelerine göre takdir komisyonlarınca tahmin ve takdir olunan matrahlara, emsal bedeli ve emsal ücretine itiraz edilebilir. Yoksa takdir komisyonu kararının iptal ve bozulması istenilemez. Takdir komisyonu kararının iptal veya bozulması için bir itiraz hakkı tanınmamış olması, bu kararın bir yargı kararı veya bir idari işlem sayılmamasından ileri gelmektedir. Dördüncü dairedede(117) 14/1/1963 gün ve E. 59/4217, K. 63/53 sayılı kararıyla: "..... diğer taraftan takdir komisyonlarının verdikleri kararların, gerek komisyonun teşekkülü ve gerekse verilen kararın geri alınmasının mümkün olmaması, idarenin ve fertlerin itiraz etmedikleri takdirde uyulması mecburi olması

(116) ARAL, a.g.m., s. 41.

(117) Danıştay Kararlar Dergisi, Sayı 89-90 s. 55

bakımından idari mahiyette bir karar olarak kabulü mümkün değildir. Bu sebeple de idarenin kendi kararları aleyhine itiraz edemeyeceği yolundaki bir noktayı nazarda kabule şayan" görülmediği karar altına alınmıştır.

Vergi Usul Kanununun 377. maddesi gereğince takdir komisyonunca tahmin ve takdir olunan matrahlarla karşı da münhasıran vergi dairesine itiraz hakkı tanınmıştır. Bu hak mükelleflere başlangıçta tanınmamıştır. Aynı madde ve 378. maddeye göre mükellefler ancak verginin tarhedilmesi halinde tarh olunan vergiye itiraz edebilmektedirler.

D- Kararları hukuki bir düşünce de değildir.

Takdir kararları bir yargı kararı veya idarenin bir iç işlemi ve idari bir işlem olmadığı gibi hukuki bir düşünce de değildir. Bu komisyonlar görevlerini yaparken yani vergiye tabi gelir veya servetin kıymetini takdir ve tahmin ederken hukuk kurallarını uygulamazlar. Hukuk kurallarının mana ve kapsamını açıklamazlar. Bir olayın belli bir hukuk kuralı kapsamına girip girmediğini belirtmezler. Belirli olaylara uygulanacak hukuk kurallarının ne olacağını veya uygulanmış olan hukuk kuralının isabetli veya isabetsiz bulunduğunu tespit etmezler. Konuyu hukuki açıdan inceledikleri için, bunların kararlarını hukuki bir düşünce olarak nitelendirmeye imkan bulunmamaktadır.

E- Kararları teknik bir düşünce ve tespittir.

İdari merciler "... bir takım teknik prensip ve kaide-
lari, bunları hukuki prensiplerden ve iyi idare kaide-
lerinden ayırmak suretiyle tatbik etmek mecburiyetinde bu-
lunur. Bu teknik prensipler, sırf idari maslahat kıstasla-
rından müphem olması icabeden veya bunlarla tamamiyle mu-
kayyet bulunan kararın bir unsuru olarak değil, bu karara
esas teşkil eden vakıaların tespitinde kanaat husulüne hiz-
met edecek bir unsur olarak nazara alınabilirler: Meselâ

bir binanın metanet ve selabet şartları, bir şahsın bilgi sıhhat veya hastalığının derecesi gibi. Bu gibi hallerde hukuki olmayan kıstas ve kaideler tatbik edilmekle beraber, yine takdiri bir fonksiyondan bahsedilmektedir: Buna sırf veya idari takdire mukabil olarak teknik takdir" denilmektedir(118).

Gerçekten takdir komisyonları inceleme yetkisini(119) haizdir. Matrah takdir ve tahminleri(120); defter, hesap ve kayıtlara dayanılmak ve maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak, rayiç bedel(121) tespit etmek ve diğer dış karinelere başvurulmak suretiyle teknik ve teknolojik alanlardaki bilgilerden faydanılarak yapılır.

Takdir komisyonlarınca tahmin ve takdir edilen matrahın, mükellef tarafından bildirilen matrahtan fazla olması halinde, sadece bu aradaki fark üzerinden vergi tarh olunacağı Vergi Usul Kanununun 33. maddesinde yazılıdır. Aynı kanunun 379. maddesi gereğince, vergi dairesi tarafından süresinde itiraz edilmemesi halinde, takdir kesinleşir ve itiraz hakkı düşer. İtiraz hakkı düştükten sonra matrahın Vergi mahkemeleri veya Danıştayca tespit edilmesi veya matrahın artırılması cihetine gidilemez. Takdir komisyonlarınca tespit olunan matrah üzerinden zamanaşımı süresi içinde vergi tarh ve tebliğ edilmezse, vergi alacağı zamanaşımına uğrar. Verginin zamanaşımına uğratılması, ilgili memurun hukuki ve disiplin sorumluluğunu gerektirir. Bu nedenlerle takdir komisyonlarının tespit ettikleri matrahlar üzerinden vergi dairelerinin vergi tarh ve tebliğ etmeleri mecburidir. Bu açıklamalar aynı zamanda vergi dairelerinin takdir komisyonu kararlarına uyma zorunluluğunun takdir komisyonu kararından değil doğrudan doğruya

(118) ARAL, a.g.m. s. 42

(119) V.U.K., madde 75

(120) V.U.K.'nun 267. maddesi gereğince emsal bedel ve ücretinin takdirinde maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri

kanun hükümlerinden ileri geldiğini de gösterir.

Vergi Usul Kanununun 20. maddesi gereğince vergi tarihi, vergi alacağıının kanunlarda gösterilen matrah ve nisbetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tespit eden idari bir işlemidir. Hukuk kuralları dışındaki ilmi ve teknik bilgi ve kurallara göre takdir edilen matrah vergi tarihine esas olur.

Yapılan açıklamalar takdir komisyonlara kararlarının idarenin bir iç işlemi, yargı ve idari kararı ve hukuki bir mütalaası olmadığını, vergi matrahının fenni, teknik bilgi ve kurallara göre takdir ve tahmin edildiğini, vergi dairesinin de bu maddi takdir ve tesbite binaen mecburiyetinde olduğunu ortaya koymaktadır.

XIII- TAKDİR KOMİSYONLARI KARARLARINA KARŞI YARGI YOLUNA BAŞ VERİLMESİ

1. Takdir Komisyonunun Götürü matrah takdirine karşı itiraz:

A- İtiraza yetkili olanlar

Takdir komisyonlarınca takdir ve tesbit edilmiş bulunan götürü matrahlarla, ilgili karar, uygulanacağı mali yıldan en az iki ay öncesinde ilgili bulunduğu belediye, ticaret ve sanat odası, meslek teşekkülleri ile o ilin en büyük maliye memuruna imza karşılığında verilir. İşte bu sayılan daire, kurum ve teşekküller bu kararın kendilerine tebliğinden itibaren 15 gün içinde ilgili vergi mahkemesine itirazda bulunabilirler. İtirazın yazılı o-

araştırılır. Aynı Kanununun 131. maddesine de bakınız.

(12) Vergi Usul Kanunu, Değişik Madde 297.

olarak yapılması asıldır(122).

Burada özellikle **şu** hususu da belirtelim ki, yükümlüler, yani götürü matrahlar tabi tutulacak olanların bu kararlara karşı itiraz etme hakkı yoktur. Ayrıca Vergi dairesi müdürleri ve Hazine avukatlarının da itiraza yetkileri yoktur(123). Zira kanun koyucu itirazda bulunabilecekleri saymak suretiyle madde metninde göstermiş bulunmaktadır(124).

B- İtiraz Süresi:

Genel itiraz süresi olan bir aylık süre burada 15 güne indirilmiştir. Ve işde çabukluk sağlanması düşünülmezse, vergi mahkemesinin bu yoldaki itirazı kaç günde karara bağlayacağına dair kanunda bir hüküm yer almamıştır. Zira en az iki ay sonraki mali yılda uygulanacak olan matrahlar için ödeme emirlerinde olduğu gibi itiraz incelemesi için de bir süre gösterilmiş olmasında şüphesiz ki yarar vardır.

C- Danıştay'a başvurma:

Vergi mahkemeleri kararlarına karşı temyiz komisyonuna başvurulacağı yolundaki genel kurala, kanun koyucu burada da bir istisna kabul etmiş ve vergi mahkemelerinin götürü matrahlar vaki itirazlar üzerine vermiş olduğu kararlara karşı Danıştay'a başvurulacağı VUK'nun 41/2 maddesinde öngörülmüştür. Bu müddetin Danıştaya normal olarak

(122) H.Fevzi KARAG ZOĞLU, Vergi Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, Ankara 1977, s.392

(123) Dn.4.D. 7.1.1985 gün ve E: 1984/4690, K: 1985/18

(Götürü matrahların tesbitine ilişkin, takdir komisyonu kararlarına karşı hazine avukatlarının dava açma ehliyeti bulunmadığı hakkında).

(124) Dn.4.D. 9.6.1982 gün ve E:1982/2658, K: 1982/2654

Götürü matrahların tesbitinde vergi dairesi müdürleri- nin dava açma ehliyeti bulunmadığı hk.)

bağvurma süresi olan 90 günlük sürenin 15 güne indirilmesi, "az tutulması ve temyiz hakkı yerine danıştay'a müracaat hakkının verilmesi, tarhiyatının geçikmesini önlemek içindir(126).

2. Takdir Komisyonunun , Yetkili Makamlar Tarafından İstenilen Matrah Ve Servet Takdirlerine İlişkin Kararlarına Karşı İtiraz:

A- İtiraza Yetkili Olanlar:

TAKdir komisyonu kararlarına karşı vergi dairesi ve belediyeler Vergi Mahkemesine itiraz edebilir.(127) Takdir komisyonu kararları vergi dairesine tebliğ edilir.

Vergi daireside bu kararlara göre tarhiyat yapar. Takdir komisyonları kararlarına karşı mükelleflerin itiraz hakları yoktur . Çünkü kararlar mükellefe tebliğ edilmediğinden o nun hukukunda henüz bir değişiklik meydana getirmemiştir

Mükellefler ancak, takdir komisyonları kararlarına göre vergi dairelerinin yaptığı tarh işlemine itiraz edebilirler. Mükellefler tarh işleminin iptali istemiyle açacağı İdari davada bu işlemin dayanağı olan takdir komisyonu kararlarının hukuka uygunluğunun tartışılmasını isteyebilir. (128)

B- Dava Şekli :

İdari yargı yerlerinde açılacak dava türlerinden konusu, kararın bizzat kendisi olan tek dava türü iptal

(126)A.Kaptanoğlu, Hesap uzmanları Tarafından Verilen vergi Konferansları, Konferans:30,s.4.

(127)V.U.K. md. 377

(128)Turgut CANDAN, "Takdir Komisyonlarının Kararlarına Karşı Açılacak İdari Davalarda Hasım Sorunu", Dn.D.,Sayı 64-65, s.12.

davasıdır⁽¹²⁹⁾. Şu halde takdir komisyonu kararlarına karşı açılacak dava türü iptal davası olmak zorundadır.⁽¹³⁰⁾

C- İtiraz Süresi :

Komisyon Kararlarına karşı itiraz süresi İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre Vergi Mahkemelerine itiraz 30 gün , Danıştay'a baş vurma ise 60 gündür.

(129) İ.Y.U.K. md. 2/1

(130) CANDAN, a.g.m. , s.10.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TAKDİR KOMİSYONU ÇALIŞMALARINA BİR ÖRNEK OLAY OLARAK ESKİŞEHİR TAKDİR KOMİSYONU UYGULAMASININ ARAŞTIRILMASI

Takdir komisyonları illerde ve ilçelerde muvazzaf veya gayri muvazzaf olmak üzere iki şekilde oluşturulmaktadır. Eskişehir'deki takdir komisyonu muvazzaf olarak oluşturulmuştur. Komisyonun çalışmaları vergi dairelerinin bulunduğu binada ayrı bir bölümde sürdürülmektedir. Muvazzaf takdir komisyonu takdir servisinde bir şef ve 7 adet memurla, bakanlığın atadığı bir başkanla çalışmalarını yapmaktadır. Takdir komisyonu başkanı komisyonun oluşturulacağı durumlarda ilgili üyelere çağrıda bulunmakta ve belirlenen zamanda toplantılar yapılmaktadır.

Araştırmamızda Eskişehir Takdir Komisyonu'nun 1985-1989 yıllarını kapsayan çalışmalarını, uygulamalarını ele aldık. Amacımız takdir komisyonu çalışmalarını değişik açılardan inceleyerek komisyon çalışmalarını sonucunda sistemin aksayan yönlerini tesbit ederek takdir edilen matrahlar hakkında daha güvenli bilgiler elde etmektir. Bu amaçla Eskişehir Takdir Komisyonu çalışmalarına ilişkin araştırmamız bu bölümde; Re'sen tarhiyata ilişkin matrah tesbitleri ve götürü matrahların tesbiti olmak üzere iki grupta ele alınarak incelenmiştir.

I- 1985-1989 Yılları Eskişehir Muvazzaf Takdir Komisyonunun Re'sen Tarhiyatla İlgili Kararlarının İncelenmesi

Uygulamada takdir komisyonlarının çalışmaları değerlendirilirken genellikle yapılan yapılan takdir adedi-ne bakılmaktadır. Bu sebeple takdir komisyonu her üç ayda bir faaliyetlerini; ne kadar dosyayı karara bağladıklarını ne kadar dosyayı ertesi aylara aktardıklarını istatistik olarak bakanlığa bildirmektedir.

Uygulamada üçer aylık olarak düzenlenen istatistik bilgileri aşağıda yıllar itibariyle toplamlarını ele alarak komisyonun kararlarını inceleyeceğiz.

TABLO 1

1985 Yılı Karara Bağlanan Dosyaların Vergi Türleri İtibariyle Sınırlandırılması

Vergi Türleri	Karara Bağlanan Dosya Adedi	Devreden Dosya Adedi
Gelir Vergisi	1487	395
Veraset ve İntikal Vergisi	600	2
Emlak Alım Vergisi	582	-
Gayri Menkul Artış Vergisi	18	-
Diğer Vergiler	85	6
T O P L A M	2772	403

Görüldüğü gibi 1985 yılında 3175 dosyanın 2772'si karara bağlanmış 403 tanesinde bir sonraki yıla devredilmiştir. Bu yılda takdir komisyonuna kadar matrah takdir etmiştir. Bir yılda takdir edilen matrah tutarı bilinmeli ki takdir komisyonunun matrah takdirindeki etkinliği ölçülebilsin.

İşte bu amaçla Eskişehir Takdir Komisyonu döküm cetvelleri taranarak her dosya için takdir edilen tutarlar vergi türleri itibariyle ele alınarak tarafımızdan toplanmıştır. Yaptığımız bu çalışmaya göre 1985-1989 yılları arasındaki tutarları aşağıya (Tablo 2'de) belirtilmiştir.

TABLO 2

1985-1989 Eskişehir Takdir Komisyonunda
Kararan Matrahlar

<u>Gelir Vergisi</u>	<u>Veraset Vergisi</u>	<u>Emlak Alım Vergisi</u>	<u>G.M.Kıymet Artış Ver.</u>	<u>Katma Değer Verg.</u>	<u>Diğer Vergiler</u>
33738000	309395000	130403000	47562000	-----	25000
201273000	195232000	15786000	-----	-----	4150000
364568000	156962000	94908000	-----	98463000	-----
1204047000	419215679	6183775	-----	1737392781	5617000
332074000	209094000	-----	-----	617998000	-----

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Gelir Vergisi, Veraset Vergisi ile ilgili matrah tutarlarında yıllara göre artışın olduğu gözükcektir. Ancak Emlak Alım Vergisinin Emlak Vergisi beyannamesinde bildirilen vergi değeri üzerinden alınan bir harca dönüştürülmesi sebebiyle 1985 yılından itibaren matrah takdirlerinin azaldığını ve 1989 yılının altı ayında hiç takdirin yapılmadığı gözükcektir. Burada özellik arzeden bir diğer durumda 1987 yılından itibaren Katma Değer Vergisinde takdir edilen matrahların artarak devam ettiğidir. Bu durum 1987 yılı için ileride belirteceğimiz tabloda da belirgin bir biçimde gözükmektedir. Gayri Menkul Kıymet Artışının kalkmasıyla bu vergi ile ilgili takdirlerde yapılmamaktadır.

TABLO 3

1986 Yılı Takdir Kararı Bağlayan Dosyalar

<u>Vergi Türleri</u>	<u>Karara Bağlanan Dosya Adedi</u>	<u>Devreden Dosya Adedi</u>
Gelir Vergisi	3135	56
Veraset Vergisi	589	1
Emlak Alım Vergisi	55	---
G.M.K.Artış Vergisi	----	---
Katma Değer Vergisi	----	848
TOPLAM	3 799	904

TABLO 4

1987 Yılı Takdir Kararına Bağlanan Dosyalar

<u>Vergi Türleri</u>	<u>Karara Bağlanan Dosya Adedi</u>	<u>Devreden Dosya Adedi</u>
Gelir Vergisi	5068	1554
Veraset Vergisi	585	38
Emlak Alım Vergisi	1201	4
Katma Değer Vergisi	2262	1630
Diğer Vergiler	----	----
T O P L A M	9116	3226

1988 Yılı Takdir Kararı Bağlayan Dosyalar

<u>Vergi Türleri</u>	<u>Karara Bağlanan Dosya Adedi</u>	<u>Devreder Dosya Adedi</u>
Gelir Vergisi	7796	1015
Katma Değer Vergisi	4262	2329
Veraset Vergisi	477	99
Emlak Alım Vergisi	38	--
Diğer Vergiler	9	2
T O P L A M	12582	3445

TABLO 6

1989 Yılı (İlk Altı Ay) Takdir Kararına Bağ-
lanan Dosyalar

<u>Vergi Türleri</u>	<u>Karara Bağlanan Dosya Adedi</u>	<u>Devreden Dosya Adedi</u>
Gelir Vergisi	1132	
Katma Değer Vergisi	2393	
Veraset Vergisi	271	
Diğerleri	7	
T O P L A M	3803	

Tabloları inceyedığımızda 1985 yılından itibaren karara bağlanan dosya adetlerinde belirgin bir artışın söz konusu olduğunu görürüz. 1985 yılı sabit kabul edildiğinde de bu artışın 1986 yılında % 73 , 1987 yılında 3 (üç) kat, 1988 yılında 4.5 (dörtbuçuk) kat olduğu gözükür.

Komisyon kararlarının bu şekilde artması komisyonun çalışmalarının hızlandığını gösterir. Bu durum çalışma dosya adedine göre değerlendirildiğinde hakikaten başarılı bir çalışma şeklidir. Fakat konuyu dosyalara ayrılan zaman yönünden ele alırsak durum ne olacaktır. Bir yılda 52 hafta ve haftada 40 saatlik bir çalışma saati varsa toplam çalışma saati bir yıl için $52 \times 40 = 2080$ saattir. Şimdi birde komisyona başkayönden bakalım. Yılın tüm çalışma saatinde çalışıldığını izin rapor gibi durumların kullanılmadığını ve komisyonların aksamadan toplandıklarını varsayalım. Bu durumda bir dosya için; 1985 yılında ayrılan zaman 45 dakika, 1986 yılında ayrılan zaman 34 dakika 1987 yılında ayrılan zaman 14 dakika 1988 yılında ayrılan zaman 9 dakika 1989 yılı altı ayında ayrılan zaman 15 dakika olacaktır.

Mükellefin matrahının belirlenmesinde acaba bu 10-15 dakikalık zamanlar yeterli olacaktır. Bu 10-15 dakikada verilecek kararlar ne derece gerçeği yansıtacaktır. Ve bu kararlara ne derece güven olacaktır. Görüldüğü gibi 1985 yılından itibaren takdir komisyonunun işlem yükü payli artmıştır. Bu sebeple daha önce örnek 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, de görüleceği üzere matrah takdirleri değişiklik arzeden durumlara göre düzenlenen en klişeleşmiş takdir kararlarına bağlanmıştır.

I- Eskişehir Takdir Komisyonunun Takdir Kararlarına İlişkin Uygulaması

Eskişehir Takdir Komisyonuna matrah için gönderilen dosyaların çoğunluğunun muhtevilatı, beyannamenin hiç verilmemesi veya geç verilmesi şeklinde olduğu ilgililerce ifade olunmuştur. Hal böyle olunca kriterlerin seçilip bu kriterler dikkate alınarak karar verilmesi işlemleri kolay-

laçtıracaktır. Her mükellefin durumu değişiktir. Mükelleflerin bu sebeble durumlarına göre dikkate alınarak kriterlerde farklılık arzedecektir.

Matrahın takdiri sırasında göz önünde bulundurulanan, dikkate alınan esaslar, kriterler şunlardır:

- Mükelleflerin bir evvelki yıllara ait kazançları,
- Mükelleflerin iş nevi, iş kapasitesi, kar hadleri,
- Mükelleflerin dosyaları üzerinde yapılan inceleme,
- Mükelleflerin yaptıkları işçilik vb. giderleri,
- Yoklama memurlarının, mükellefler hakkında tuttukları yoklama fişleri,
- Hayat standardı esası,
- Emsallerinin kazançları, emsal alım satım, fiatları emsal kira bedeli,
- Piyasa rayiçleri,
- Gayrimenkullerin buldukları yer ve özellikleri, imar durumu, inşa ve kullanım tarzı, getirebileceği yıllık kira miktarı,

K.D.V. için Yıl İçin Gayrisafi hasılatı ve beyanname verilen aylardaki K.D.V. matrahları karşılaştırmasıdır.

Yukarıda belirttiğimiz bu kriterlere göre takdir komisyonu matrah takdiri yapmaktadır. Ancak mükelleflerin durumları ve vergiye tabi gelirlerin hesaplanması vergiler itibarıyla değişiklik arzemesi sebebiyle takdir komisyonları dosyanın durumuna göre yukardaki esaslardan biri veya birkaçını dikkate alarak karar vermektedirler.

Eskişehir Takdir Komisyonunun komuyla ilgili karar örnekleri aşağıda verilmiştir.

Örnek 1'de serbest meslek erbabı bir mükellefin matrahına ilişkin karar verilmiştir.

Örnek 2'de zirai kazanç sahibi bir mükellefin gelir

vergisi matrahına ilişkin karar örneği verilmiştir.

Örnek 3'de Gyari Menkul Sermaye iradından dolayı mükellef olan bir kişinin matrahına ilişkin karar örneği verilmiştir.

Örnek 4,5,6'da KDV. mükellefleri ile ilgili matrahlara ilişkin karar örnekleri verilmiştir.

Örnek 7 ve 8 de ise Veraset ve İntikal vergisi mükelleflerine ilişkin matrah takdiriyle ilgili kararlar örneği verilmiştir.

Örnek 9'da ise Takdir Komisyonlarının bilirkişiye müracaatları halinde bilirkişilerin düzenledikleri rapora yer verilmiştir.

Bu örnekler incelendiğinde gözükcektir ki her mükellef için durum na göre değişik kriterler baz alınarak takdir işlemi yapılmıştır.

T.C
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

NO :
KARARIN
TARİHİ :

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

Vergi
Nevi : GELİR

Vergilendirme
Dönemi : 198

Takip Defteri
Sıra No :

M Ü K E L L E F İ N				SEVK FİŞİNİN	
Hesap no	ADI SOYADI	AÇIK	ADRESİ	NOSU	TARİHİ
VERGİ MATRAHI			TAKDİR SEBEBİ		
Beyan olunan	Takdir olunan	Fark	V.U.K. nun 30. maddesi		
1.575.000	2.800.000		gereğince		

serbest meslek kazancı def. tuturunu gerektiren
Mükellef 1987 yılına ait Gelir Vergisi Beyannamesini kanununu süre işletme hes.
ökre def. tutturandan V.U.K. nun 30. maddesi gereğince vergi matrahının
re'sen takdiri V.D. Müdürlüğünün yukarıda tarih ve nosu belirtilen sevk fişiyle
komisyonumuzdan istenilmiştir. serbest meslek kazancı defteri tut-
1 / 1 / 1987 - 3 / 12 / 1987 çalışma süresine ait beyannamenin masası gereğince
anlaşılması üzerine kazancının kanun hükümleri gereğince re'sen takdirine gidilerek
bir evvelki yıla ait kazancı, iş kapasitesi ve emsalinin beyanında gözönünde
bulundurulurak ilgili çalışma süresinde gayrisafi TL safi 2.800.000 TL lık
bir kâr sağlayabileceği kanaatine varılarak bu miktarın sözü edilen dönem vergi
matrahı olarak tayin ve takdirine gereği için evrakın V.D. Müdürlüğüne iadesine
29 / 7 / 1988 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı
Remzi KOÇAR
İmza

V.D.M.
Üye
İmza

V.D. den
V.D.M.Y.
Üye
İmza

Dis Hekimleri Odasından
Ticaret Odasından
Üye
İmza

ASLI GİBİDİR

TAKDİR KOMİSYONU BAŞKANI

T.C.
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
İstanbul Şehir İli Defterdarlığı TAKDİR KOMİSYONU KARARI
Mevazzaflar Takdir Komisyonu
Başkanlığı

NO :
KARARIN
TARİHİ :

Yerli
Vergi : Gelir

Vergilendirme
Dönemi : 198

Takip Defteri
Sıra No :

M Ü K E L E F İ N				SEVK FİŞİNİN		
hesap No	ADI	SOYADI	AÇIK	ADRESİ	Nosu	Tarihi
VERGİ MATRAHI			TAKDİR SEBEBİ			
Beyan olunan	Takdir olunan	Fark	V.U.K. nun 30. maddesi gereğince			
	112.500	112.500				

Ziraatçılıkla uğraşan mükellef 198 T.yılına ait zirai gelir vergisi beyannamesini kanuni süre geçtikten sonra boş verdiğinden anlaşılması üzerine vergi matrahının re'sen takdiri V.U.K. nun 30. maddesi gereğince yukarıda tarih ve nosu belirtilen sevk fişiyle komisyonumuzdan istenilmiştir.

1/1/1983 - 31/12/1983 çalışma süresine ait beyannamenin anlaşılması üzerine, mükellefin dosyası incelenerek 198 T.yılında gayrisafi T, safi 112.500 T kazanç elde edebileceği kanaatine varılarak bu miktarın ilgili yıl vergi matrahı olarak tayin ve takdirine gereği içinde evrakın V.D. Müdürlüğüne iadesine 29/7/1983 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı
Remzi Koçar

Üye

V.D. den
Üye

Ziraat Odasından
Üye Üye

ASLI GİBİDİR

T.C
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

No :
KARARIN
Tarihi :

Vergi
Nevi : Gelir(G.M.S.İ)
Vergilendirme
Dönemi : 198

Takip defteri
Sıra no :

M Ü K E L L E F İ N			SEVK FİŞİNİN	
Hesap no	ADI SOYADI	AÇIK ADRESİ	Nosu	Tarihi
V E R G İ M A T R A H I			TAKDİR SEBEBİ	
Ödenen	Takdir olunan	F a r k	V.U.K.nun 30.maddesi gereğince	
200.000	200.000			

Gayrimenkul sermayi iradından dolayı gelir vergisine tabi olan mükellef
198 vergilendirme dönemine ait beyannamesini kanuni süre geçtikten

sonra verdiği imden dolayı vergi matrahının V.U.K.nun 30.mad-
desi gereğince re'sen takdiri V.D.Müdürlüğünün yukarıda tarih ve nosu belirtilen
evk fişiyle komisyonumuzdan istenilmiştir.

Komisyonumuzca mükellefin dosyası üzerinde yapılan inceleme sonucunda
gayrimenkulün bulunduğu yer ve özellikleri ile emsal kira bedeli, piyasa rayıcı yok-
lama fişi ve tutanak gözönünde bulundurularak, yıllık ₺ gayrisafi
gayrimenkul sermaye iradı sağladığı kabul edilerek gayrisafi irattan %
öbürü gider düşüldükten sonra kalan 200.000 ₺ nin safi G.M.S.İ olarak tayin
e takdirine gereği içinde evrakın V.D.Müdürlüğüne iadesine / /198 tarihinde
ybirliği ile karar verildi.

Takdir Komisyonu Başkanı Remzi Koçar	Üye V.D.Müd.	V.D. den Üye V.D.Müd.Y.	Ticaret Odasından Üye Üye
İmza	İmza	İmza	İmza

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

T.C
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

No :
KARARIN
Tarihi :

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

Vergi Vergilendirme Takip defteri
Nevi : K.Değer Dönemi : Sıra no :

MÜKELLEFİN - SORUMLUNUN				SEVK FİŞİNİN	
Hesap no	ADI	SOYADI	AÇIK ADRESİ	Nosu	Tarihi
VERGİ MATRAHI			TAKDİR SEBEBİ		
Beyan olunan	Takdir olunan	Fark	V.U.K.nun 30. maddesi gereğince		
179.000	300.000	121.000			

KARAR : Yukarıda adı, soyadı, ünvanı, işi, vergi dairesi, vergilendirme dönemi ve hesap nosu yazılı ödevli tarafından, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 40-41 nci maddelerinde yazılı yükümlülüklerle ilgili olarak, kanuni süre geçtikten sonra verdiğinden
Götürü, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30. maddesi hükmü uyarınca dönem matrahının re'sen takdiri komisyonumuzdan istenilmemiş bulunmaktadır.

Komisyonumuzca mükellefin dosyası üzerinde yapılan inceleme sonucunda, dönemi kapsayan ilgili yıla ait yıllık gelir vergisi beyannamesinin de verilmediği anlaşılmıştır. 2117 / 6/1987 tarih ve 23 sayılı yoklama fişi ile tesbit edildiği üzere, aylık ortalama 300.000 TL hasılatının bulunduğu tesbit edilmiş bulunmaktadır. Anılan değer emsali götürü matrahlara ve gerekse hayat standardı safi matrahının 1/12 si civarında bulunduğundan aylık safi Katma Değer Vergisi matrahı olarak tayin ve takdirine, istisna matrahı bulunmadığına, gereği için evrakın V.D. Müdürlüğüne iadesine / /1988 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Takdir Komisyonu Başkanı	Üye	V.D. den Üye	Ticaret Odasından Üye	Üye
Remzi KOÇAR	V.D.Müd.	V.D.Müd.Y.		
İmza	İmza	İmza	İmza	İmza

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

T.C.
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

NOSU :
KARARIN
TARİHİ :

Vergi
Nevi : K.D.V.

Vergilendirme
Dönemi : 198

Takip Defteri
Sıra No :

M Ü K E L L E F İ N			SEVK FİŞİNİN	
Hesap No	ADI SOYADI	AÇIK ADRESİ	Nosu	Tarihi
VERGİ MATRAHI		TAKDİR SEBEBİ		
Beyan olunan	Takdir olunan	F A R K	V.U.K. nun 30. maddesi gereğince	
-	312.000	312.000		

Götürü gelir vergisi mükellefi 1987 yılına ait Katma Değer Vergisi Beyannamesini kanuni süre geçtiği halde vermediğinden V.U.K. nun 30. maddesi gereğince re'sen takdiri V.D. Müdürlüğünün yukarıda tarih ve nosu belirtilen sevk fişiyle Komisyonumuzdan istenilmiştir.

1 / 1 / 1987 - 31 / 12 / 1987 dönemine ait götürü katma değer vergisi beyannamesinin verilmediğinin anlaşılması üzerine komisyonumuzca mükellefin dosyası üzerinde yapılan inceleme sonucunda sözü edilen dönemde 312.000 TL gelir vergisi matrahı ile teklif edildiği, bu miktarın katma değer vergisi matrahı olarak takdirine gereği içinde evrakın V.D. Müdürlüğüne iadesine 7 / 8 / 1988 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı
Remzi KOÇAR

Üye
V.D. Müd.

V.D. den
Üye
V.D.M. Yrd.

Ticaret Odasından
Üye
Üye

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

T.C

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

No :
KARARIN
Tarihi :

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

Vergi
Nevi : KDV

Vergilendirme
Dönemi : 198

Takip defteri
Sıra no :

M Ü K E L L E F İ N			SEVK FİŞİNİN	
Hesap no	ADI SOYADI	AÇIK ADRESİ	Nosu	Tarihi
V E R G İ M A T R A H I			TAKDİR SEBEBİ	
Beyan olunan	Takdir olunan	F a r k	V.U.K.nun 30.maddesi gereğince	
372.000	372.000			

KARAR : Yukarıda adı, soyadı, ünvanı, işi, vergi dairesi, vergilendirme dönemi ve hesap nosu yazılı ödevli tarafından 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 40-41 nci maddelerinde yazılı yükümlülüklerle ilgili olarak 1987 Ekim ayına ait KDV beyannamesini kanun dışına geçtikten sonra beyanından dolayı, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30.maddesi hükmü uyarınca dönem matrahının re'sen takdiri komisyonumuzdan istenilmiş bulunmaktadır.

Mükellefin dosyası üzerinde yapılan inceleme sonucunda sözü edilen dönemde iş nevi, hususiyeti, piyasa rayıçları, iş hacmi, kâr hadleri nazara alınarak, mükellefin beyanının dönem vergi matrahı olarak aynen kabul ve takdirine gereği içinde evrakın V.D.Müdürlüğüne iadesine 5 / 8 / 1989 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı
Remzi Koçar

Üye
V.D.Müd.

V.D.den
Üye
V.D.Müd.Y.

Ticaret Odasından
Üye
Üye

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

T.C
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muavazaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

No :
KARARIN
Tarihi:

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

Vergi
Mevki : Veraset

Vergilendirme
Dönemi : 19

Takip defteri
Sıra no 9

M Ü K E L L E F İ N				SEVK FİŞİNİN		
hesap No	ADI	SOYADI	AÇIK	ADRESİ	Nosu	Tarihi
VERGİ			M A T R A H I			
deyana olunan	Takdir olunan	F a r k	TAKDİR SEBEBİ			
			V.U.K.nun 292 ve 297. maddesi gereğince			

Y Mahalle/Sokak adı	Ada	Par.	CİNSİ	ALANI	BEYAN D.	RAYIÇ D.	Takdirin tam veya hisseye yapıldığı
K. Toprak			Ev	125 m ²	150.000	200.000	Tam

26 / 5 / 1980 tarihinde intikal ettiği anlaşılan menkul ve gayrimenkullere 1318 sayılı kanun hükümleri gereğince rayiç bedel takdiri V.D.Müdürlüğünün yukarıda tarih ve osu belirtilen sevk fişiyle komisyonumuzdan istenilmiştir.

Komisyonumuz; intikal tarihine nazaran yukarıda adresi ve niteliği belirtilen gayrimenkullerin imar durumu, inşa ve kullanılış tarzı, mevki, getirebileceği yıllık kira miktarı ve bunlara tesir edebilecek diğer faktörleride gözönünde bulundurarak yukarıda yazılarında gösterilen miktarın rayiç bedel olarak tayin ve takdirine gereği içinde evrakın V.D.Müdürlüğüne 5 / 9 / 1983 tarihinde oybirliği ile iadesine karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı
Remzi Koçar

Üye
V.D.Müd.

V.D.den
Üye
V.D.Md.Y.

Ticaret Odasından
Üye

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

T.C

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

TAKDİR KOMİSYONU KARARI

KARARIN

NO :

TARİHİ :

Vergi Dairesi :
Vergi Nev'i :

Vergilendirme
Dönemi :

Takip Defteri
Sıra No :

M Ü K E L L E F İ N			SEVK FİŞİNİN	
Hesap no	SOYADI ADI	AÇIK ADRESİ	Nosu	Tarihi
VERGİ MATRAHI			TAKDİR SEBEBİ	
Beyan olunan	Takdir olunan	F a r k	V.U.K nun 292. maddesi gereğince	
3.831.000	5.664.100	1.833.100		
MENKULÜN CİNSİ		BEYAN DEĞERİ	RAYİÇ DEĞERİ	
Diğer Aletlerin tümü		3.331.000	3.664.000 %10 Vat.	
Emsal (Emtia)		300.000	300.000	
Krediet Yapı Kredi'de Senet		100.000	200.000	
Emsal zimpara makinesi ESK 1/2		100.000	200.000	
Emsal vataş dairesi ESK 1/2				
Komprassör			400.000	
Malanya			200.000	
Merit			450.000	
Diğer aletlerin tümü			250.000	

/ /198 tarihinde intikal ettiği anlaşılan menkullere V.U.K. nun 292. maddesi gereğince rayiç bedel takdiri V.D. Müdürlüğünün yukarıda tarih ve noyu belirtilen sevk fişiyle komisyonumuzdan istenilmiştir.

Komisyonumuz; intikal tarihine nazaran yukarıda niteliği belirtilen menkulün emsal alım satım fiyatlarında gözönünde bulundurularak hizalarında gösterilen miktarın rayiç bedel olarak tayin ve takdiline gereği içinde evrakın V.D. Müdürlüğüne iadesine 21/7 /1983 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir.

Takdir Komisyonu
Başkanı

Üye

V.D. den
Üye

Ticaret Odasından
Üye Üye

ASLI GİBİDİR
Takdir Komisyonu Başkanı

BİLİRKİŞİ RAPORU

SAYI:
 KONU: Alış Emsal Bedelinin Tesbiti : _____
 Satış Emsal Bedelinin Tesbiti : _____

Eskişehir İli Defterdarlığı Vergiler Muvazzaf Takdir Komisyonu Başkanlığının
 11.05.1989 tarih _____ sayılı ara kararı ile aşağıda tipi, markası,
 modeli, plaka numarası yazılı motorlu taşıtın 30.11.1988 tarihi itibariyle peşin
 fiyat ile alış emsal bedelinin, yine 30.11.1988 tarihi itibariyle peşin fiyat
 ile satış emsal bedelinin takdiri talep edilmektedir. İlimizin ekonomik ve piyasa
 şartları araştırılarak, yıpranma durumu gözönünde bulundurularak vasıtanın normal,
 temiz ve hasarsız olması halinde, asgari şartlarda peşin alış bedelinin en az
6.250.000.- ₺ en fazla 6.250.000.- ₺ olabileceği, satış bedelininde asgari
 şartlarda en az 6.300.000.- ₺ en fazla da 6.600.000.- ₺ olabileceği kanaat
 ve sonuçlarına varılmıştır.

Düzenlenen bu rapor Eskişehir Defterdarlığı Vergiler Muvazzaf Takdir
 Komisyonuna sunuldu. 24 / 5 / 1989

Bilir Kişiler

DFES :

LGİLİ NAKİL VASITASININ :

Nakil Vasıtasının=Markası:..... Renault 12
 " " =Tipi :..... TSV
 " " =Modeli :..... 1984
 " " =Plaka Nosu:.....

2- Eskişehir Takdir Komisyonu Kararları İle Yargın Kararlarının Karşılaştırılarak İncelenmesi

Araştırmamızda Eskişehir'de mevcut beş vergi dairesine kayıtlı 15 mükellefin konumuzla ilgili dosyaları incelenmiş sırasıyla takdir komisyonu kararı, bu karara istinaden vergi dairesi tarhiyatı ve mükellefin yargı yoluna başvurması halinde yargı merciinin kararı ele alınarak bir tablo oluşturulmuştur.

TABLO 7

Takdir Komisyonu Kararlarıyla
Yargı Kararlarının Karşılaştırılması

Takdir Kom. Kararı (MATRAH)	Vergi Daire. Tarhiyatı (Vergi Mahkemesi, İtiraz Kom. Kararı	Bölge İdare Mahkemesi, Danıştay Kararı
1974 yılı kazancı 288640	GV- 72160 MDV- 5068 Kaçakçılık Ceza Toplamı 231684	GV -72160 MDV- 5068 Kusur cezaları toplamı 38614	Danıştay itiraz komisyonu kararını aynen onaylamıştır.
10.12.1974 71788	GV-17947 Kaçakçılık C. 53841	İtiraz Kom. Kararı GV-17947 Kaç. C. 53841	Bölge İdare Mahkemesi Kararı GV-17947 Ceza kaldırılmıştır.
1974 yılı 55788	GV-13947 K. C. 41841	İtiraz Kom. Kararı GV-13947 K. C. 41841	Bölge İdare Mahkemesi Kararı Gelir Vergisi 13947 Ceza kaldırılmıştır
1.3.1988 11512287	GV-35793000 SSDF-107319 SYDF-35793 ÇF -35793	Vergi Mahkemesi Kararı GV-2653787 SSDF-79614 SYDF-26538 ÇF -26538 Kusur Ceza Toplamı 1393298	Vergi Mahkemesi kararı üzerine Vergi dairesi Danıştaya temyiz için başvurmuştur.
7.6.1988 3854375	GV- 851205 SSDF-22220 Kaçakçılık c ceza toplamı 2579149	GV-740637 SSDF-22220 Kusur cezaları toplamı 381443	Vergi dairesi Danıştaya temyiz için başvurmuştur.

Tablo 7'nin devamı

Takdir Kom. Kararı (MATRAH)	Vergi Dairesi Tarhiyatı	Vergi Mahkeme ve Kararı	Danıştay Kararı
29.12.1986 200000	KDV-20000 Kaç. Cezası 60000	Vergi ve Ceza kaldırılmıştır.	Vergi dairesi Danıştaya temyiz için başvurmuştur.
30.12.1986 200000	KDV-20000 Kaçakçılık Cezası-60000	" "	" " "
27.12.1988 6250000	KDV-750000 K.C.-2250000	KDV-750000 Kusur Cezası 375000	" "
7.2.1989 11956250	KDV-1434751 K.C.-3494250	KDV-285000 cezalar kaldırılmıştır.	" "
16.6.1986 17859346	Veraset vergisi 1116684	Veraset Verg. 367510	" "
2.6.1988 113230	GV Stopaj 22612 K.C.134936	Mükellefin İşçi Çalıştır- madığı gerek- çesiyle vergi ve cezalar kal- dırılmıştır.	Vergi dairesi ka- rarı yerinde bu- lup itiraz etme- miştir.
27.7.1988 111975	GV Stop.18394 DV 294 Kira Stop.9600 Kaç.C.Top. 103892	" "	" "
16.8.1988 47400	GV Stp.15414 DV 130 Kaç.C.Toplamı 66242	GV Stp. 1250 DM 20 Kusur Ceza Toplamı 1500	" "
15.2.1988 21200	GV Stp. 5332 Ağır kusur ceza- sı- 5332	GV Stp. 5332 ceza kaldırıl- mıştır.	" "
52542239	Vergiler Topla- mı- 7184284 Cezalar Toplamı 20356052	Vergiler Topla- mı- 5067548 Cezalar toplamı 2285477	- - - - -

Mükellefler Takdir Komisyonu kararlarına karşı itiraz edemezler. Ancak tarhiyat yapıldıktan sonra bu tarhiyata itiraz edebilirler. Tablo 7'de görüldüğü gibi mükelleflerin tarhiyatlara itirazı sonucunda yargı organı olan vergi mahkemeleri, yapılan bu tarhiyatların bir kısmını aynen onanmış bir kısmını ise azaltmış hatta tamamen kaldırmıştır.

Dosyalar üzerinde yaptığımız incelemede mahkemelerin gerekçelerinde; çoğunlukla komisyon tarafından takdir edilen tutarların gerçeklerle bağdaşmadığı, gerekli incelemeler yapılmadan belgelere dayanılmaksızın takdir işleminin yapıldığı belirtilmiş bu sebeple de yapılan tarhiyatlar azaltılmış bir kısmı ise tamamen kaldırılmıştır. İncelenen dosyalarda vergi dairesi tarhiyatı 7.184.214.- olmasına karşılık vergi mahkemesinin belirlediği tutar 5.067.548.-'dir. Vergi mahkemesinin azalttığı tutar 2.116.666.-'dir. Ayrıca vergi daireleri takdir komisyonunca re'sen takdir edilen tutarlar üzerinden V.U.K.'madde 344-345'e göre kaçakçılık cezaları tarh etmişlerdir. Vergi Mahkemeleri ise, kasıt unsurunun bulunmadığı gerekçesiyle tarh edilen bütün kaçakçılık cezalarını kusura çevirmiştir. Hatta bir kısmının yukarıda belirttiğimiz gerekçe ile telkin edilmesini kararlaştırmıştır. İncelenen dosyalarda takdir komisyonu kararına istinaden tarh edilen kaçakçılık cezası 20 356 052.- olmasına karşılık vergi mahkemeleri bu tutarın 2 285 471.-'e indirmişlerdir. Cezalardaki indirim tutarı ise tarh edilen cezanın %90'ını kapsamaktadır.

Vergi Mahkemeleri kararları tabloda da görüleceği üzere çoğunlukla vergi dairesi aleyhine sonuçlanmıştır. Bu sebeple vergi daireleri Danıştay'a başvurmak zorunda kalmışlardır. Vergi dairelerine tanınan limit içerisinde ise vergi daireleri mahkeme yoluna gitmeyerek kararların yerinde olduğu düşüncesiyle itiraz etmemişlerdir.

Takdir Komisyonu Kararlarına istinaden yapılan tarhiyatlardan yargı organlarının tarhiyatı azaltması ve cezaları indirmesi, yargı organlarının gerekçelerinde de belirtiltiği üzere takdir komisyon kararlarının gerçeği yansıtmadığını göstermektedir. Zira takdir komisyonu kararları gerçeğe uygun ve gerekli incelemeler yapılarak alınmış olsaydı bu kararlara istinaden yapılan tarhiyat yargı organlarınca aynen benimsenmesi gerekirdi. Uygulamada mükelleflerin bilinçli olmayışı sebebiyle bu tür tarhiyatlara karşı yargı yoluna başvurmalarına pek sık rastlanılmamaktadır. Ancak bu takdir komisyonları kararları sağlam ve güvenir olduğunu göstermeyecektir. Zira yargı yargı yoluna başvurusu halinde vergi tutarında olmasa bile cezalarda mutlaka bir indirim söz konusu olmaktadır. Bu durumu mükelleflerin bilinçli olarak bilmesi halinde komisyon kararlarına istinaden yapılacak tarhiyatların tamamına itiraz söz konusu olabilecektir. Eski şehir Takdir Komisyonu'nun 1980 yılında aldığı 12582 kararının bırakalım tamamına, yarısına yani 6000'ine bile itiraz yapılmış olsa herhalde vergi mahkemelerinin davalarının %90'ını bu tür davalar oluştururdu.

Takdir komisyonu kararına karşı vergi daireleri itirazda bulunabilirler. Fakat uygulamada; takdir komisyonunda çoğunluğun idareye geçmesinden bu yana vergi daireleri itirazda bulunmamaktadır. Zira istedikleri takdirleri komisyonda çoğunluk olmaları sebebiyle rahatlıkla alabilmektedirler. Eskişehir'de de Takdir komisyonunda üyelerin çoğunluğunun idareye geçmesinden itibaren bu güne kadar vergi daireleri itirazda bulunmamıştır. Bunun tek istisnası Eskişehir Takdir Komisyonu'nun 8 000 000.- değer biçmesi gerektiği bir ford kamyon için yanlışlıkla 6 000 000.- değer biçmesi kararıdır. Eskişehir Taşbaşı Vergi Dairesi bu karar üzerine vergi mahkemesine başvurmuştur. Takdir komisyonu kararlarına karşı yargı yoluna başvurmaması bu kararların hazine lehine alındığını göstermektedir. Bu uygulama sonucuna göre komisyon kararlarının tek yanlı kararlar olduğunu, mükelleflerinin haklarının korunmadığını söyleyebiliriz.

II-Eskişehir Takdir Komisyonunun Götürü Matrah

Takdirlerin İncelenmesi.

1- Genel Olarak Götürü Matrahları Tesbitine İlişkin Eskişehir Takdir Komisyonu Uygulaması.

Götürü matrahların, takdir dönemleri itibarile gerekli takdir muameleleri Bakanlığın aşağıda gösterilen talimatlarıyla ve V U K'nun 40, 41, 44'cü maddeleri paralelinde yapılmıştır.

Sıra No.	Genel Yazının Tarih ve Numarası	Takdir Dönemleri	Takdir Cetveli Örnek No'su
1-	23.02.1981-GEL:GVK:III-2113-4-52/12992	1981-1982-1983	6003-b
2-	19.07.1983-GEL:GVK:III-2113-4-52/47111	1984-1985-1986	6003-c
3-	22.05.1986-GEL:GVK:III-2113-4-52/33521	1987-1988-1989	6003-d

Bakanlığın talimatlarına uygun olarak yapılanlar bu tesbitlerden 1987-1988-1989 yılları için Eskişehir Takdir Komisyonunca yapılan matrah tesbitine ait takdir cetvelleri araştırmamızın sonunda Ek III'de verilmiştir.

Eskişehir Küçük Esnaf ve Sanatkarın çok olması sebebiyle bunlar hakkında verilecek matrah takdirleride büyük önem arz etmektedir. Bu sebeble uygulamada takdir komisyonu Eskişehirde faaliyette bulunan 52 dernek ve teşekkülle temas kurarak bu dernek ve teşekküllerden üyelerini belirlemelerini istemiştir. Ayrıca her meslek ve teşekküle beş derece üzerinden- temsil ettikleri mükelleflerin kazançlarını belirleyerek teklifte bulunulmuştur.

Komisyon her mesleki için ayrı ayrı üyelerle toplanarak ek III'de verdiğimiz matrah takdirlerini yapmıştır.

Tablolar incelendiğinde birinci dereceye ait kazançların her meslek gurubu için aynı olduğu gözükcektir. Birinci dereceye giren bir fırıncı ile motorlu dolmuşçuluk yapan bir mükellefin kazançları eşit mi olacaktır. Uygulamada birinci derecedeki mükellefler için aynı kazancın belirlenmesi vergilemede adalet ilkelerine aykırı bir durumdur. Zi-

ra ikinci üçüncü, dördüncü ve beşinci dereceler için tesbit edilen kazançlar meslekler itibariyle farklılık göstermektedir. Kanunun bu şekildeki bir uygulamayı alt ve üst hudutlar içinde ikinci, üçüncü ve dördüncü ve beşinci derecedeki mükellefler için uygulaması birinci derece için sabit bir tutar belirlemesi; kişilerin elde ettikleri gelirlere göre vergi ödemesi ilkesine'de ters düşmektedir.

Ayrıca ekonomik şartların değişmesi ve teknolojik gelişmelerin artmasıyla bazı mesleklerin pek önemi kalmamakta ve bumeslek gruplarının gelirleride düşmektedir. Bu durumda tesbit edilen kazançların üç yıl süreyle arttırılarak uygulanması halinde bazı meslek grupları zor duruma düşeceklerdir.

2- Götürü Usulde Vergiye Tabi Ticaret, Sanat ve Serbest Meslek Erbabına Ait Matrahların Tespitinde Eskişehir Takdir Komisyonu Uygulaması

Takdir komisyonu götürü matrahları tesbit etmeden önce ilgili mesleki teşekküllere bu konu hakkında bilgi vermektedir. Derneklerden ve mesleki teşekküllerden üyelerini seçmelerini ayrıca kendi meslek gurupları hakkında teklifte bulunmalarını istemektedir. Bu konuda Eskişehir Takdir Komisyonu uygulaması Ek-IV'de verilmiştir.

Uygulamada meslek teşekkülleri komisyonda iki üye ile temsil edilmekte idare ise üç üye ile komisyona katılmaktadır. Bu durumda mükellef temsilcileri olan derneklerin ve teşekküllerin kendi gurupları için tesbit ettikleri matrahlar ile takdir komisyonunun belirlediği matrahlar birbirleriyle aynı paralelde mi, yoksa aralarında farklar mı söz konusu olacaktır. Mesleki teşekküllerin komisyon kararlarının alınmasında etkinlikleri var mıdır. İşte bu sorulara cevap alabilmek için , Eskişehir'de faaliyet gösteren derneklerden 15 tanesi ele alınarak bu mesleki teşekküllerin talepleri ve komisyon kararları tablo halinde düzenlenerek incelenmiştir.

TABLO 8

Götürü Usulde Vergiye Tabi Ticaret, San'at ve Serbest Meslek Erbabına Ait Takdir Cetvelleriyle Mesleki Teşekküllerin Tekliflerinin Karşılaştırılması

Dernek Adları	Her derece için derneklerin teklif ettikleri yıllık kazanç tutarları					Her derece için takdir komisyonunca takdir edilen yıllık kazanç tutarları				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Berberler ve Kuaförler Derneği -Berberler	450	350	250	170	130	450	385	285	185	135
Hazır ve Mustamele Elbiseciler Der. -Eski Elbise Sat.	450	310	210	150	125	450	380	280	180	130
Münibüscüler Der. -Dolmuş İşletenl.	450	350	250	150	100	450	390	290	190	140
Radyo-Elktrik Teknisyenleri D. -Radyo vb.Satanl.	450	350	240	180	120	450	400	299	199	149
Döşemeciler Der. -Döşemeciler	450	310	210	175	110	450	390	290	190	140
Terziler Der. -Kadın Terzileri	450	350	275	190	130	450	380	280	180	130
Şöförler ve Otomobilciler Der. -Kamyon İşletenl. (5 tondan yukarı)	450	370	270	195	130	450	400	299	199	149
Saatçiler Der. -Saatçiler	450	350	230	175	135	450	390	290	190	140
Demir Sanayiciler -Soğuk Demirciler	450	400	300	175	150	450	400	299	199	149
Bakkallar Der. -Bakallar	450	350	250	175	125	450	385	285	185	135
Mahrukâtçılar D. -Mahrukâtçılar	400	350	275	175	140	450	395	295	195	145
Pazarıcılar Der. -Kavun-KarpuzSat.	450	300	200	150	100	450	380	280	180	130
Lületaş ve El Sanatları Der.	475	375	250	175	120	450	380	280	180	130
Kahveciler Der.	450	400	300	200	150	450	395	295	195	145
Tic.Odası Tüm Meslek.için	450	300	200	150	100					

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi dernekler kendi üyelerinin kazançlarını kâhuni hadleri dikkate alarak kazançlarına göre belirlemişler, bir kısım dernekler alt sınıra yakın bir kısım dernekler ise alt ve üst sınır ortasında teklifte bulunmuşlardır. Buna karşılık takdir komisyonu tüm gurupların tutarlarını üst sınıra yaklaştırmaya çalışmıştır. Bu uygulamada derneklerin tekliflerinin fazlaca dikkate alınmadığı gözükmektedir. Komisyona katılan üyelerin çoğunluğunun hazineci zihniyeti sebebiyle takdirler çoğunlukla üst sınırlarda yapılmıştır. İki üyeyle temsil edilen meslek teşekküllerinin komisyonda azınlıkta kalmaları kararların alınmasında etkinliklerini azaltmaktadır.

3- Götürü Usülde Vergiye Tabi Hizmet Erbabına Ait Matrahların Tesbitinde Eskişehir Takdir Komisyonunun Uygulaması

Uygulamada hizmet erbabının kazançlarının götürü usulde tesbiti götürü ticari kazançların tesbitinden bir yıl sonra aynı esaslar dahilinde yapılmaktadır. Eskişehir Takdir Komisyonu 1988-1989-1990 yıllarını kapsayacak şekilde hizmet erbabının kazançlarını tesbit etmiştir. Takdir komisyonu hizmet erbabının kazançlarının tesbitinde derneklerin tekliflerini yaparken neleri kriter alacağı hakkında tüm derneklere bilgi vermektedir. Bu konuda uygulamadaki örnek Ek-V'de sunulmuştur.

Hizmet erbabının kazançları tesbit edilirken götürü ticari kazançlarda olduğu gibi alt ve üst sınır yoktur. Gelir Vergisi Kanunu götürü hizmet erbabı için bir sınırlandırma getirmemiştir. Takdir komisyonları götürü hizmet erbabının kazançlarını tesbit ederken alt ve üst sınırları dikkate alınmaksızın istedikleri miktarda takdir yapabilirler. 1988-1989-1990 yılları için Eskişehir Takdir Komisyonu'nun götürü hizmet erbabı için yaptığı takdirler ve bu konudaki dernek teklifleri 15 dernek ele alınarak incelenmiş, tutarlar aşağıda tablolar halinde düzenlenmiştir.

TABLO 9
1988-1989-1990 Yıllarına Ait Götürü Usulde Vergiye Tabi Hizmet Erbabının Takdir Cetvelleri ve Dernek Teklifleri Karşılaştırması

Dernek Adları (İşverenler)	Her derece için derneklerin teklif ettikleri yıllık kazanç tutarları					Her derece için hizmet erbabı için her dereceye uygulanacak ⁰ Takdir komisyonu kararları				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Mahrukatçılar -Maden Köm.Sat	900	720	480	360	240	900	785	585	385	285
İşportacılar Çorap Sat.	650	610	410	310	210	900	755	555	355	255
Kasaplar Der. -Sakatatçılar	900	600	400	300	200	900	795	595	395	295
Berberler-Kua- förlər Der. -Manikürcüler	750	610	410	320	250	900	795	595	395	295
Ayakkabıcılar -Kavaflar	900	750	600	500	400	900	795	595	395	295
Saatçiler Der -Saatçiler	900	800	550	350	380	900	775	575	375	275
Münibüscüler -Dolmuş Söf.	450	385	285	-	-	900	775	575	375	275
Kuyumcular D. -Süs ve ziynet Eşyası Sat.	800	610	405	305	210	900	795	595	395	295
-Elektrikçiler -Buzdolabı Tam	900	610	410	310	210	900	765	565	365	265
Terzişer Der. -Ekişer Tam.	900	620	420	320	220	900	785	585	385	285
Demir San.Der. Zirai Alet İmal edenler	900	600	400	300	200	900	800	595	395	295
Tüm hizmet er- bası için (Eskişehir Belediyesi)	900	600	400	300	200					
Ticaret Odası Tüm Meslekler için	900	600	400	300	200					

Tablo 9'da görüldüğü gibi hizmet erbabı için alt üst sınırlar olmadığı halde o yıl için ticari kazançlar için uygulanan götürü matrahlara çok yakın takdirler yapılmış alt ve üst sınırlara ısrarla uyulmaya çalışılmıştır. Dernekler de tekliflerini yaparken bu alt ve üst sınırlara uymaya çalışmışlardır. Sadece münibüşçüler derneği; (İş verenin kazancıyla, hizmet erbabının kazancının hiç bir zaman eşit mütalaa edilmeyeceğinden hizmet erbabının aynı matrahdan gelir vergisi ödemesinin adeletli olmayacağı) gerekçesiyle alt ve üst sınıra riayet etmeden teklifte bulunmuştur. Fakat takdir komisyonu hizmet erbabında alt ve üst sınırlar olmadığı halde münibüşçüler içinde üst sınırlara çok yakın takdirler yapmıştır. Takdir komisyonunun yaptığı bu takdirlerin gerçeği yansıttığını söylemek mümkün değildir. Zira mesleki teşekküllerin teklifleri dikkate alınmadan hazine lehine kararlar verilmiştir. Uygulamada hizmet erbabı için yapılan takdirlerle götürü ticari, sanat, serbest meslek erbabı kazançları için yapılan takdirlerin aynı kriterler ele alınarak yapılması iş sahibiyle çalışanın aynı kefeye konularak tartışılmasına benzemektedir. Bu durumun iş gurupları itibariyle götürü ticari kazanç sanat, serbest meslek kazancı elde edenle bunun yanında çalışan hizmet erbabının takdir edilen kazançlarını 1988 yılı itibariyle aşağıda vereceğimiz tabloda mümkündür.

- 4- Götürü Usulde Vergiye Tabi Ticaret ve Serbest Meslek erbabının matrahlarının tesbiti ile Hizmet Erbabının matrahlarının tesbitin incelenmesi

TABLO 10

Ticaret Sanat Ve Serbest Meslek Erbabına Ait Takdir Cetvel-
leri İle Hizmet Erbabına Ait Takdir Cetvellerinin Karşıla-
ştırılması (1988 Yılı) X 1000

İş Gurupları	Götürü Usulde Vergiye Tabi-Ticaret, Sanat ve serbest Meslek Erba- na ait Takdirler					Götürü Usulde Vergi- ye Tabi Hizmet Erba- bına ait Takdirler				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Bisküvü İmal Ed.	900	860	598	398	298	900	775	575	375	275
Dokumacılar	900	780	580	380	280	900	775	575	375	275
Hazır Elbise İm.	900	760	560	360	260	900	755	555	355	255
Doğramacılar	900	780	580	380	280	900	775	575	375	275
Resim ve Tabela İşleri yapanlar	900	780	580	380	280	900	775	575	375	275
Parke Taşı Yapan	900	800	598	398	298	900	795	595	395	295
Kazma Kürek Yapı	900	770	570	370	270	900	765	565	365	265
Bakkallar	900	770	570	370	270	900	765	565	365	265
Ötobüs İşletenler	900	790	590	390	290	900	795	595	395	295
Lokanta İşleten.	900	780	580	380	280	900	775	575	375	275
Sünnetçiler	900	800	598	398	298	900	795	595	395	300

1988 yılında götürü ticari kazanç elde edenlerle bun-
ların yanında çalışan götürü hizmet erbabının yıllık takdir
edilen kazançları yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Götürü
hizmet erbabının takdärleri götürü ticari kazanç elde edenlerin
takdirlerinden bir yıl sonra yapılmaktadır. Götürü hizmet er-
babının gelirlerinin takdirinde kanun herhangi bir sınırlan-
dırma getirmediği halde uygulamada Eskişehir Takdir Komiyonu
1988 yılı için uygulanan götürü ticaret, sanat, serbest mes-
lek erbabının kazançlarını dikkate alarak takdirde bulunmuş
tur. İşveren olan götürü ticari kazanç sahiplerine uygulanan
tutarlardan 5000.- eksik olarak hizmet erbabının takdärleri
ni yapmıştı. Hatta Birinci dereceye uygulanan 900.000.- yi

hizmet erbabı içinde aynen alarak takdir etmiştir. Bir iş yerinde işin sahibi patron ile çalışmada çalışan işcinin kazancının aynı olması mümkün değildir . Gerçekte aynı olması halinde hiç kimse sabit yatırım yaparak işyeri açmaya çalışmayacaktır. Bir örnek verecek olursak Yirmi Milyonluk bir minübüs sahibinin kazancıyla bu minübüsün şoförünün kazancı eşit değildir. Eğer eşit olsaydı minübüs sahibi arabasını almayı pek düşünmeyecekti. Bu uygulamada takdir komisyonunun hangi düşünceyle hareket ederek işçi ile işverenin kazançlarını eşit demilebilecek tutarlar üzerinden takdir ettiği anlaşılmamaktadır. Şurası bir gerçek ki bu tür bir uygulama takdir komisyonu kararlarının tek yanlı hazine lehine alınmış karar olduğunu göstermektedir. Bu takdir komisyonunun bağımsız ve tarafsızlığını koruyamadığını göstermektedir.

Götürü hizmet erbabına uygulanan tutarların üç yıl sabit olduğu Bakanlar kurulunun arttırma yetkisinin bulunmadığı bu sebeble hizmet erbabının takdirleri yapılırken yüksek tutarlar dikkate alındığı düşüncesi ileri sürülebilir. Burada şunu belirtelim ki bu düşünceyle bile olsa işçi ile işverenin aynı bağlamda ele alınması doğru değildir. Ayrıca üç yıl için belirlenen götürü ticari, sanat, serbest meslek kazançlarının Bakanlar Kurulu kararıyla arttırılması mükelleflerin aleyhine olabilecektir. Zira Bakanlar Kurulu 1987-1988-1989 yılları uygulamasında her yıl %100 arttırmada bulunmuştur. Götürü ticari, sanat, serbest meslek kazanç sahipleri kazançlarını acaba %100 arttırabileceklermidir. Geliri azalan işi bozulan veya meslek itibarıyla teknolojiye ayak uyduramayan kazanç sahipleri bu durumda kazançlarının daha fazla bir bölümünü vergi olarak ödemek zorunda kalacaklardır.

Götürü matrahların tesbitinin üç yıllık bir süreyi kapsayacak şekilde takdir komisyonuna takdir ettirilmesi daha sonrada komisyonun belirlediği tutarların bakanlar kurulu kararıyla arttırılması , götürü matrahların takdir komisyonunca tesbit edilmesi esprisine ters düşmektedir. Bunun yerine yıllık enflasyon tutarları baz alınarak bir artışın yapılacağı hükme bağlanırsa uygulamanın daha gerçekçi olacağını söyleyebiliriz.

Eskişehir Takdir Komisyonunun araştırmamızda ele aldığı-
mız yıllar için.takdir ettiği götürü matrah takdirleri için
meslek teşekküllerinin taleplerinin fazlaca dikkate alınmadığı-
nı kararların hazine lehine olduğunu yukarıdaki paragraflarda
belirttik. Takdirlerin Üst sınırlara yakın olarak tesbit edil-
diği halde ve hazine lehine alınmış kararlar olduğu halde
mükellef temsilcileri olan meslek teşekkülleri bu duruma itiraz
etmemişler veyargı yoluna başvurmamışlardır.

SONUÇ

Vergi matrahınınin maddi delillere, kanuni ölçülere dayanılarak kısmen yada tamamen tesbitine imkan olmayan hal-lerde , mükellefler için ayrı ayrı re'sen Ve gelirleri ya-da kazançlarının belirlenmesinde güçlük bulunan hallerde mükellef gurupları itibariyle topluca götürü usulde mat-rah takdiri yapma yetki ve görevi takdâr komisyonlarına verilmiştir.

Vergi mevzuatımızda , komisyonu oluşturacak üyele-rin idare tarafınının mı çoğunlukta olması hususu sürekli değişen bir durum arz etmektedir. Zira 5432 sayılı VUK unuy la birlikte mükellef temsilcilerinin komisyoda çoğunlukta olması esası kabul edilmiş daha sonra çoğunluk idare tara-fına geçmiş , ayrıca daha sonra düzenlenen değişiklik yasalarıyla önce eşitlenmiş, şimdi ise idarenin ağırlığı şeklinde teşekkül ettirilmiştir.

Zayıf olan idare edilânlerin güçlü olan idareye kar-şı korunmasını amaç edilmiş olan komisyon teşekkül tarzı nınmükellefler aleyhine bozularak idarenin komisyonda söz sahibi olması , Mükelleflerin komisyon kararlarına olan güvenlerini sarsacaktır.

Komisyonların toplantılarınınin aksamaması için mat-rah takdirlerinin zamanında yapılması amacıyla idare elam manlarına ağırlık verilmesi ve komisyon toplantılarının çoğunlukla karar alabilme yetkileri verilmesiyle; aslında

ortada komisyon espirisini taşıyan bir kurul , teşkilat kalmamıştır.Zira 5 kişiden oluşan takdir komisyonunda üç kişiyle zaten çoğunluğu oluşturmaktadır. İki kişiden oluşan mesleki teşekkül üyelerinin karşı çıkmaları halinde böyle kararlar alınabilmektedir .

Takdir komisyonları vergi gelirlerini arttırıcı çalışmalarını, matrah takdirleri yaparken geniş görev ve yetkilerle donatılmışlardır. Ancak görev ve yetkilerini kullanmaları sonucunda bunlarla ilgili olarak sorumluluk üstlenmemeleri sonucunda takdirle ilgili işlemler başkan ve üyelerin insiyatifine terk edilmiştir. Bu bakımdan komisyon başkan ve üyelerine zorda olsa cezai müeyyideler getirilmelidir.

Matrahın belirlenmesine ilişkin komisyonların görevleri matrah takdiri veya bazı ölçü ve değerlerin tesbiti olduğu halde değişik adlar altında faaliyet göstermeleri matrah tesbitinde istenilen amaca ulaşılmasını engelleyecektir Gerçi 1950 yılında yedi adet olan komisyonlar üçe indirilmiştir.Fakat bunun yanında, matrah tesbitinde yararlanılan esasları belirleyen komisyonlardan ortalama kar hadleri komisyonu, zirai kazanç ölçülerini tesbit eden komisyonu, ve arsa ve arazilere ait takdir ve değerleri belirleyen komisyonlar,tadilat komisyonları ,takdir komisyonları gibi adlar altında kurulan komisyonlar sebebiyle , komisyonlar yine çoğalmıştır . Bu komisyonların teşekkül tarzı birbirine benzemekle beraber başkan ve üyeleri değişik idare ve mesleki teşekküllerden oluşmaktadır. Birbirine benzeyen hatta aynı işleri yapan Komisyonların birleştirilerek tek çatı altında toplanması; Konularında uzmanlaşmalarını, sağlayacak belirli bir statüye kavuşmaları mümkün olacaktır.

1985- 1989 yılları itibariyle Eskişehir takdir komisyonu kararlarında görüldüğü gibi takdir komisyonlarının iş yükü oldukça fazladır.İş yüklerinin fazla olması sebebi ile, mükelleflerin durumlarının tesbiti,kazaçlarının belir

lenmesine ilişkin yeterli zaman mevcut değildir. Çok az bir süre zarfında matrah takdiri yapılması zorunda kalınması sonucunda takdirler tek yanlı , hazine lehine , mükellef aleyhine olmaktadır. Ayrıca yargı yoluna başvurulması halinde kararlar gerçeği yansıtmadığı gerekçesiyle yargı organları matrahları azaltmakta hatta bazılarını tamamen kaldırmaktadır.

Götürü matrahların takdirinde ise yine komisyonun tek yanlı kararlar aldığını mükellef temsilcilerinin taleplerinin fazlaca dikkate alınmadığını görüyoruz. Ayrıca Ayrıca götürü ticaret , sanat, serbest meslek erbabı ile bunların yanında çalışan hizmet erbabının kazançları aynı kriterler dikkate alınarak yapılmaktadır. Bu ise vergilemede adalet ilkesiyle ters düşmektedir.

Takdir Komisyonu kararlarının gerçeğe yakın olarak tesbit edilebilmesi için iş yüklerinin azaltılması , bu suretle takdir komisyonuna dosyalar üzerinde geniş bir şekilde inceleme yapma imkanına kavuşmaları sağlanmalıdır. Kararların tek yanlı olmaktan kurtulması gerçeğe daha yakın olması için ise komisyon üyelerinin eşit sayıda olması demokratik bir biçimde karar almalarının sağlanması gerekmektedir. Götürü hizmet erbabının takdirlerinde ise kanunun serbest bıraktığı şekilde etki altında kalınmadan takdirlere yapılmalıdır.

Vergi gelirlerinin arttırılmasında önemli bir görevi bulunan takdir komisyonlarının teşekkül tarzında ve uygulama da ki aksaklıkları giderildiğinde görevlerini daha iyi yapacaklardır.

BAKANLAR KURULU KARARIKarar Sayısı: 86/10313

Esnaf ve küçük sanatkâr ile tacir ve sanayicinin ayırımına dair Esaslar'ın ekteki şekilde tesbiti; Esnaf ve Küçük Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi belirleme Koordinasyon Kurulu'nun 14/1/1985 tarihli ve 5 sayılı kararına dayanan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 7/2/1985 tarihli ve 5216 sayılı yazısı üzerine, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1463'üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 25/1/1986 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

T. ÖZEL
Başbakan

25/1/1986 Tarihli ve 86/10313 Sayılı Kararnamenin
Eki

ESASLAR

507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu'nun 2'inci ve değişik 6'ncı maddeleri ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 12 ve 17'nci maddelerinin uygulanması bakımından, esnaf ve küçük sanatkâr ile tacir ve sanayicinin ayırımına dair Esaslar Esnaf ve Küçük Sanatkâr ile tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulu'nun 14/1/1985 tarihli ve 5 sayılı kararına istinaden aşağıdaki tesbit edilmiş ve:

1. Koordinasyon Kurulu'nca tesbit ve yayımlanacak esnaf ve küçük sanatkâr kollarına dahil olup da, gelir vergisinden muaf olanlar ile kazançları götürü usûlde vergilendirilenler ve işletme hesabına göre defter tutan-

101

lardan iktisadi faaliyetleri nakdi sermayelerinden ziyade bedeni çalışmalarına dayanan ve kazançları ancak gecimlerini sağlamaya yetecek derecede az olan ve Vergi Usul Kanunu'nun 177'nci maddesinin birinci fıkrasının bir ve üç numaralı bentlerinde yer alan nakdi limitin tamamını aşmayanların esnaf ve küçük sanatkâr.

2. Vergi Usul Kanunu'na istinaden birinci sınıf tacir sayılan ve bilanço esasına göre defter tutanlar ile işletme hesabına göre defter tutanlar ile işletme hesabına göre defter tutan ve birinci maddede belirtilenlerin dışında kalanların tacir ve sanayici,

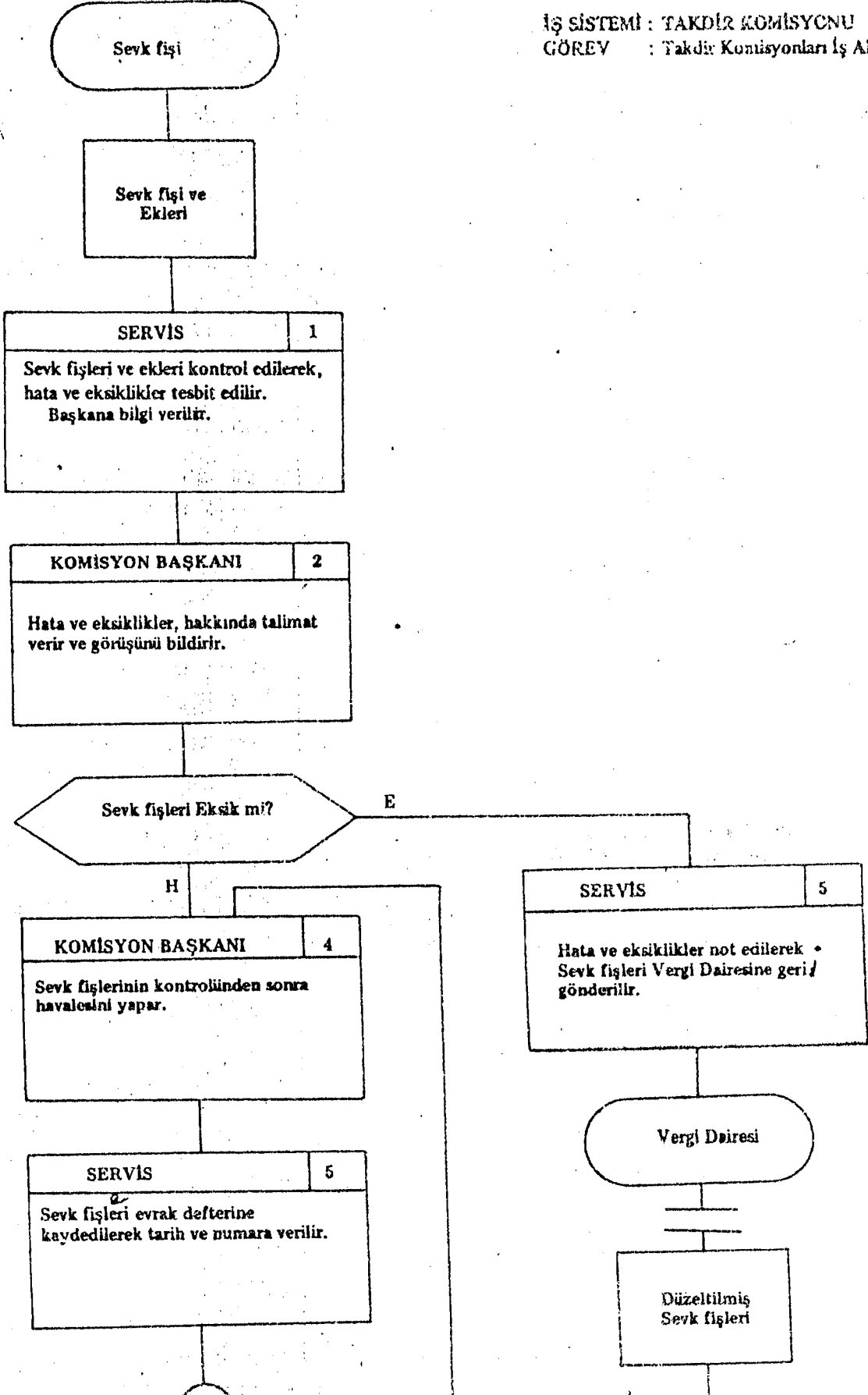
sayılmaları kararlaştırılmıştır.

19 Şubat 1986 tarih ve 19024 sayılı Resmi Gazete'den alınmıştır.

TAKDİR KOMİSYONU ÇALIŞMA ŞEKLİ İŞ AKIM ŞEMALARI

İŞ SİSTEMİ : TAKDİR KOMİSYONU

GÖREV : Takdir Komisyonları İş Akım Şeması

KOMİSYON BAŞKANI 6
Oturum yapılacak mesleki grupların dosyalarının hazırlanması için servise talimat verir.

SERVİS 7
Dosyaları çıkarılırsa, Başkana verilir.

KOMİSYON BAŞKANI 8
Dosyaları inceler. Doneyi tesbit eder Vergi Dairesine ve Mesleki teşekkül üyeleri ile irtibat kurar. Teknik konuda bilirkişiyi müvacaat eder.

Teknik bilgi gerektiren dosya var mı?

KOMİSYON BAŞKANI 10
Raporu alır ve dosyaya bağlar. Defter incelenmesi gerekli dosyaları tesbit eder.

Defteri incelenmesine gerekli mükellef var mı?

KOİS KOMİSYON BAŞKANI 13
Dosyalarla ilgili tüm çalışmalarını bitirerek Dosyaları karar verilecek aşamaya getirdikten sonra oturumun yapılacağı tarihi tesbit eder.

KOMİSYON BAŞKANI 9
Bilirkişiden konu hakkında rapor ister.

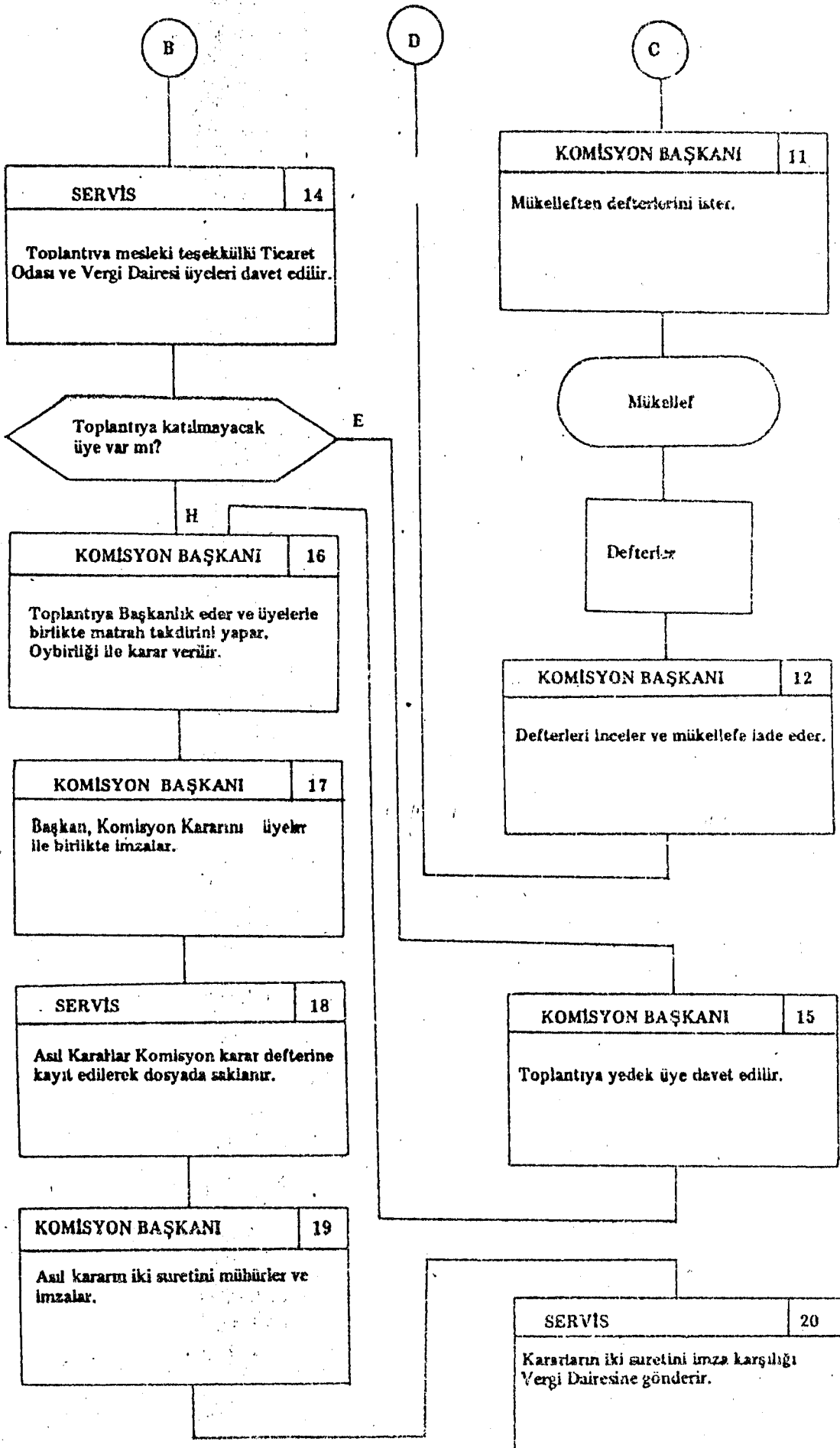
Bilir kişi

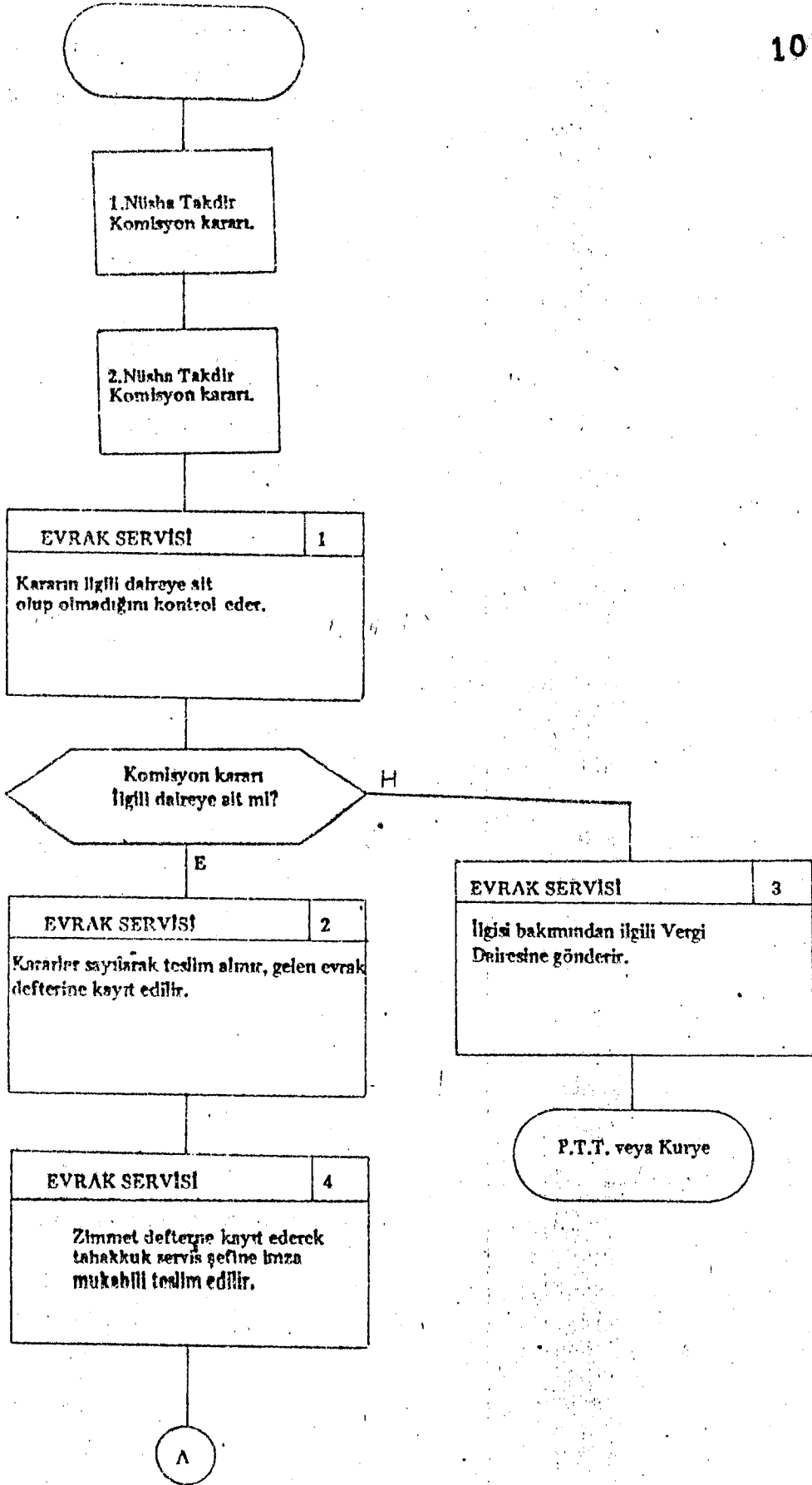
Rapor

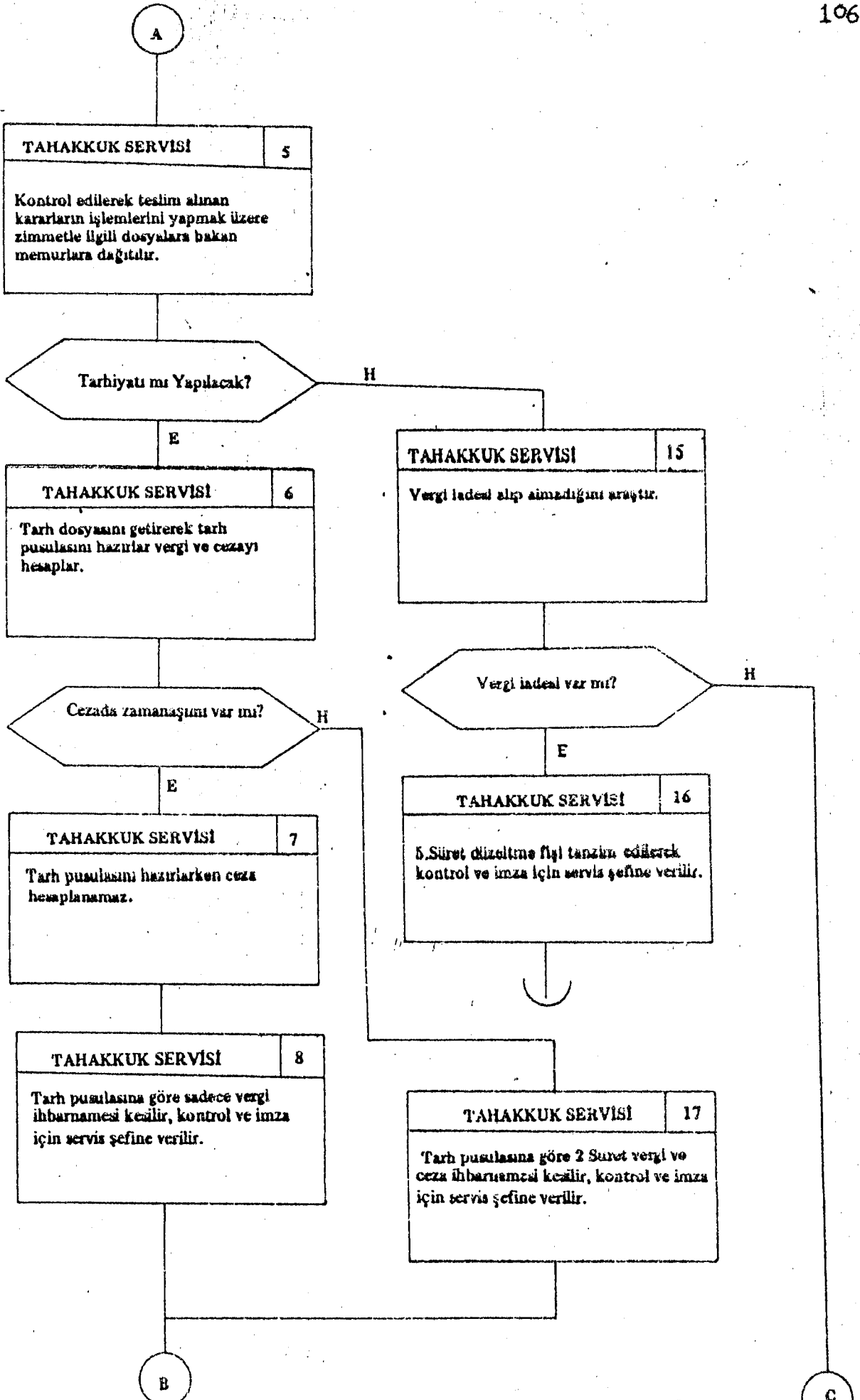
B

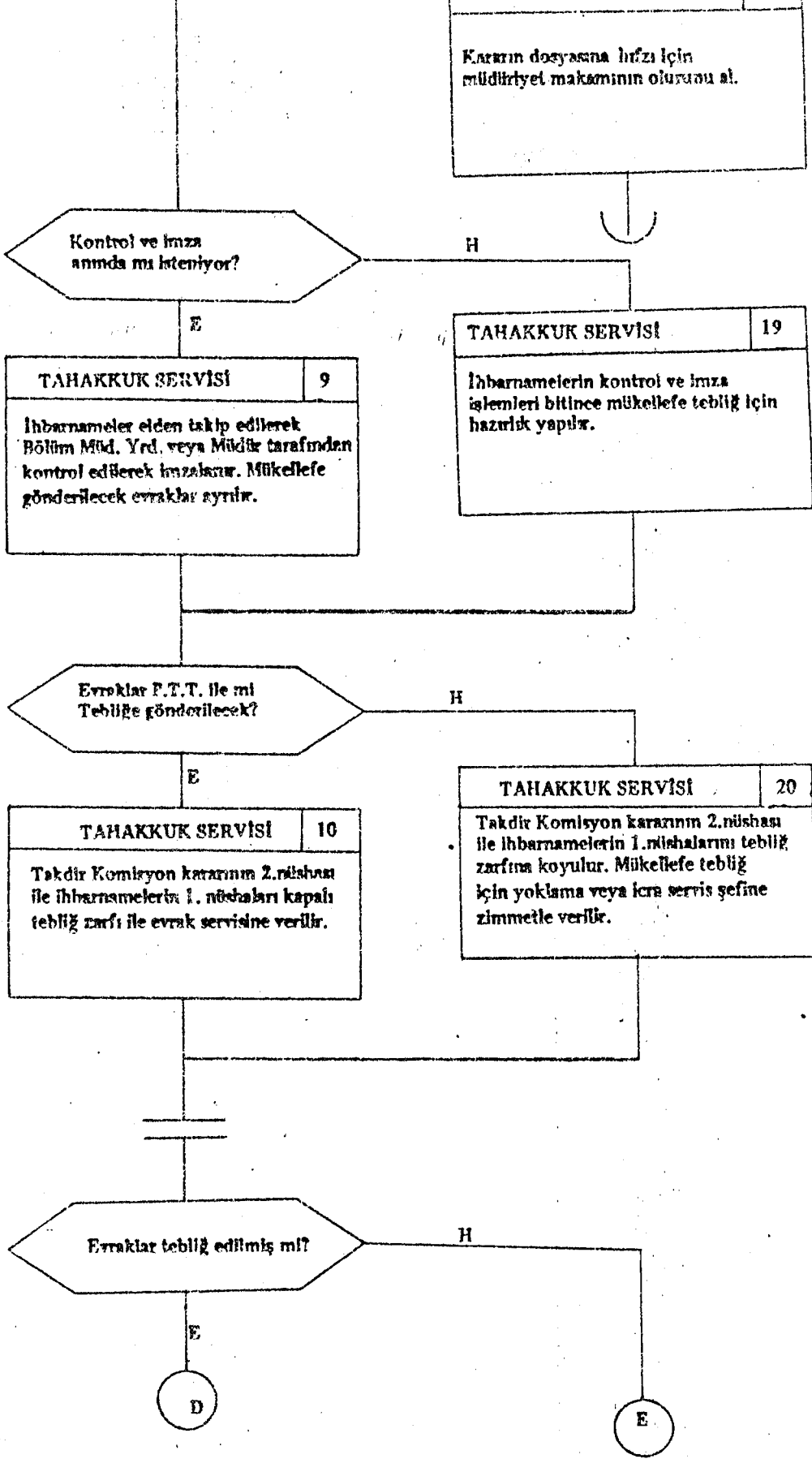
D

C

D

TAHAKKUK SERVİSİ	11
Tarih masasına tebliğ alındısı evrak zevinden zimmetle alınır. Tarih defterine işlenir alındı dosyalanır.	

E

YOKLAMA VE İCRA SERVİSİ	21
Adresler yanlıştır. Mükellef adresinden geçici ayrılmıştır. Mükellef imzadan imtina etmiştir.	

YOKLAMA İCRA SERVİSİ	12
Mükellefin tarih dosyasından ve sicil kayıtlarından yeni adresini araştırılır. geçici ayrılmalar için evraklar mükellefin dönüşüne kadar bekletilir.	

İCRA YOKLAMA SERVİSİ	13
İmzadan imtina edenlere polis jandarma muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinin yardımı ile tebliğ alındısı imzalatılır, servis şefine zimmetle verilir.	

TAHAKKUK SERVİSİ	14
Tebliğ alındılarını tarih masasında çalışan memura zimmetle verilir.	

Götürü usulde vergiye tâhi ticaret, sanat, serbest meslek erbabına ait takdir cetvelleri 109

98

İl	MSKİŞEHİR
Cetvellerin ait olduğu ilçe	Merkez İlçe
Takdir edilen bu kazançların taallüt ettiği yıllar	1987 - 1988 - 1989
Takdir komisyonu başkan ve üyelerinin ad ve soyadları	Başkan : Ramaz KOCAR Üye : Ömer AKSOY Üye : Nakiye TUNÇBİLMEK Üye : Hava Recepullah Beletliya Üye :
Takdir tarihi	Muhtelif Takdirler

(88/13642 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Aşağıdaki Tutarlar Dört Kat Olarak Dikkate Alınacaktır.

C E T V E L — I

İmalât, tamirat ve ilgili küçük sanat işleri

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Grup A : Yiyecek maddeleri imaliyle ilgili işler :					
1. Bahk ve diğer su mahsullerini tuzlama, kurutma, suyunu çıkarma, ezme, tutsüleme, konserve yapma v.s. yolları ile elde edilen gıda maddelerinin imalcileri	45000	15000	299000	199000	149000
2. Değirmenciler	45000	15000	299000	199000	149000
3. Bisküvi imâl edenler	45000	30000	299000	199000	149000
4. Dink işletenler (Bulguru kepeğinden, çeltiği kabuğundan ayıran tesis)	45000	30000	280000	180000	130000
5. Fındık kırma mahallerini işletenler	45000	30000	280000	180000	130000
6. Fırıncılar (Ekmek ve pide yapanlar)	45000	30000	299000	199000	149000
7. Fırıncılar (Pasta, kurabiye, simit, börek v.s. yapanlar)	45000	30000	299000	199000	149000
8. Güllâç yapanlar	45000	30000	280000	180000	130000
9. Hardal ve benzerlerini imâl edenler	45000	30000	280000	180000	130000
10. Helva ve benzerlerini imâl edenler	45000	30000	299000	199000	149000
11. İç yağı ve benzeri hayvani yağ imâl edenler	45000	30000	280000	180000	130000
12. Kofret yapanlar (Dondurma külâhi)	45000	30000	280000	180000	130000
13. Kumanya yapanlar	45000	30000	280000	180000	130000
14. Konserve sebze ve meyva, salamura, turşu, salça ve benzerlerini imâl edenler	45000	30000	280000	180000	130000
15. Leblebi, nohut v.s. yapanlar	45000	30000	290000	190000	140000
16. Makarna imâl edenler	45000	30000	280000	180000	130000
17. Margarin imâl edenler	45000	35000	295000	195000	145000

İş grupları ve nev'ileri

yıllık kazanç

	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
18. Meze yapanlar	450.000	390000	290000	190000	140000
19. Nişasta imâl edenler	450000	200000	299000	199000	149000
20. Pastırma, sucuk, salam ve benzerlerini imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
21. Pekmez, ağda, reçel ve benzerlerini yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
22. Peynir, tereyağı ve benzerlerini yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
23. Sakız ve jiklet imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
24. Setenciler (Bulgur ve yarma döğüp kepeğini çıkaranlar)	450000	380000	280000	180000	130000
25. Sirke yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
26. Şeker, şekerleme, çikolata ve emsalini yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
27. Şekeri toz haline getirenler	450000	390000	290000	190000	140000
28. Tahin yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
29. Tasirhaneler (haşhaş, susam, zeyrek, zeytin gibi ne-bati tohumlardan yağ yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
30. Tuz öğütlenler	450000	390000	290000	190000	140000
31. Un imâl edenler (pirinç, yulaf v.s. unları imâl edenler)	450000	380000	280000	180000	130000
32. Yoğurt, pastörize süt, süt tozu ve emsali maddeler imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
33. Yufka, kadayıf ve benzerlerini imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
34. Zahire çalkalayıcılar	450000	390000	290000	190000	140000
35. Diğer yiyecek maddeleri imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
Grup B : İçki imâli ile ilgili işler :	X	X	X	X	X
1. Gazöz, koka-kola ve emsali alkolsüz içki imalcileri	450000	390000	290000	190000	140000
2. Meşrubat ve mekûlât imalâthaneleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
3. Meyva sıyu imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
4. Rakı ve taktir (damıtma) yolu ile elde edilen diğer içki imalcileri	450000	390000	290000	190000	140000
5. Şarap imalcileri	450000	390000	290000	190000	140000
6. Diğer alkollü içki imalcileri	450000	390000	290000	190000	140000
Grup C : Dokuma sanayii ve ilgili işler :	X	X	X	X	X
1. Aba dolapçılar (mamul kumaşı su ile sıkıştırma)	450000	380000	280000	180000	130000
2. Balık ağı ve benzerleri yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
3. Battaniye yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
4. Boyama, apre, kasarılama, silindiraj ve mümasili iş-ler yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
5. Çadırçılar	450000	380000	280000	180000	130000

	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
6. Çaput pala dokuyanlar	450000	380000	280000	180000	130000
7. Çarşaf ve emsali eşya dokuyanlar	450000	380000	280000	180000	130000
8. Çırçır topu yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
9. Çırçır ve çalkar makinesi işletenler (pamuğu koza- sından, çekirdeğinden ayırma)	450000	380000	280000	180000	130000
10. Çırçır makine rolesi imâl ve tamir edenler	450000	380000	280000	180000	130000
11. Çuvalcılar	450000	380000	280000	180000	130000
12. Çözü, iplik, sarma ve masuracılık yapanlar (mün- hasıran)	450000	390000	290000	190000	140000
13. Dokumacılar (yünlü)	450000	390000	290000	190000	140000
14. Dokumacılar (ipekli)	450000	390000	290000	190000	140000
15. Dokumacılar (diğer)	450000	390000	290000	190000	140000
16. Dokuma mekigi yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
17. Emprime baskıcıları	450000	390000	290000	190000	140000
18. Halı dokuyanlar	450000	390000	290000	190000	140000
19. Halı tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
20. Havlu ve emsali eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
21. İplik bukme imalâthaneleri	450000	390000	290000	190000	140000
22. İp, sicim, urgan, halat v.s. yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
23. Kilim ve emsali eşya dokuyanlar	450000	390000	290000	190000	140000
24. Kolan, velense ve emsali eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
25. Koza mükerrercileri	450000	400000	299000	199000	149000
26. Kurdela, şerit, ekstrafor, dantel ve emsali eşya ya- panlar	450000	400000	299000	199000	149000
27. Lâmba fitili yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
28. Mıncıkhane işletenler (kozadan el veya muharrik kuvvetle ipek çeken yerler)	450000	400000	299000	199000	149000
29. Paspas ve benzeri eşya yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
30. Peştemal ve benzeri eşya yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
31. Şapka taslağı ve keçe imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
32. Telâ, hamam kesesi ve benzerlerini yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
33. Trikotajcılar	450000	385000	285000	185000	135000
34. Triyandofacılar	450000	395000	295000	195000	145000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
35. Tülbentçiler	450000	300000	280000	190000	130000
36. Üstüğü ve benzeri maddeler imâlcileri	450000	300000	280000	180000	130000
37. Votka v.s. imâlcileri	450000	320000	280000	180000	130000
38. Yazma baskıcıları ve boyacıları	450000	380000	280000	180000	130000
39. Diğer dokuma işleri yapanlar	450000	300000	280000	180000	130000
Grup D : Giyecek eşyası imâl ve tamiri ile ilgili işler :	X	X	X	X	X
1. Apoletçiler, (apolet, kokart, nişan v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
2. Çorap imâl edenler	450000	300000	280000	180000	130000
3. Çarıkçılar	450000	380000	280000	180000	130000
4. Düğme, toka, dantel, bel lâstiği ve emsalini yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
5. Düğün levazımatı yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
6. Elbise tamircileri	450000	300000	280000	180000	130000
7. Evlerde terzilik yapanlar	450000	300000	280000	180000	130000
8. Gömlekçiler (piyasa için gömlek, pijama, çamaşır ve emsalini yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
9. Gömlekçiler (ısmarlama gömlek, pijama, çamaşır ve emsalini yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
10. Hazır elbise, pardesu, palto imalcileri	450000	300000	280000	180000	130000
11. Kadın çantası, eldiven ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
12. Kadın şapkacıları	450000	300000	280000	180000	130000
13. Kadın terzileri	450000	300000	280000	180000	130000
14. Kasketçiler	450000	300000	280000	180000	130000
15. Kevelciler (koyun derisinden bekçi, nöbetçi, çoban kürkleri yapanlar)	450000	300000	280000	180000	130000
16. Korse ve ortopedi eşyası yapanlar	490000	390000	290000	190000	140000
17. Kravat ve emsalini yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
18. Kunduracılar (piyasa için)	450000	380000	280000	180000	130000
19. Kunduracılar (ısmarlama)	450000	380000	280000	180000	130000
20. Kundura tamircileri (eskiciler)	450000	300000	280000	180000	130000
21. Kürkçüler (kürk manto v.s. yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
22. Kürk tamircileri	450000	380000	280000	180000	130000
23. Lâstik ayakkabı ve çizme imâlcileri	450000	380000	280000	180000	130000
24. Lâstik ve plâstik don, çocuk önlüğü eldiven ve emsalini yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
25. Mendil ve eldiven yapanlar (kumaş ve örgü)	450000	380000	280000	180000	130000
26. Örücüler	450000	300000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'leri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
27. Patik imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
28. Plâstik ayakkabı, terlik v.s. yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
29. Sayacılar	450000	380000	280000	180000	130000
30. Şapka yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
31. Şapka tamir ve kalıpcıları	450000	380000	280000	180000	130000
32. Terlikçiler (piyasa için)	450000	390000	290000	190000	140000
33. Terlikçiler (ısmarlama)	450000	390000	290000	190000	140000
34. Terziler	450000	380000	280000	180000	130000
35. Terziler (Tüccar terzi)	450000	390000	290000	190000	140000
36. Yemenciler	450000	380000	280000	180000	130000
37. Diğer giyecek eşyası imâl ve tamiriyle iştigal edenler	450000	380000	280000	180000	130000
	X	X	X	X	X
Grup E : Ağaç, saz, kâmis, mantar ve benzeri maddelerle ilgili imalât ve tamir işleri :	X	X	X	X	X
1. Ağaç cilâcıları	450000	380000	280000	180000	130000
2. Çıkrık ve tahta makara, masura v.s. yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
3. Doğramacılar	450000	390000	290000	190000	140000
4. Döşemeciler	450000	390000	290000	190000	140000
5. Dülgerler	450000	390000	290000	190000	140000
6. Elbise askısı, ütü tahtası ve benzeri eşya yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
7. Fıçı, kuş kafesi ve benzeri eşya yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
8. Hasırcılar	450000	390000	290000	190000	140000
9. Hasırdan sandalye, masa ve benzeri eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
10. Hızarıcılar ve bıçakçılar	450000	390000	290000	190000	140000
11. Kalıpcılar (kundura, şapka kalibi v.s. yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
12. Kaltakçılar (kaltagin yalnız ağaç kısmını yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
13. Kıtıkçılar (ot yastık v.s. yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
14. Kürekçiler (sandak, kayık, mavna emsali için)	450000	380000	280000	180000	130000
15. Marangozlar	450000	390000	290000	190000	140000
16. Marangoz Modelcileri	450000	390000	290000	190000	140000
17. Meliköçüler (koltuk kanepes v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
18. Mobilyacılar (gardrop, büfe, sehba v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
19. Mobilya tamircileri	450000	385000	285000	185000	135000
20. Sandalyeciler	450000	390000	290000	190000	140000
21. Sandıkçılar	450000	390000	290000	190000	140000
22. Sapçılar (balta, kazma, kürek v.s. sapı yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
23. Saraciye eşyasının ağaç kısmını yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
24. Semçerciler	450000	390000	290000	190000	140000
25. Sepet ve büfe yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
26. Süpürgeciler	450000	380000	280000	180000	130000
27. Tahta oyuncak yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
28. Tahta tornacıları	450000	380000	280000	180000	130000
29. Tahtadan ambalaj kutuları yapanlar	450000	385000	285000	185000	135000
30. Tahta kaşık, tel doiap, ekmekek tahtası, elek, kalbur ve benzeri eşya yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
31. Takunya ve nalın yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
32. Topuk ve ökçe yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
33. Diğer ağaç, saz, kamyş, mantar ve benzeri maddelerle ilgili imalat ve tamir işleri yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
	X	X	X	X	X
Grup F : Matbaacılık, neşriyatçılık, kâğıtçılık ve bunlarla ilgili işler :	X	X	X	X	X
1. Afiş işleri yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
2. Defter ve emsalini imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
3. Dergi yayımlayanlar	450000	395000	295000	195000	145000
4. Duvar kâğıdı, karbon kâğıdı, kâğıt mendil, konfeti, serpantin, tuvalet kâğıdı ve emsalini imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
5. Gazete yayımlayanlar	450000	395000	295000	195000	145000
6. Hakkâk ve çinkoğraflar	450000	395000	295000	195000	145000
7. Kâğıt kırıcıları	450000	395000	295000	195000	145000
8. Kesekâğıdı ve benzerlerini yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
9. Kitap yayımlayanlar	450000	395000	295000	195000	145000
10. Klişeciler	450000	395000	295000	195000	145000
11. Lâstik damga ve mühür yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
12. Matbaacılar (Kitap, dergi ve gazete basanlar)	450000	395000	295000	195000	145000
13. Matbaacılar (Kartvizit, fatura, zarf ve kâğıt başlığı ve emsalini yapanlar)	450000	397500	297500	197500	147500

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
14. Mukavva kutu, masûra ve benzerlerini yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
15. Mücellitler	450000	390000	290000	190000	140000
16. Mürettiphane işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
17. Mürekkep imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
18. Neoncular	450000	395000	295000	195000	145000
19. Resim ve tabelâ işleri yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
20. Zarf, mektup kâğıdı, tebrik kartı, kartpostal ve benzerlerini imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
21. Diğer matbaacılık, neşriyatçılık, kâğıtçılık ve bunlarla ilgili işleri yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
Grup : Deri ve kösele sanayii ile ilgili işler :					
1. Av derisi işleyenler	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bağırsak temizleyen, kurutan ve işleyenler	450000	380000	280000	180000	130000
3. Debbağlar	450000	390000	290000	190000	140000
4. Deri boyayanlar	450000	390000	290000	190000	140000
5. Deri temizleyenler ve kurutanlar.	450000	390000	290000	190000	140000
6. Kaltakçılar	450000	390000	290000	190000	140000
7. Körük ve emsalini yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
8. Post terbiyecileri	450000	390000	290000	190000	140000
9. Saraçlar (Bavul, çanta, cüzdan, anahtarlık v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
10. Saraçlar (Koşum, terbiye hamut v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
11. Saraç tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
12. Tokacılar (Çiğ deri işleyenler)	450000	390000	290000	190000	140000
13. Diğer deri ve kösele sanayii ile ilgili işler yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Grup H : Tıbbi ve kimyevi maddeler imali ile ilgili işler :					
1. Boya imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
2. Cilâ imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
3. Gül yağı ve gül suyu imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
4. Haşarat öldürücü maddeler imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
5. İdrofil tarama, idrofil pamuk, sargı bezi, sıhhat bezi ve emsalini imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
6. Kan kurutma imalâthaneleri işletenler	450000	400000	299000	199000	149000

İş grupları ve nev'leri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
7. Kolonya, esans, losyon ve benzerlerini imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
8. Mayi mukattar (Damıtık su) ve asitli su imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
9. Mum imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
10. Palamut öğüten değirmenler	450000	380000	280000	180000	130000
11. Sabun imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
12. Soda imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
13. Temizleme tozu, çamaşır suyu, çivit, leke temizleyici maddeler ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
14. Tıbbi müstahzar imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
15. Tutkal, kola, mürekkep ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
16. Tuvalet malzemesi (Dudak boyası, allık, sürme, kozmetik, rimel, tırnak cilâsı, krem, pudra v.s.) imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
17. Vernik, badem yağı ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
18. Diğer tıbbi ve kimyevi maddeler imâli ile ilgili işler yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Grup I : Taş, toprak, kil, kum gibi gayrimadeni maddelerden mamul eşyanın imâl ve tamiri ile ilgili işler.					
1. Alçı imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
2. Alçıdan biblo, heykel, büst, kumbara v.s. imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
3. Amyant ve asfalt imâlcileri	450000	390000	290000	190000	140000
4. Ayna imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
5. Bakalit eşya imalâthaneleri	450000	390000	290000	190000	140000
6. Banyo küveti, helâ taşı ve benzerlerini imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
7. Büz, künk, briket v.s. imâl edenler	450000	395000	295000	195000	145000
8. Cam imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
9. Cam tesviyecileri	450000	390000	290000	190000	140000
10. Cam parçalarını eriterek kavanoz yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
11. Çimento imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
12. Parke taş yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
13. Porselen ve çini işleri yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
14. Seramik biblo, süs tabağı, vazo v.s. yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
15. Şişe, kapsül v.s. imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
16. Talk imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
7. Taş ve mermer işleri yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
8. Tebeşir imâl edenler	450000	375000	295000	195000	145000
9. Testiciler (Toprakta testi, saksı, çömlek, küp v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
10. Üstübeç imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
11. Diğer taş, toprak, kum, kil gibi gayrimadeni maddelerden mamul eşyanın imâl ve tamiriyle ilgili işler yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
Grup J : Madeni eşya imâl ve tamiri ile ilgili işler (makine hariç)					
1. Bakır eşya imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bileyici ve Çarkçılar	450000	390000	290000	190000	140000
3. Cilâcılar	450000	390000	290000	190000	140000
4. Civata, somun, perçin ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
5. Çemberciler	450000	390000	290000	190000	140000
6. Çilingirler	450000	390000	290000	190000	140000
7. Demirciler	450000	390000	290000	190000	140000
8. Demir kalıpcıları	450000	395000	295000	195000	145000
9. Dökümcüler	450000	385000	285000	185000	135000
10. Dökme ve teneko boyacıları	450000	390000	290000	190000	140000
11. El aletleri imâlcileri (Keser, balta, bıçak, kama, makas v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
12. Emaye eşya yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
13. Fermuar ve benzeri eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
14. Galvanizli saçtan kova, leğen v.s. yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
15. İğneciler (Toplu iğne, çengelli iğne v.s. yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
16. Haddeciler	450000	390000	290000	190000	140000
17. Jilet makinesi imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
18. Kahve değirmeni imâl ve tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
19. Kalaycılar	450000	380000	280000	180000	130000
20. Kalay imalâthaneleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
21. Kaplamacılar (Nikelâj, kromaj v.s.)	450000	390000	290000	190000	140000
22. Kaplamacılar (Elektrolizden gayri)	450000	390000	290000	190000	140000
23. Karyola, somya v.s. imâl edenler	450000	400000	299000	199000	149000
24. Karyola tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nevrileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
25. Kaynakçılar	450000	390000	290000	190000	140000
26. Kazma, kürek, balyoz ve emsali alet ve edevat yapanlar	450000	385000	285000	185000	135000
27. Madeni eşya üzerine kalemkârlık yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
28. Madeni mutfak eşyası yapanlar (Çatal, kaşık, rende v.s.)	450000	390000	290000	190000	140000
29. Makaracılar (Vapur ve gemi makarası yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
30. Mentese, kilit ve emsali eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
31. Muslukçuluk mamulâtı yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
32. Nalbantlar	450000	390000	290000	190000	140000
33. Nalbantlar için nal ve çivi imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
34. Oyuncak imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
35. Fresçiler	450000	395000	295000	195000	145000
36. Rozet ve reklâm makinesi imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
37. Silâh tamircileri	450000	380000	280000	180000	130000
38. Silindircilik mamulâtı yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
39. Sivamacılık mamulâtı yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
40. Söbacılar	450000	390000	290000	190000	140000
41. Soguk demirciler	450000	390000	290000	190000	140000
42. Tenekeçiler	450000	390000	290000	190000	140000
43. Teneke kutu yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
44. Testere ve benzeri eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
45. Tesviyeciler, tornacılar, frezeciler	450000	400000	299000	199000	149000
46. Toka, firkete, düğme v.s. yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
47. Traş bıçağı yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
48. Tulumba imâl ve tamir edenler	450000	380000	280000	180000	130000
49. Varil yapanlar	450000	375000	275000	175000	125000
50. Yayılar	450000	375000	275000	175000	125000
51. Diğer madeni eşya imâl ve tamiri ile ilgili işleri (makine hariç) yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Grup K : Makine imâl ve tamiri ile ilgili işler :					
1. Daktilo, hesap makinesi v.s. tamircileri	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
2. Gazocağı, gramofon, süt makinesi v.s. tamir edenler	150000	180000	210000	180000	130000
3. Kantar ve emsalini yapanlar	150000	180000	200000	180000	130000
4. Kantar ve emsalini tamir edenler	150000	180000	280000	180000	130000
5. Makine modelcileri	150000	180000	280000	180000	130000
6. Sinema makinesi tamircileri	150000	180000	280000	180000	130000
7. Sis ve alev makinesi imâl edenler	150000	180000	280000	180000	130000
8. Ziraat Aletleri imâl edenler	150000	180000	220000	180000	140000
9. Ziraat Aletleri tamircileri	150000	180000	220000	180000	140000
10. Sair makine imâl ve tamircileri	150000	180000	220000	180000	140000
Grup L : Elektrik makine, cihaz, âlet ve malzemesinin imâl ve tamiri ile ilgili işler :					
1. Akümülatör tamircileri	150000	180000	220000	180000	140000
2. Buz dolabı tamircileri	150000	180000	220000	180000	140000
3. Elektrik teli kablosu ve benzerlerini imâl edenler	150000	180000	220000	180000	140000
4. Elektrikli ev eşyası (Ütü, ızgara v.s.) imâl edenler	150000	180000	220000	180000	140000
5. Pil imâl edenler	150000	180000	220000	180000	140000
6. Radyo, ütü, ızgara, pikap ve benzeri elektrik makinelere tamir edenler	150000	180000	220000	180000	140000
7. Diğer elektrik, makine, cihaz, âlet ve malzemesinin imâl ve tamiri ile ilgili işler yapanlar	150000	180000	220000	180000	140000
Grup M : Taşıma ve ulaştırma vasıtalarının imâl ve tamiri ile ilgili işler :					
1. Araba yapanlar	150000	180000	220000	180000	130000
2. Araba tamircileri	150000	180000	220000	180000	130000
3. Buhar kazanları tamir edenler	150000	180000	220000	180000	130000
4. Bisiklet tamircileri	150000	180000	220000	180000	130000
5. Çocuk arabası imâl edenler	150000	180000	220000	180000	130000
6. Kalafatçılar	150000	180000	220000	180000	130000
7. Karoseri imâl edenler	150000	180000	220000	180000	130000
8. Kayık, kotra ve benzeri su ulaştırma vasıtalarını yapanlar	150000	180000	220000	180000	130000
9. Oto boyacıları	150000	180000	220000	180000	130000
10. Oto çamurlukçu ve kaportacılar	150000	180000	220000	180000	130000
11. Oto döşemeciler	150000	180000	220000	180000	130000
12. Oto elektrikçiler	150000	180000	220000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
13. Oto kaynakçıları	450000	400000	299000	199000	149000
14. Oto lastik kaynak ve tamircileri	450000	400000	299000	199000	149000
15. Oto makasçılar	450000	400000	299000	199000	149000
16. Oto radyatör tamircileri	450000	400000	299000	199000	149000
17. Oto tamircileri	450000	400000	299000	199000	149000
18. Vapur kazanı tamir edenler	450000	390000	290000	190000	140000
19. Bisiklet ve Motorsiklet tamircileri	450000	385000	285000	185000	135000
20. Diğer taşıma ve ulaştırma vasıtalarının imal ve tamiri ile ilgili işleri yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
Grup N : Multitelif imâl, tamir ve küçük sanat işleri :					
1. Abajur yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
2. Ağızlık, tesbih ve emsali eşya yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
3. Biblo, bebek, yapma çiçek, hatıra eşyası ve emsali eşya imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
4. Boncuk imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
5. Elek teli imâl edenler	450000	380000	280000	180000	130000
6. Fırça yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
7. Gözlük, çakmak, dolma kalem v.s. tamircileri	450000	380000	280000	180000	130000
8. Hakkâklar	450000	380000	280000	180000	130000
9. Hallaçlar	450000	380000	280000	180000	130000
10. Keçeciler	450000	380000	280000	180000	130000
11. Kasa tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
12. Kehribar ve sedef işleri yapanlar ve tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
13. Kuş kafesi ve emsalini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
14. Kundura firma damgası basanlar	450000	380000	280000	180000	130000
15. Kuyumcular (Altın, gümüş v.s. kıymetli madenlerden süs ve ziynet eşyası yapanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
16. Kuyumcu tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
17. Marpuççular	450000	380000	280000	180000	130000
18. Müzik aletleri imâlcileri	450000	390000	290000	190000	140000
19. Müzik aletleri tamircileri	450000	390000	290000	190000	140000
20. Oyuncak imalatçıları (Tahta, madeni ve plâstik olanlar hariç)	450000	390000	290000	190000	140000
21. Plâstik eşya yapanlar (Tarak, düğme, şekerlik, tuzluk oyuncak v.s.)	450000	390000	290000	190000	140000
22. Plise, piko, nakış, akordeon v.s. yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
23. Saat tamircileri	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Saçakt, perde v.s. yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Sırma, kılaptan, gelin teli ve benzerlerini imâl edenler	450000	390000	290000	190000	140000
Sırma, kılaptan işleri v.s. işlemecilik işleri yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
Sünger işleyenler	450000	390000	290000	190000	140000
Şemsiye, baston, baston başı imâl ve tamir işleri	450000	380000	280000	180000	130000
Tarak imâlâtçıları, (Boynuzdan, tahtadan baş tarağı, Kamıştan tezgâh tarağı yapanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
Tavla zeri yapanlar	450000	300000	200000	130000	100000
Venedik perdesi imâl edenler	450000	300000	200000	130000	100000
Yelken yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000
Yorgancılar	450000	330000	230000	130000	100000
Zift ve katran imâlcileri	450000	380000	280000	180000	130000
Zımpara kâğıdı yapanlar	450000	310000	210000	130000	100000
Diğer imâl ve tamir işleri yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
1. Asansör tamircileri	250000	390000	290000	190000	140000
2. Bacacılar	250000	330000	230000	130000	130000
3. Betonarme demircileri	250000	350000	250000	195000	145000
4. Betonarme kalıpcıları (Çatı kaplama dahil)	250000	395000	295000	195000	145000
5. Boyacılar ve badanacılar	250000	390000	290000	190000	140000
6. Çimento ve kömürden briket ve tuğla yapanlar	250000	398000	298000	198000	148000
7. Duvarcılar (Asmolen, briket)	250000	390000	290000	190000	140000
8. Duvarcılar (Taş)	250000	330000	230000	130000	130000
9. Duvarcılar (Tuğla)	250000	390000	290000	190000	140000
10. Elektrik tesisatçıları	250000	390000	290000	190000	140000
11. Enkazcılar	250000	400000	290000	199000	149000
12. Fayansçılar (Çini döşeyicisi)	250000	400000	290000	199000	149000
13. Harfiyatçılar	250000	400000	290000	199000	149000
14. Havagazı tesisatçıları	250000	400000	290000	199000	149000
15. İnşaat müteahhitleri	250000	400000	290000	199000	149000
16. İnşaat camcıları	250000	400000	290000	199000	149000
17. Kalorifer tesisatçıları	250000	400000	290000	199000	149000
18. Kalorifer tesisatı tecritçileri	250000	400000	290000	199000	149000
19. Kartonpiyer yapanlar	250000	400000	290000	199000	149000
20. Kiremit döşeyiciler	250000	330000	230000	130000	130000
21. Katrandan kumlu muşamba imâlcileri	250000	400000	290000	199000	149000
22. Mozayikçılar	250000	395000	295000	195000	145000
23. Mermerciler	250000	400000	290000	199000	149000
24. Nakkaşlar	250000	400000	290000	199000	149000
25. Oluççular (İnşaat tenekeçisi)	250000	395000	295000	195000	145000
26. Sıvacılar	250000	390000	290000	190000	140000
27. Su tesisatçılar (Temiz)	250000	400000	290000	199000	149000
28. Su tesisatçılar (Pis)	250000	400000	290000	199000	149000
29. Tesisat tamircileri	250000	400000	290000	199000	149000
30. Diğer inşaat işleri yapanlar	250000	400000	290000	199000	149000

Alım satım işleri

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

I. Lira II. Lira III. Lira IV. Lira V. Lira

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Grup A : Yenilecek ve içilecek maddelerin alım ve satımı ile ilgili işler :					
1. Baharatçılar	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bahkçılar	450000	380000	280000	180000	130000
3. Bakkallar	450000	305000	205000	185000	135000
4. Börek, çörek, kurabiye ve emsali maddeleri satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
5. Buz satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
6. Büfe işletenler (Sinema büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
7. " " (Tiyatro büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
8. " " (Büvet)	450000	290000	290000	190000	140000
9. " " (Vapur büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
10. " " (İskele büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
11. " " (Hava alanı büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
12. " " (Plaj ve deniz hamamı büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
13. " " (Meydan büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
14. " " (Stad ve kapalı salon büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
15. " " (Sergi ve panayır büfesi)	450000	390000	290000	190000	140000
16. Çelepler (Çarlı hayvan alım satımı ile uğraşanlar)	450000	400000	299000	199000	149000
17. Ekmek satanlar	450000	385000	285000	185000	135000
18. Hayvan ve kuş yemi satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
19. Helva satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
20. İnhisar bayileri (müskirat bayileri)	450000	390000	290000	190000	140000
21. İspirtolu içki satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
22. Kasaplar	450000	400000	299000	199000	149000
23. Kavun ve karpuz satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
24. Kuru katıkçılar	450000	400000	299000	199000	149000
25. Kuru kahveçiler	450000	390000	290000	190000	140000
26. Kuru yemişçiler	450000	400000	299000	199000	149000

İş grupları ve nev'leri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
27. Manavlar (sebzeciler ve meyveciler)	450000	380000	280000	180000	130000
28. Mezeciler (Şarküteri)	450000	390000	290000	190000	140000
29. Pastırma, sıcuk, salam v.s. satanlar	450000	400000	290000	190000	140000
30. Sakatadçılar (ciğer, işkembe, paça v.s. satanlar)	450000	400000	290000	190000	140000
31. Su; maden suyu, gazoz ve emsali şeylor satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
32. Şeker, şekerleme, çikolata ve emsalini satanlar	450000	400000	290000	190000	140000
33. Şerbetçiler, bozacılar, dondurmacılar	450000	400000	290000	190000	140000
34. Tahin ve pekmez satanlar	450000	365000	265000	165000	125000
35. Tavukçular	450000	400000	290000	190000	140000
36. Turşucular	450000	380000	280000	180000	130000
37. Tuzcular	450000	380000	280000	180000	130000
38. Tütün alıp satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
39. Un satanlar	450000	400000	290000	190000	140000
40. Yağ, yoğurt, çökelek ve emsali gıda maddeleri satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
41. Yufka, kadayıf, güllâç satanlar	450000	400000	290000	190000	140000
42. Yumurtacılar	450000	380000	280000	180000	130000
43. Zahirçiler	450000	390000	290000	190000	140000
44. Zeytin, zeytinyağı v.s. satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
45. Yiyecek ve içecek maddelerini motorlu vasıtalarla nakletmek suretiyle satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
46. Diğer yenilecek ve içilecek maddelerinin alım ve satımı ile uğraşanlar	450000	380000	280000	180000	130000
Grup B : Giyilecek, takılacak süs ve ziynet eşyası ile bu eşyaların imâlinde kullanılan madde ve malzemelerin alım ve satımı ile ilgili işler :					
1. Ayakkabıcılar	450000	400000	290000	190000	140000
2. Ayakkabı mantarı satanlar	450000	400000	290000	190000	140000
3. Bulüz, kazak, süveter v.s. satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
4. Çarık ve yemeni satanlar	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
5. Çorap satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
6. Çuha satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
7. Deri ve kösele satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
8. Dügün levazımatı satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
9. Eski elbise satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
10. Gömlek, pijama, çamaşır ve emsalini satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
11. Havlu, peştemal, bornoz ve hamam eşyası satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
12. Hayır elbiseçiler (elbise, palto, pardesü, kadın kon- feksiyon eşyası v.s. satanlar)	150000	200000	250000	300000	350000
13. Hazır işleme satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
14. İbrişimciler	150000	200000	250000	300000	350000
15. İplikçiler (dokumacılara müteallik hazır pamuk ip- liği ve yün ipliği satanlar)	150000	200000	250000	300000	350000
16. Kasketçiler	120000	150000	200000	250000	300000
17. Kavaflar	150000	200000	250000	300000	350000
18. Kazmirciler	150000	200000	250000	300000	350000
19. Korse, südyen ve emsalini satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
20. Kumaş satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
21. Kundura levazımatı satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
22. Kürk satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
23. Lâstik, lâstik ve plâstik ayakkabı, çizme v.s. satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
24. Matifaturacılar	150000	200000	250000	300000	350000
25. Süs ve ziynet eşyası satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
26. Şapkacılar (Erkek)	150000	200000	250000	300000	350000
27. Şapkacılar (Kadın)	150000	200000	250000	300000	350000
28. Tarakçılar	150000	200000	250000	300000	350000
29. Terzi levazımatı satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
30. Terlik satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
31. Tuhafiyeciler	150000	200000	250000	300000	350000
32. Yüncüler (örgü yünü ipliği ve emsalini satanlar)	150000	200000	250000	300000	350000
33. Giyilecek bilûmum eşyayı motorlu vasıtalarla nak- letmek suretiyle satanlar	150000	200000	250000	300000	350000
34. Giyilecek bilûmum eşyayı hayvan arabası ile nak- letmek suretiyle satanlar	150000	200000	250000	300000	350000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
35. Diğer giyilecek, takılacak süs ve ziynet eşyası ile bu eşyaların imâlinde kullanılan madde ve malzemelerin alım satımı ile ilgili işlerle uğraşanlar	450000	380000	280000	180000	130000
Grup C : Ev eşyası alım ve satımı ile ilgili işler :					
1. Abajur satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bakır kap kacak v.s. satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
3. Billüriyeciler	450000	390000	290000	190000	140000
4. Çanak, çömlek ve çini eşya satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
5. Döşeme malzemesi satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
6. Elektrik, havagazı, ocak ve sobaları, buzdolabı, elektrik ütöleri ve emsalini satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
7. Halı ve kilim satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
8. Karyola ve somya satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
9. Kullanılmış ev eşyası satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
10. Mobilya satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
11. Mutfak eşyası satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
12. Perde, işleme ve emsali şeyleri satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
13. Porselen ve emaye eşya satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
14. Radyo, gramofon, pikap, dikiş makinası ve emsali eşya satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
15. Soba, soba borusu v.s. satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
16. Süpürge, hasır, takunya, elbise askısı ve emsali eşya satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
17. Tahta kaşık, tel - dolap, ekme tahtası, kalbur ve benzeri eşya satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
18. Yorgan, yatak ve benzeri eşya satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
19. Züccaciyeciler	450000	390000	290000	190000	140000
20. Ev eşyasını motorlu vasıtalarla nakletmek suretiyle satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
21. Ev eşyasını hayvan arabası ile nakletmek suretiyle satanlar	450000	385000	285000	185000	135000
22. Diğer ev eşyası alım ve satımı ile ilgili işleri yapanlar	450000	385000	285000	185000	135000
Grup D : Tıbbi ve kimyevi madde ve malzeme alım ve satımı ile ilgili işler :					
1. Eczaneler					
2. Ecza depoları					
3. İtriyaatçılar (Tuvalet malzeme ve levazımatı satanlar dahil)					

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yünlük kazanç

	Her derece için takdir edilen yünlük kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
4. Tıbbi ve cerrahi aletler satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
5. Diğer tıbbi ve kimyevi madde ve malzeme alım ve satımı ile ilgili işler	150000	100000	299000	199000	149000
Grup E : Kitap, kırtasiye ve kâğıt alım satımı ile ilgili işler :					
1. Eski kitapçılar	150000	100000	299000	199000	149000
2. Gazete ve mecmua bayileri	150000	100000	299000	199000	149000
3. Kâğıtçılar	150000	100000	299000	199000	149000
4. Kese kâğıdı ve mukavva kutu satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
5. Kırtasiyeciler	150000	100000	299000	199000	149000
6. Kitapçılar	150000	100000	299000	199000	149000
7. Teknik material satış ve tamiri yapanlar	150000	100000	299000	199000	149000
8. Zarf, kâğıt, kartpostal v.s. satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
9. Diğer kitap, kırtasiye ve kâğıt alım ve satımı ile ilgili işlerle uğraşanlar	150000	100000	299000	199000	149000
Grup F : Nakil vasıtaları, ziraat makina alet ve malzemeleri alım satımı ile ilgili işler :					
1. Akaryakıt bayileri	150000	100000	299000	199000	149000
2. Bisiklet satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
3. Bisiklet levazımatı satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
4. Oto yedek parça ve malzemesi satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
5. Oto hurdacıları	150000	100000	299000	199000	149000
6. Ziraat aletleri ve malzemesi satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
7. Diğer nakil vasıtaları, ziraat makina alet ve malzemeleri alım satımı ile ilgili işleri yapanlar	150000	100000	299000	199000	149000
Grup G : İnşaat malzemesi alım ve satım ile ilgili işler :					
1. Banyo küveti, helâ taşı ve emsali sıhhi tesisat malzemesi satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
2. Boya satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
3. Çimento, alçı ve inşaat malzemesi satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
4. Çivi, menteşe, kilit ve benzerlerini satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
5. Demir çubuk, tel çivi v.s. satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
6. Elektrik, su ve havagazı tesisatı malzemesi satanlar	150000	100000	299000	199000	149000
7. Enkaz alım ve satımı ile uğraşanlar	150000	100000	299000	199000	149000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
8. Iskorta (Hurdâ) keresteciler	450000	400000	299000	199000	149000
9. Kereste, tomruk, kontrplâk, duralit v.s. satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
10. Kireç satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
11. Kiremit ve tuğla satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
12. Nalburlar	450000	400000	299000	199000	149000
13. Parke taşı satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
14. Diğer inşaat malzemesi alım ve satımı ile ilgili işleri yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
Grup H : Muhtelif eşya ve maddeler alım ve satımı ile ilgili işler :					
1. Aktarlar	450000	385000	285000	185000	135000
2. Antikacılar	450000	390000	290000	190000	140000
3. Arpa, arpa kırması, kepek ve tavuk yemi satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
4. Bahkçılık ve deniz levazımatı satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
5. Balmumu satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
6. Boş - şişe, boş - fiçi, damacana v.s. satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
7. Cenaze levazımatı satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
8. Ceviz kütüklerini toplayıp satanlar	450000	380000	280000	180000	130000
9. Çiçekçiler	450000	390000	290000	190000	140000
10. Çuvalcılar	450000	380000	280000	180000	130000
11. Çıracılar	450000	395000	295000	195000	145000
12. Damga pulu ve kıymetli kağıt bayileri	450000	390000	290000	190000	140000
13. Damgacılar	450000	380000	280000	180000	130000
14. Fotoğraf malzemesi satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
15. Gemi enkazı alıp satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
16. Gözlükçüler (dürbüncüler)	450000	390000	290000	190000	140000
17. Ham deri alıp satanlar	450000	390000	290000	190000	140000
18. Hatıra eşyası, biblo, bebek, manken, sun'î çiçek v.s. satanlar	450000	400000	299000	199000	149000
19. Hırdavatçılar	450000	400000	299000	199000	149000
20. Hurdacılar	450000	397500	297500	197500	147500
21. Kemik, boynuz, deri, tırnak döküntüleri ticareti ile uğraşanlar	450000	380000	280000	180000	130000
22. Kirpinticiler	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
23. Kılıçlar	150000	380000	210000	180000	130000
24. Kuşçular	150000	380000	230000	180000	130000
25. Maden kömürü satanlar *	150000	395000	295000	195000	145000
26. Mahrukatçılar (odun, kömür v.s.) *	150000	395000	295000	195000	145000
27. Muşamba satanlar	150000	390000	290000	190000	140000
28. Müzik aletleri satanlar	150000	390000	290000	190000	140000
29. Ot (yaş ve kuru) satanlar	150000	380000	280000	180000	130000
30. Oyuncakçılar	150000	390000	290000	190000	140000
31. Paçavracılar, çulcular, çaputçular	150000	380000	280000	180000	130000
32. Palamut ticareti yapanlar	150000	380000	280000	180000	130000
33. Piyango bileti bayileri	150000	395000	295000	195000	145000
34. Plak satanlar	150000	385000	285000	185000	135000
35. Pulcular (kolleksiyon ve hatıra pulu alıp satanlar)	150000	385000	285000	185000	135000
36. Resim, tablo, levha, levha çerçevesi v.s. satanlar	150000	390000	290000	190000	140000
37. Saatçiler	150000	390000	290000	190000	140000
38. Sabuncular	150000	390000	290000	190000	140000
39. Samancılar	150000	380000	280000	180000	130000
40. Deri ve suni derilerden bavul, çanta v.s. saraciye eşyası satanlar	150000	400000	290000	190000	140000
41. Spor ve avcılık malzemesi satanlar	150000	400000	290000	190000	140000
42. Spor toto bayileri	150000	390000	290000	190000	140000
43. Tekel ve barut bayileri	150000	390000	290000	190000	140000
44. Tohum, fide ve saksıda çiçek satanlar	150000	390000	290000	190000	140000
45. Urgan, sicim, ip v.s. satanlar	150000	380000	280000	180000	130000
46. Yün ve tiftik satanlar	150000	390000	290000	190000	140000
47. Zift ve katran satanlar	150000	380000	280000	180000	130000
48. Diğer muhtelif eşya ve maddeler alım ve satımı ile ilgili işleri yapanlar	150000	380000	280000	180000	130000

Ulaştırma, taşıma ve ambarlama ile ilgili işler

(Bu cetvelin B, C, D, E ve F gruplarındaki kazançlar tek araç işletenlere göre takdir edilecek tarhiyat esasında aynı nev'i birden fazla araca sahip mükelleflerin kazançları, bir araç için takdir edilen kazancın araç sayısına göre misli alınmak suretiyle bulunacaktır.)

İş grupları ve nev'leri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Grup A : Motorlu kara ulaştırma ve taşıma araçları işletenler (Bir şehir veya kasaba dahilinde işleyen araçlar)					
1. Dolmuş işletenler (5 kişiliğe kadar)	450000	385000	285000	185000	145000
2. Dolmuş işletenler (8 - 9 kişilik)	450000	385000	285000	185000	145000
3. Dolmuş işletenler (10 kişilik ve daha büyük)	450000	390000	290000	190000	140000
4. Hususi taksi işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
5. Kamyon işletenler (3 tonluğa kadar)	450000	385000	285000	185000	135000
6. Kamyon işletenler (3 - 5 tonluk)	450000	390000	290000	190000	140000
7. Kamyon işletenler (5 tondan yukarı)	450000	400000	290000	199000	149000
8. Kamyonet ve pikap işletenler (1 tonluğa kadar)	450000	380000	280000	180000	130000
9. Kamyonet ve pikap işletenler (1 tondan yukarı)	450000	390000	290000	190000	140000
10. Lüks taksi işletenler.	450000	400000	299000	199000	149000
11. Otobüs işletenler (10 - 20 kişilik)	450000	390000	290000	190000	140000
12. Otobüs işletenler (21 - 30 kişilik)	450000	390000	290000	190000	140000
13. Otobüs işletenler (31 - 40 kişilik)	450000	395000	295000	195000	145000
14. Otobüs işletenler (41 - 50 kişilik)	450000	400000	299000	199000	149000
15. Otobüs işletenler (50 kişilikten büyük)	450000	400000	299000	199000	149000
16. Taksi işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
17. Troportör, Motorsiklet v.s. taşıma aracı işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
Grup B : Motorsuz kara ulaştırma ve taşıma araçları işletenler : (Bir şehir veya kasaba dahilinde işleyen araçlar)					
2. Fayton ve landon işletenler (tek atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
3. Fayton ve landon işletenler (çift atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
4. Fayton ve landon işletenler (ikiden fazla atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
5. Kızak işletenler (tek atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
6. Kızak işletenler (iki atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
7. Kızak işletenler (ikiden fazla atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
8. Yaylı binek arabası işletenler (tek atlı)	450000	380000	280000	180000	130000
9. Yaylı binek arabası işletenler (çift atlı)	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
10. Yaylı binek arabası işletenler (ikiden fazla atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
11. Yaysız binek arabası işletenler (tek atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
12. Yaysız binek arabası işletenler (çift atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
13. Yaysız binek arabası işletenler (ikiden fazla atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
14. Yük arabası veya kızağı işletenler (tek atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
15. Yük arabası veya kızağı işletenler (çift atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
16. Yük arabası veya kızağı işletenler (ikiden fazla atlı)	450000	300000	200000	100000	100000
17. Sair binek arabası işletenler	450000	300000	200000	100000	100000
18. Sair yük arabası işletenler	450000	300000	200000	100000	100000
Grup C : 5 Rüşum tonla toya kadar (5 dahil) makinalı veya makinasız sandal, kayık, yelkenli işletenler (Bir şehir veya kasabanın mahalli liman bölgesi dahilinde işleyen araçlar)	450000	300000	200000	100000	100000
1. Dolmuş motorları işletenler	450000	300000	200000	100000	100000
2. Dolmuş sandalları işletenler (makinalı)	450000	300000	200000	100000	100000
3. Dolmuş sandalları işletenler (makinasız)	450000	300000	200000	100000	100000
4. Makinalı sandal, kayık ve yelkenlilerde bakkaliye eşyası, gıda maddeleri, memleket metalleri gibi şeyleri satanlar	450000	300000	200000	100000	100000
5. Makinasız sandal, kayık ve yelkenlilerde bakkaliye eşyası, gıda maddeleri, memleket metalleri gibi şeyleri satanlar	450000	300000	200000	100000	100000
6. Makinalı sandalları kiraya verenler	450000	300000	200000	100000	100000
7. Makinasız sandalları kiraya verenler	450000	300000	200000	100000	100000
8. Pazar kayıkları işletenler (makinalı)	450000	300000	200000	100000	100000
9. Pazar kayıkları işletenler (makinasız)	450000	300000	200000	100000	100000
10. Tenezzüh motorları kiraya verenler	450000	300000	200000	100000	100000
11. Varka ve su kayıkları işletenler (makinalı)	450000	300000	200000	100000	100000
12. Varka ve su kayıkları işletenler (makinasız)	450000	300000	200000	100000	100000
13. Yolcu ve gezinti sandalları ve yelkenlileri işletenler (makinalı)	450000	300000	200000	100000	100000
14. Yolcu ve gezinti sandalları ve yelkenlileri işletenler (makinasız)	450000	300000	200000	100000	100000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Grup D , 5 Rüşum tonıla'todan yukarı makinatsız su ulaş- tırma ve taşıma araçları işletenler (Bir şehir veya kasabanın mahalli liman bölgesi dahilinde işleyen araçlar)					
1. Duba işletenler (6 - 10 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
2. Duba işletenler (11 - 20 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
3. Duba işletenler (21 - 35 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
4. Duba işletenler (36 - 50 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
5. Duba işletenler (51 - 60 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
6. Duba işletenler (61 - 70 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
7. Duba işletenler (71 - 80 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
8. Duba işletenler (81 - 90 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
9. Mavna, salapurya ve layter işletenler (6 - 10 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
10. Mavna, salapurya ve layter işletenler (11 - 20 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
11. Mavna, salapurya ve layter işletenler (21 - 35 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
12. Mavna, salapurya ve layter işletenler (36 - 40 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
13. Mavna, salapurya ve layter işletenler (51 - 60 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
14. Mavna, salapurya ve layter işletenler (61 - 70 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
15. Mavna, salapurya ve layter işletenler (71 - 80 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
16. Mavna, salapurya ve layter işletenler (81 - 90 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
17. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (6 - 10 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
18. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (11 - 20 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
19. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (21 - 35 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
20. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (36 - 50 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
21. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (51 - 80 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
22. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (61 - 70 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
23. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (71 - 80 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
24. Pazar kayıkları ve alamana işletenler (81 - 90 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
25. Yelkenli ve taka işletenler (6-10 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
26. Yelkenli ve taka işletenler (11-20 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
27. Yelkenli ve taka işletenler (21-35 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
28. Yelkenli ve taka işletenler (36-50 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
29. Yelkenli ve taka işletenler (51-80 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
30. Yelkenli ve taka işletenler (61-70 rüşum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
31. Yelkenli ve taka işletenler (71-80 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
32. Yelkenli ve taka işletenler (81-90 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
Grup E : 5 Rüsum tonilâtoludan yukarı makinâli su ulaştırma ve taşıma araçları işletenler (Bir şehir veya kasabanın mahalli liman bölgesi dahilinde işleyen araçlar)					
1. Buharlı su araçları işletenler (6-12 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
2. Buharlı su araçları işletenler (13-18 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
3. Duba, mavna, salapurya, layter işletenler (6 - 12 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
4. Duba, mavna, salapurya, layter işletenler (13 - 18 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
5. Motorlu kayıklar, motorlu alamanalar işletenler (6 - 12 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
6. Motorlu kayıklar, motorlu alamanalar işletenler (13 - 18 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
7. Taka işletenler (6 - 12 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
8. Taka işletenler (13 - 18 rüsum tonilâtoluk)	450000	380000	280000	180000	130000
Grup F : Sair su ulaştırma ve taşıma araçları işletenler :					
1. Kelek işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
2. Nehir salları işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
3. Nehir, çay ve su geçitlerinde işleyen geçit sal ve sandalları işletenler (Yalnız insan geçirmeğe mahsus olanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
4. Nehir, çay ve su geçitlerinde işleyen geçit sandalları işletenler (insan, hayvan, eşya ve kara ulaştırma araçlarını geçirmeğe mahsus olanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
5. Diğer su ulaştırma ve taşıma araçları işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
Grup G : Ambarlama işleri vesair ulaştırma işleri :					
1. Ahır işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
2. Ardiye işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
3. Garaj işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
4. Soğuk hava deposu işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
5. Yıkama ve yağlama işleri yapanlar	450000	395000	295000	195000	145000
6. Diğer ambarlama ve ulaştırma işleri yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
Grup H : Çiftçi olmaksızın zirai âlet ve makina işletenler					
1. Biçer döver işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
2. Traktör işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
3. Diğer zirai âletleri işletenler	450000	400000	299000	199000	149000

İş grupları ve nev'leri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Grup A : Lokanta ve emsali hizmet işletmeleri :					
1. Aile mutfağı işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
2. Aşçılar	450000	390000	290000	190000	140000
3. Börekçi dükkanı işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
4. İşkembeci ve paçacılar	450000	390000	290000	190000	140000
5. Kahvaltı ve alâmunît yemek veren yerler	450000	400000	299000	199000	149000
6. Kebapçı, köfteci, elğerci ve piyazcılar	450000	390000	290000	190000	140000
7. Lokanta işletenler (içkisiz ve çalgısız)	450000	390000	290000	190000	140000
8. Lokanta işletenler (içkili ve çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
9. Lokanta işletenler (içkili)	450000	390000	290000	190000	140000
10. Muhallebiciler	450000	400000	299000	199000	149000
11. Pastahane işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
12. Sandoviççi dükkanı işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
13. Şıra, Boza, Salep, Dondurma ve benzeri yiyecek madesi satan dükkanları işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
14. Tatlıcı dükkanları işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
15. Turşu, turşu suyu vesaire veren yerler	450000	390000	290000	190000	140000
16. Diğer benzeri hizmet işletmeleri	450000	390000	290000	190000	140000
* Grup B : Eğlence ve istirahat yerleri işletenler :					
1. Bahçe işletenler (içkili ve çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bahçe işletenler (içkili)	450000	390000	290000	190000	140000
3. Bahçe işletenler (çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
4. Bahçe işletenler (içkisiz ve çalgısız)	450000	390000	290000	190000	140000
5. Banyo işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
6. Bar işletenler	450000	400000	299000	199000	149000

İş grupları ve nev'ileri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
7. Bezik salonu ve benzeri yerler işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
8. Bilardo, pingpong, masa futbol ve benzeri oyunlar oynanan yerler	450000	395000	295000	195000	145000
9. Birahaneler (çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
10. Birahaneler (çalgısız)	450000	390000	290000	190000	140000
11. Dansingler	450000	390000	290000	190000	140000
12. Deniz hamamı işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
13. Düğün salonu işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
14. Gazinolar (ıçkili ve çalgılı)	450000	400000	299000	199000	149000
15. Gazinolar (ıçkili)	450000	400000	299000	199000	149000
16. Gazinolar (çalgılı)	450000	400000	299000	199000	149000
17. Gazinolar (ıçkisiz ve çalgısız)	450000	400000	299000	199000	149000
18. Genelev işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
19. Han işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
20. Hamam işletenler (kadın)	450000	395000	295000	195000	145000
21. Hamam işletenler (erkek)	450000	395000	295000	195000	145000
22. Kahvehane, çayhane ve kiraathane işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
23. Kahve ocağı işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
24. Kantin ve büfe işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
25. Kaplıcalı otel işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
26. Kaplıcalı han işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
27. Karagöz ve kukla ve orta oyunu oynatan yerleri işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
28. Kır bahçesi işletenler (ıçkili ve çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
29. Kır bahçesi işletenler (ıçkili)	450000	390000	290000	190000	140000
30. Kır bahçesi işletenler (çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
31. Kır bahçesi işletenler (ıçkisiz ve çalgısız)	450000	390000	290000	190000	140000
32. Luna parkı, atlı karınca, dönme dolap, nişan atma, halkacılık gibi halk eğlenceleri ile ilgili işleri yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
33. Meyhane işletenler (çalgılı)	450000	390000	290000	190000	140000
34. Meyhane işletenler (çalgısız)	450000	390000	290000	190000	140000
35. Motel işletenler	450000	395000	295000	195000	145000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
36. Otel işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
37. Pansiyon işletenler (yemekli)	450000	390000	290000	190000	140000
38. Pansiyon işletenler (yemeksiz)	450000	390000	290000	190000	140000
39. Pavyon işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
40. Plaj işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
41. Sam amca ve benzeri talih ve maharet oyunları oynanan yerleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
42. Sinema işletenler (yazlık)	450000	380000	280000	180000	130000
43. Sinema işletenler (kapalı)	450000	390000	290000	190000	140000
44. Tenis, minyatür golf ve benzeri spor mahalleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
45. Tiyatro işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
46. Vahşi ve acayıp hayvan teşhir edenler	450000	380000	280000	180000	130000
47. Varyete tiyatrosu işletenler (sabit)	450000	390000	290000	190000	140000
48. Varyete tiyatrosu işletenler (gezici)	450000	390000	290000	190000	140000
49. Vestiyer işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
50. Diğer eğlence ve istirahat yerleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
	X	X	X	X	X
Grup C : Sağlık ve eğitimle ilgili hizmet işleri :	X	X	X	X	X
1. Bıçkı - Dikiş yurtları işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
2. Dans dershaneleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
3. Kaplıca, ılıca, içme ve benzeri tesisleri işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
4. Lisan dershaneleri ve benzeri yerleri işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
5. Müzik dershaneleri ve benzeri yerleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000
6. Özel okul işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
7. Özel hastahane ve benzeri sağlık müesseseleri işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
8. Yardımcı dershane işletenler (okul öğrencilerine yardım için açılan dershaneler)	450000	400000	299000	199000	149000
9. Diğer sağlık ve eğitimle ilgili hizmet işleri yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000
Grup D : Şahsi hizmetler vesair hizmet işleri :	X	X	X	X	X
1. Berberler (erkek)	450000	385000	285000	185000	135000
2. Berberler (kadın)	450000	400000	299000	199000	149000
3. Cenaze tekfin ve tedfin müesseseleri işletenler	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nev'leri

Her derece için takdir edilen
yıllık kazanç

	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
4. Elbise modeli çizenler	450000	390000	290000	190000	140000
5. Elbise temizleme ve boyama atelyeleri işletenler	450000	395000	295000	195000	145000
6. Emanetçiler	450000	400000	290000	199000	149000
7. Film Stüdyosu işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
8. Fotoğrafhane işletenler	450000	380000	280000	180000	130000
9. Gelinlik, smokin ve benzeri giyim eşyası kiralayanlar	450000	390000	290000	190000	140000
10. Güzellik enstitüsü işletenler.	450000	400000	299000	199000	149000
11. Halı yıkama yerleri işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
12. Kılacı ve üfütçüler	450000	380000	280000	180000	130000
13. Losira salonu işletenler (Kundura boyayanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
14. Manikürcüler	450000	400000	299000	199000	149000
15. Mobilya kirahyanlar	450000	390000	290000	190000	140000
16. Pedikürcüler	450000	400000	299000	199000	149000
17. Perukacılar	450000	400000	299000	199000	149000
18. Pişirici fırın işletenler	450000	400000	299000	199000	149000
19. Posta müteahhitleri	450000	380000	280000	180000	130000
20. Taharcılar	450000	380000	280000	180000	130000
21. Tahmil - tahliye müteahhitleri	450000	380000	280000	180000	130000
22. Seyahat acentalığı yapanlar (Memleket dahil ve haricinde seyahat edenlere müşteri adedine göre vasıta kiralamak suretiyle faaliyette bulunanlar)	450000	390000	290000	190000	140000
23. Vitrin tanzimcileri	450000	380000	280000	180000	130000
24. PTT Acentaları	450000	380000	280000	180000	130000
25. Dayıbaşılar (Elçi)	450000	380000	280000	180000	130000
26. Diğer hizmet işleri yapanlar	450000	380000	280000	180000	130000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
1. Arzuhalçiler (Seyyar veya idare sahibi olanlar dahil)	450000	390000	290000	190000	140000
2. Bahçe mimarları (Yüksek tahsili olanlar hariç)	450000	380000	280000	180000	130000
3. Cambazlar : Seyyar olarak ip ve tel üzerinde hüner gösterenler (sadece G.V.K. 94/1 inci mad. yer alan gerçek veya tüzel kişiler dışındakiler nezdinde faaliyette bulunanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
4. Çalgı çalanlar : Musiki konseri verenler hariç. (Sadece G.V.K. 94/1 inci mad. yer alan gerçek veya tüzel kişiler dışındakiler nezdinde faaliyette bulunanlar)	450000	380000	280000	180000	130000
5. Çıkık ve kırıkçılar : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	400000	299000	199000	149000
6. Daktilolar : Başkalarının getirdikleri yazıları yazanlar	450000	380000	280000	180000	130000
7. Dalgiçlar					
8. Dokumaların tel ve boyalarını kontrol edenler: Dokumacı meslek grubu tarafından gösterilen lüzum üzerine bu gruba dahil dokumacı esnafın imâl ettiği dokumaların tel ve boyalarını kontrol eden ve ne bu grubun ve ne de esnafın hizmetlisi durumunda bulunmayanlar	450000	390000	290000	190000	140000
9. Ebeler : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
10. Ehliyetli elektrik teknisyenleri (Bayındırlık Bakanlığınca yetkili kılınanlar) : Malzemeleri kendilerine ait olmak üzere tesisat ve tamirat işleri taahhüt ve taahhütlere ait plân ve proje yapanlar hariç	450000	390000	290000	190000	140000
11. Enjeksiyoncular : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
12. Güzellik mütehassısları : Tuvalet hususunda istişâri mahiyette tavsiyede bulunanlar	450000	390000	290000	190000	140000
13. Hasta bakıcılar : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
14. Hayvan kesen hahamlar : Musevi vatandaşların yiyeceği hayvanları kesenler	450000	390000	290000	190000	140000
15. Hayvan sağlık memurları : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
16. Hemşireler : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
Hokkabazlar : İş yeri açanlar hariç	450000	390000	290000	190000	140000
İllizyonist ve manyatizmacılar : İş yeri açmaksızın serbest çalışanlar	450000	390000	290000	190000	140000
İmamlar : Ücretlerini herhangi bir bütçeden almaları sebebiyle gerçek gelirlerinin tesbiti mümkün olmayanlar	450000	390000	290000	190000	140000
İş bulucular.	450000	390000	290000	190000	140000
Karağöz ve kukla oynatanlar : G.V.K. 94/1 inci mad. yer alan gerçek ve tüzel kişiler dışındakiler nezdinde faaliyette bulunanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Makyajcılar : Bir iş yeri açmaksızın serbest olarak çalışanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Masajcılar : İş yeri açmaksızın serbest çalışanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Meddah ve tulûatçılar : Kendi nam ve hesaplarına seyyar olarak faaliyette bulunanlar. Tulûat ve oyun heyetlerinde hasılatın hisse almak suretiyle çalışanlar dahildir. Ancak, tulûat sayılmayan tiyatro heyetleri idare edenlere bu heyetlerde hasılatın hisse alanlar hariç.	450000	390000	290000	190000	140000
Mevlüt okuyucular.	450000	390000	290000	190000	140000
Modelciler : Elbise, işleme ve saire modeli çizenler	450000	390000	290000	190000	140000
Muakkipler : Seyyar veya idarehane sahibi olanlar dahil, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip edenler hariç	450000	390000	290000	190000	140000
Müezzinler : İmamlarda olduğu gibi gerçek gelirlerinin tesbiti mümkün olmayanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Müzik aleti akortçuları	450000	390000	290000	190000	140000
Nakkaşlar : Binalarda tezyini resim yapanlar	450000	400000	290000	190000	140000
Nasir temizleyiciler : İş yeri açmaksızın serbest çalışanlar	450000	390000	290000	190000	140000
Öğretmenler : Seyyar olarak faaliyette bulunan her nev'i ders, lisan, müzik, dans, nakış, dikiş ve benzeri öğretmenleri	450000	390000	290000	190000	140000
Pansumancılar : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
Paycılar : Mezbahalarda hayvanların evsafı hakkında malûmat verenler	450000	390000	290000	190000	140000

İş grupları ve nev'ileri	Her derece için takdir edilen yıllık kazanç				
	I. Lira	II. Lira	III. Lira	IV. Lira	V. Lira
35. Profesyonel sporcular	450000	390000	290000	190000	140000
36. Rakkaseler : Sadece G.V.K. 94/1 inci mad. yer alan gerçek ve tüzel kişiler dışındakiler nezdinde faaliyette bulunanlar	450000	390000	290000	190000	140000
37. Ruhsatsız dava vekilleri : Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 61 inci mad. gereğince dava vekilliği yapanlar	450000	390000	290000	190000	140000
38. Sağlık memurları : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	390000	290000	190000	140000
39. Sinema afişi yapanlar : İş yeri açmaksızın serbest çalışanlar	450000	390000	290000	190000	140000
40. Spor organizatörleri : Her türlü sportmenleri organize edenler	450000	400000	299000	199000	149000
41. Sünnetçiler : Kendi nam ve hesaplarına yaptıkları serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla	450000	400000	299000	199000	149000
42. Şarkı söyleyenler : Konser veren müzik sanatçıları hariç sadece G.V.K. 94/1 inci mad. yer alan gerçek veya tüzel kişiler dışındakiler nezdinde faaliyette bulunanlar	450000	400000	299000	199000	149000
43. Tercümanlar : Bir yere bağlı olmaksızın tercümanlık yapanlar	450000	400000	299000	199000	149000

T.C
MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI
Eskişehir İli Defterdarlığı
Vergiler Muvazzaf Takdir Komisyonu
Başkanlığı

.0

SAYI : 187

KONU : Üye seçilip bildirilmesi-
cetvellerin düzenlenip
gönderilmesi hakkında

4 / 8 / 1986

Eskişehir Belediyesine

ESKİŞEHİR

Ticari veya mesleki kazançları dolayısı ile götürü usulde vergiye tabi ticaret, sanat ve serbest meslek erbabının 1987, 1988 ve 1989 takvim yıllarına ait matrahlarının, Takdir Komisyonlarının en geç Ekim 1986 ayı sonuna kadar tesbit olunup ilgili makam ve mercilere tebliğ edilerek kesin hale getirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 46.maddesinde yer alan hadler 3239 sayılı kanunun 49.maddesiyle bir kat artırılmış olduğundan, takdir komisyonlarınınca 1.derece için 450.000 ₺ matrah takdir edilecek en düşük 5.derece için ise, 100.000 ₺ dan az matrah takdiri yapılmayacaktır. Ancak bir alt derece için tesbit edilen matrah, bir üst derece için 46.madde belli edilen taban matrahı geçemeyecektir. Anılan maddedeki dereceler aşağıda gösterilmiştir.

- 5 nci derece 100.000 ₺ dan az olamaz
- 5 nci " 150.000 ₺ olamaz
- 5 nci " 100.000 - 150.000 ₺ arasındır
- 4 ncü derece 150.000 ₺ dan az olamaz
- 4 ncü " 200.000 ₺ olamaz
- 4 ncü " 150.000 - 200.000 ₺ arasındır
- 3 ncü derece 200.000 ₺ dan az olamaz
- 3 ncü " 300.000 ₺ olamaz
- 3 ncü " 200.000 - 300.000 ₺ arasındır
- 2 nci derece 300.000 ₺ dan az olamaz
- 2 nci " 450.000 ₺ olamaz
- 2 nci " 300.000 - 450.000 ₺ arasındır
- 1 nci derece 450.000 ₺ dir
- 1 nci " 450.000 ₺ dan fazla olamaz
- 1 nci " 450.000 ₺ dan eksik olamaz

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40.maddesi götürü matrahların tesbitini kapsamaktadır. Madde hükmüne göre, il merkez ve mühakatındaki belediyelerden il merkezindeki ticaret ve sanayi odalarında, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekküllerinden, iş ve işçi bulma kurumu şubelerinden, takdirlerden önce mütalaa alınması gerekli bulunmaktadır. Yukarıdaki fıkrada gösterilen derece kademeleri gözönüne alınarak, odanızı, teşekkülünüzü, idarenizi ilgilendiren ticaret, sanat ve serbest meslek erbabını gösterir,

ilişikte gönderilen, takdir cetvellerinin düzenlenerek 15 gün içerisinde aşağıda gösterilen adrese gönderilmesi gerekmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 72-75 nci maddelerinde takdir komisyonlarının kuruluşu üyelerin seçilmesi komisyonların görevleri, yetkileri hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Ayrıca seçilecek üyelerde aranacak vasıflar anılan kanunun 87.maddesinde belirtilmiştir.

Özel kanunlarla kurulmuş mesleki teşekkülünüzce kendi üyeleriniz arasından veya hariçten iki asil iki yedek üyenin ilişikte gönderilen 213 sayılı V.U.K.nun 87.maddesi gözönünde bulundurularak seçilip; seçilen üyelere ait birer adet nüfus cüzdanı örneklerinin ilgili yazınıza eklenmesi, ayrıca seçilen üyelerin ikâmetgâh ve işyeri adresleri ile varsa telefon numaralarının yine aşağıda gösterilen adrese 15 gün içerisinde bildirilmesi gerekmektedir.(213 sayılı Vergi Usul Kanunu madde 73)

Saniyen bir hususun açıklanması yerinde olacaktır, götürü serbest meslek erbabının Eskişehirde teşekkülü, birliği yoktur. Keza mesleki teşekkülü bulunmayan, veya mesleki teşekkülle ilgili bulunmayan ticaret ve sanat erbabı esnafta bulunabilmektedir. İşte bu tür ticaret, sanat ve serbest meslek erbabı komisyonda Eskişehir belediyesince seçilecek üyeler tarafından temsil edilecektir.

Eskişehir Belediyesince de iki asil iki yedek üye seçilecektir.(diğer kasaba belediyeleri üye seçmeyecektir. Sadece cetvelleri mütala açısından düzenleyip göndereceklerdir).

Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak bu yazımızda geçen tüm kanun maddeleri ile komisyona ilişkin sair maddeler küçük kitapçık halinde (teksir) mesleki teşekkülünüzce, belediyenizce seçilecek asil ve yedek üyelere teşekkülünüz, belediyenizce verilme üzere üye adedinde birer adet bu yazımız ekinde gönderilmiştir.

Yukarıda istenen bilgilerin 15 gün içerisinde aşağıda gösterilen adrese bildirilmesi 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri gereğince bilgilerinize tebliğ olunur.

Remzi KOÇAR

Takdir-Komisyonu Bşk.

A D R E S :

Defterdarlık Takdir
Komisyonu Başkanlığı
Tel:19614 Eskişehir

E K :

1- Bir adet takdir cetveli

2- Komisyonlarla ilgili olarak oluşturulan kitapçık(mevzuat)

3- İlgili yazıların elden, kanarı, c.k. ve resmi kâğıtlarla gönderilmesi
bu yazı eki sayfa (3) dedir

YAZI YAZILAN DAİRE, KURUM, ODA VE MESLEKİ
TEŞEKKÜLLER DÖKÜMANI

- 1- Eskişehir Belediyesi
- 2- İnönü Belediyesi
- 3- Çukurhisar Belediyesi
- 4- Alpu Belediyesi
- 5- Bozan Belediyesi
- 6- Mutalıp Belediyesi
- 7- İş ve İşçi Bulma Kurumu Şube Müdürlüğü
- 8- Ticaret Odası
- 9- Sanayi Odası
- 10- Esnaf ve küçük sanatkaârlar dernekleri birliğı
- 11- Ayakkabıcılar derneğı
- 12- Bakkal ve bayiler derneğı
- 13- Berber ve kuaförler derneğı
- 14- Döşemeciler derneğı
- 15- Dökümcüler derneğı
- 16- Demir sanayiciler derneğı
- 17- Hazır ve müstamel elbiseciler derneğı
- 18- Elektrikçiler derneğı
- 19- Seyyar tuhafıye ve işportacılar derneğı
- 20- Kasaplar derneğı
- 21- Umum kahveciler derneğı
- 22- Umum lokanta ve gazinocular derneğı
- 23- Lületaşçılar derneğı
- 24- Marangozlar Derneğı
- 25- Mahrukatçılar derneğı
- 26- Sebzeçiler derneğı
- 27- Saraçlar derneğı
- 28- Sucular derneğı
- 29- Saatçiler derneğı
- 30- Sobacı ve emsali sanatkâkrlar derneğı
- 31- Şoförler ve otomobilciler derneğı
- 32- Terziler derneğı
- 33- Tornacılar derneğı
- 34- Yorgancılar derneğı
- 35- Yük arabacıları derneğı
- 36- Camcılar derneğı
- 37- Fotoğrafçılar derneğı
- 38- Yapı sanatkârları derneğı
- 39- Radyo ve elektronik teknisyenleri derneğı
- 40- Pastacılar derneğı
- 41- Kuyumcular derneğı
- 42- Minibüscüler derneğı
- 43- Motorve bisikletçiler derneğı

: 350

E S K İ Ş E H İ R

:Götürü Usulde Vergiye tabi

...25/...6.../ 198...7...

Hizmet Erbabının vergi matrahları

0

ŞÖRER VE OTOROBİLCİLER DERNEĞİNE

E S K İ Ş E H İ R

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 64 nci maddesiyle Götürü Usulde Vergiye
Hizmet Erbabının 1988, 1989 ve 1990 yılları vergi matrahlarının tayini için Maliye
Bakanlığınca hazırlanmış olan cetvellere bir adedi ilişikte gönderilmiştir.

Muhtelif iş gruplarını ihtiva eden işbu cetvelin tetkik edilerek 213 sayılı
Gelir Kanununun 40 nci maddesine istinaden dairesizce verilmesi icap eden müta-
zetvelin mahsus sütunlarına 5 derece üzerinden derc edilerek çok acele olarak
gösterilen adresimize iadesinin teminini rica ederim.

S :

Remzi KOÇAR

rlık

Takdir Komisyonu Başkanı

omisyonu Başkanlığı

Semti - ESKİŞEHİR

det Cetvel

ı yazılan idare kurum oda ve mesleki teşekküller

taalanıza done olması açısından, sizi bağlamamakla birlikte götürü serbest meslek
babı ve götürü ticari kazanç erbabına ait dereceler aşağıda olduğu gibidir. (193
yılı Gelir Vergisi Kanunu - Madde 46)

şinci dereceye giren mükellefler için 200.000.-

rdüncü dereceye giren mükellefler için 300.000.-

inçü dereceye giren mükellefler için 400.000.-

inci dereceye giren mükellefler için 600.000.- liradan az olamaz.

rinci dereceye giren mükellefler için bu miktar 900.000.- liradır. Bu suretle

spit olunacak safi kazançlar 900.000.- lirayı geçemez.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- BULUTOĞLU Kenan, Türk Vergi Sistemi, İstanbul . 1976.
- DİKMEN M.Orhan, Maliye Derbleri , İstanbul , 1958
- DİMLİ Selahaddin, Vergi Usul Kanunu, Şerh Ve İzahları,
Cilt 1 , İstanbul 1977,
- ERGİNAY Akif, Vergi Hukuku , İlkeler Vergi tekniği, Ankara
1982
- KARAGÖZOĞLU H.Fevzi, Vergi Usul Kanunu Ve Uygulaması, Ver-
gi Hukuk Yayınları;2-3, Ankaral977.
- KARAGÖZOĞLU H.Fevzi, Vergi Uyuşmazlıkları Ve Çözüm Yolları
Ankara, 1977.
- KIRBAŞ sadık, Vergi-Hukuku,Vergi Hukuku Temel Kavramlar,
İlkeler Ve Kurumlar , Ankaral984
- ÖZBALGI Yılmaz, Vergi Usul Kanunu Yorum Ve Açıklamaları
Vergi Hukuku Külliyyatı Serisi, Ankaral985
- TURGAY Recep, Vergi Usul Kanunu Ve Tatbikatı, İstanbul 1958
- T.C. MALİYE BAKANLIĞI, Vergi Daireleri İşlemlerinin
Uygulama kılavuzu, Ankara İli Defterdarlığı Yayınları
Yayın No:3, Ankara 1984
- T.C MALİYE BAKANLIĞI, Türk Vergi Kanunları Gerekçeleri,

T.C.MALİYE BAKANLIĞI , Mali Kanunlar, Cilt 18-, Bütçe Ve

Mali Kontrol Müdürlüğü, Ankara.

T.C.MALİYE BAKANLIĞI, Vergi Usul Kanunu Ve İzahları, Gelir-

ler Genel Müdürlüğü Yayınları, No:4 Ankara1949

TUNÇER Selahaddin, Vergi Uygulamaları , 4. Bskı, İstanbul

1983 Kamu Maliyesi , İstanbul,1971

BEKREM Kemal , Vergi Usul Kanunu (İzah Ve İctihatlı) Cilt 1

ERTAN Avni

İLTER Vasfi

AKDAĞ Ö.Fikri

ERER Nihat

DİNÇER Selami

T.C. Vergi Kanunları Külliyyatı, Ankara

1966

EKREM Tahsin , Vergi Usul Kanunu Uygulamasına İlişkin Da-

YAĞMURLU İspir

ÖZBALCI Yılmaz

nıştay Kararları, 1985 Ankara

ÖNCEL Mualla , Vergi Hukuku , Cilt 1 , 2. Baskı A.Ü.S.B.F

ÇAĞAN Nami

KUMRU LU Ahmet

Yayınları:548 , Ankara 1985

MAKALELER

ARAL Rüştü, "Vergi Takdir Komisyonları," Danıştay dergisi

Sayı 4,1972.

ERGÜN Rıfkı, "Gelir Vergisi Açısından Re'sen Vergile ndir-

me Ve Sorunları" , Maliye Dergisi Sayı 29 ,1977

ESEN Ahmet , "Takdire Dayalı Tarhiyat," Maliye Postası, Sayı

170 , 1 Ekim 1987

CANDAN Turgut, "Takdir Komisyonlarının Kararlarına Karşı

Açılacak İdari Davalarda Hasım Sorunu", Danıştay Der-

gisi, Sayı 64-65, 1987

GELEGEN Taner, "Vergi Usul Kanununda Yapılan Yasa Tekni-

ğine Ters Düşen Yeni Düzenlemeler", İktisat Ve Maliye

Cilt29, Sayı11

KALYONCU R. , "Vergi İnceleme Elemanlarına Takdir Yetkisinin Verilmiş Olmasının düşündürdükleri", Vergi Dünyası , Sayı 28 Aralık 1983.

KANETİ Selim, "V.U.K.nunda Yapılan Değişikle Vergi Dairelerine Tanınan Yetkilerin Değerlendirilmesi," İktisat ve Maliye Cilt 23, Sayı "

TUNCER Mehmet, "Takdir Komisyonları" , Maliye Postası , Sayı,188, 1 Temmuz 1988

RAFORLAR

BIYIKOĞLU Osman, "Takdir Komisyonlarının Davranışlarındaki Tutarsızlıklar Dolasıyla Yeniden Düzenlenmesi Gerekliği", Görüş Ve Önerme Raporu, Rapor s.305/233-15, T.C.M.B. Hesap Uzmanları Kurulu Kütüphanesi, Ankara 9-6-1973.

ÇETİNER Yüksel, "Takdir Komisyonlarının nitelik, amaç ve Uygulamadaki yetersizlikler, Yetersizlikten Öte nedenlere Dayanan Vergi Uygulamasını Baltalayıcı Sorumsuz Çabalarından Örnekler",Görüş Ve Öneri Raporu, R. s. 308/245-15, T.C.M.B.Hesap Uzmanları Kurulu, Kütüphanesi Ankara 16-6-1971,

KANUNLAR

V.U.K. Genel Gerekçe (gizli Nüshası) M?E. Hesap Uzmanları Kütüphanesi Haziran 1972

Vergi Usul Kanunu

Gelir Vergisi Kanunu

Emlak Vergisi Kanunu

Veraset Ve İntikal Vergisi Kanunu

İdari Yargılama Usulu Kanunu

Vergi Usul Ve Gelir Vergisi Emlak Vergisi Tebliğleri,

Danıştay Kararları